

Τα παιδιά της σεζόν

Πώς είναι να δουλεύεις σεζόν στα ελληνικά νησιά;
Της Κατερίνας Βνάτσιου

Όλη η Ελλάδα ένας Πολιτισμός

Της Νίκης-Μαρίας Κοσκινά

Μιχαήλ Μαρμαρινός

Μιλάει για τη νέα του παράσταση στο Φεστιβάλ Αθηνών Επιδαύρου
Της Νίκης-Μαρίας Κοσκινά

Ελληνικός Τουρισμός 1945-1989

Από τα πρώτα Ξενία, στα rooms to let, τις παρθένες Κυκλάδες και τα Μάταλα μέσα από την ψηφιακή έκθεση «Imaging Greece»
Του Τάκη Σκριβάνου

Με σταθερή
προσήλωση στις αξίες
που ενώνουν τους
ανθρώπους,
η ΔΕΗ στέκεται δίπλα
σε ό,τι εμπνέει,
ενδυναμώνει και
εξελίσσει την κοινωνία

Στηρίζει διαχρονικά την
Η ΔΕΗ δίνει ενέργεια και γί

Ο πολιτισμός αποτελεί έναν από τους πιο σταθερούς και διαχρονικούς άξονες της στρατηγικής της ΔΕΗ. Από την εποχή του εξηλεκτρισμού της χώρας μέχρι σήμερα, στον μετασχηματισμό της ΔΕΗ στον μεγαλύτερο Powertech Όμιλο στη Νοτιοανατολική Ευρώπη, η στήριξη στον πολιτισμό είναι αδιάλειπτη, ουσιαστική και πολυδιάστατη. Η ΔΕΗ στέκεται διαχρονικά στο πλευρό της πολιτιστικής δημιουργίας και κληρονομιάς, με σταθερή παρουσία σε εμβληματικά φεστιβάλ, ιστορικούς πολιτιστικούς θεσμούς, πρωτοποριακές δράσεις και καινοτόμες παραγωγές.

Η τέχνη, η μουσική, το θέατρο, ο κινηματογράφος και κάθε μορφή πολιτιστικής δημιουργίας συναντούν την ενέργεια που κινεί τον κόσμο μπροστά. Με σταθερή προσήλωση στις αξίες που ενώνουν τους ανθρώπους, η ΔΕΗ στέκεται δίπλα σε ό,τι εμπνέει, ενδυναμώνει και εξελίσσει την κοινωνία. Η στήριξη στον πολιτισμό δεν είναι απλώς μια πράξη ευθύνης, αλλά επιλογή με διαχρονικό χαρακτήρα, που αναδεικνύει την αλληλεπίδραση μεταξύ ενέργειας και δημιουργικότητας. Η στρατηγική της ΔΕΗ για τον πολιτισμό ενσωματώνει την κοινωνική διάσταση της ενέργειας και ενισχύει την πρόσβαση όλων στην καλλιτεχνική έκφραση. Η ΔΕΗ δηλώνει την παρουσία της δίπλα σε πρωτοβουλίες που παράγουν την πολιτιστική ζωή και ενισχύουν τον κοινωνικό ιστό.

Στήριξη σε εμβληματικούς θεσμούς και οργανισμούς

Εθνικό Θέατρο

Για 3η συνεχόμενη χρονιά η ΔΕΗ είναι μεγάλος χορηγός του Εθνικού Θεάτρου. Στήριζει παραγωγές του πρώτου θεάτρου της χώρας, που παρουσιάζονται σε ιστορικά σημεία πολιτιστικής αναφοράς, όπως το Κτήριο Τσίλλερ, το Θέατρο REX, η Δραματική Σχολή Αθηνών – Ειρήνη Παμπά, το Ωδείο Ηρώδου Αττικού και το Αρχαίο Θέατρο της Επιδαύρου. Μέσα από αυτή τη συνεργασία, αναδεικνύονται νέες φωνές του σύγχρονου ελληνικού θεάτρου και ενισχύεται η πρόσβαση του κοινού σε κλασικές και πιο εναλλακτικές παραγωγές.

Εθνική Λυρική Σκηνή

Για 3η χρονιά η ΔΕΗ είναι μεγάλος χορηγός της Εθνικής Λυρικής Σκηνής, καθώς και της Εναλλακτικής Σκηνής, συμβάλλοντας στην παραγωγή και παρουσίαση έργων υψηλής αισθητικής και καλλιτεχνικής αξίας. Φέτος, η συνεργασία απέκτησε μια ιδιαίτερη διάσταση με το διαδικτυακό φεστιβάλ «Κύματα φωτός», σε καλλιτεχνική επιμέλεια του Γιώργου Κουμεντάκη. Ιστορικοί ατμοηλεκτρικοί σταθμοί της ΔΕΗ στο Αλιβέρι, τη Μεγαλόπολη, τον Λάδωνα και το Λαύριο μεταμορφώθηκαν σε σκηνικά δράσης για ισάριθμες site-specific βιντεοπαραστάσεις, ειδικά σχεδιασμένες για την ψηφιακή πλατφόρμα της ΕΛΣ. Η συγκεκριμένη πρωτοβουλία απέδειξε πως οι βιομηχανικοί χώροι μπορούν να αναδειχθούν σε πηγή έμπνευσης και πολιτιστικής κληρονομιάς, φωτίζοντας την ιστορία και τους ανθρώπους που τους έζησαν, συνδυάζοντας παράλληλα μουσική και αφήγηση μοναδικά προσαρμοσμένα σε κάθε τοποθεσία.

Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος

Για 2η συνεχόμενη χρονιά η ΔΕΗ βρίσκεται στο πλευρό του ΚΘΒΕ ως μεγάλος χορηγός, στήριζοντας έμπρακτα έναν από τους σημαντικότερους πολιτιστικούς οργανισμούς της χώρας. Η συνεργασία περιλαμβάνει την ενίσχυση παραστάσεων που φιλοξενοούνται στο Βασιλικό Θέατρο, την Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών, το Θέατρο ΕΜΣ και σε υπαίθριους χώρους όπως το Θέατρο Γης και το Θέατρο Δάσους, εντός του 10ου Φεστιβάλ Δάσους. Η ΔΕΗ στήριζει το ΚΘΒΕ, όχι μόνο λόγω της καλλιτεχνικής του προσφοράς αλλά και γιατί αναγνωρίζει τον ρόλο του ως φορέα εξωστρέφειας, εκπαίδευσης και κοινωνικής συνοχής στη Βόρεια Ελλάδα. Μέσα από ποιοτικές παραγωγές, έργα κλασικού και σύγχρονου ρεπερτορίου, αλλά και εκπαιδευτικές δράσεις, το ΚΘΒΕ συμβάλλει στη διάδοση του θεάτρου και την

ενίσχυση της πολιτιστικής συμμετοχής. Η στήριξη της ΔΕΗ αποτυπώνει τη διαχρονική της δέσμευση στον πολιτισμό ως μοχλό προόδου, παιδείας και δημιουργικής έκφρασης σε κάθε γωνιά της χώρας.

Μουσείο Μπενάκη

Για 4η συνεχή χρονιά η ΔΕΗ είναι Στρατηγικός Εταίρος του Μουσείου Μπενάκη, στήριζοντας εκθέσεις και δράσεις που αναδεικνύουν τη συνέχεια της ελληνικής πολιτιστικής ταυτότητας, από την αρχαιότητα μέχρι τη σύγχρονη δημιουργία. Η συνεργασία περιλαμβάνει εμβληματικές παραγωγές και εκπαιδευτικά προγράμματα, που φιλοξενοούνται στα κτίρια της οδού Πειραιώς και της οδού Κουμπήρη, φέρνοντας το κοινό σε επαφή με τη συλλογική μνήμη, την τέχνη και τη γνώση. Η ΔΕΗ στήριζει σταθερά το Μουσείο Μπενάκη, αναγνωρίζοντας τον ρόλο του ως πολιτιστικό σημείο αναφοράς με προσβάσιμο και εκπαιδευτικό χαρακτήρα, συμβάλλοντας στη διατήρηση και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς με σύγχρονους όρους.

Παρουσία σε κορυφαία φεστιβάλ και διοργανώσεις Φεστιβάλ Αθηνών και Επιδαύρου

Για 2η χρονιά η ΔΕΗ είναι μεγάλος χορηγός ενός από τους σπουδαιότερους πολιτιστικούς θεσμούς της χώρας. Παραστάσεις θεάτρου, χορού, μουσικής, περφόρμανς και διαλόγου με τη σύγχρονη τέχνη φιλοξενοούνται στο Ηρώδειο, στα Αρχαία Θέατρα Επιδαύρου και στον Πειραιώς 260. Η ΔΕΗ υποστηρίζει το Φεστιβάλ στον διαρκή του στόχο να συνδέσει το παρελθόν με το παρόν και να προτείνει σύγχρονες αφηγήσεις σε ιστορικά τοπία.

Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης

Η ΔΕΗ είναι στρατηγικός συνεργάτης του Φεστιβάλ για 2η συνεχή χρονιά, στήριζοντας τις διοργανώσεις του Διεθνούς Φεστιβάλ Κινηματογράφου. Υποστηρίζοντας την καλλιτεχνική έκφραση των δημιουργών, οι οποίοι δίνουν ζωή σε κάθε πλάνο και κάθε σκηνή μέσα από το έργο τους, καθώς και την πόλη που τόσα χρόνια έχει συνδεθεί με τον πολιτισμό και την 7η τέχνη, η ΔΕΗ στήριζει τις δραστηριότητες του οργανισμού που πραγματοποιούνται κάθε χρόνο, όπως το Φεστιβάλ Κινηματογράφου, το Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ, το Evia Film Project, το «Σινεμά με Θέα», καθώς και καθημερινές προβολές σε εμβληματικούς χώρους της Θεσσαλονίκης.

Athens Open Air Film Festival

Για 2η χρονιά η ΔΕΗ στήριζει το Athens Open Air Film Festival, τον αγαπημένο θερινό κινηματογραφικό θεσμό της Αθήνας, προσφέροντας αξέχαστες εμπειρίες κάτω από τον ουρανό της Αττικής. Προβολές σε ιστορικά και αστικά σημεία της πόλης καθιστούν την κινηματογραφική τέχνη προσίτη σε όλους και ενισχύουν τη ζωντάνια του δημόσιου χώρου.

Διεθνές Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Καστελλόριζου «Beyond Borders»

Για 3η χρονιά η ΔΕΗ είναι στρατηγικός εταίρος του φεστιβάλ, καθώς το Καστελλόριζο, με την ξεχωριστή του γεωγραφική θέση και την πλούσια πολιτιστική κληρονομιά, αποτελεί έναν τόπο συνάντησης για τις κινηματογραφικές αφηγήσεις με την ιστορία και τον διαπολιτισμικό διάλογο. Το «Beyond Borders» είναι ένα ισχυρό παράδειγμα του πώς ο πολιτισμός μπορεί να γεφυρώσει κουλτούρες και εμπειρίες, δημιουργώντας γέφυρες επικοινωνίας που ενώνουν ανθρώπους από όλο τον κόσμο και ενισχύουν τη σημασία του διαπολιτισμικού διαλόγου.

Η ΔΕΗ στήριζει τον πολιτισμό σε όλες τις μορφές του. Από τη θεατρική σκηνή και τον κινηματογράφο, μέχρι τα έργα τέχνης σε δημόσιους χώρους και τις εκθέσεις μουσείων, ενισχύει πρωτοβουλίες που εμπνέουν, καλλιεργούν και συνδέουν τους ανθρώπους. Με πίστη στη δύναμη της τέχνης να δημιουργεί κοινωνική συνοχή και εξέλιξη, η ΔΕΗ παραμένει σταθερά #μετονΠολιτισμό, δίνοντας ενέργεια σε ό,τι διαμορφώνει ένα καλύτερο μέλλον.

καλλιτεχνική έκφραση γίνεται ένα #μετονΠολιτισμό

ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ JUMBO

Η ωραιότερη στιγμή της ελληνικής τηλεόρασης.

ΑΥΤΟ ΤΟ ΣΑΒΒΑΤΟ

Ξεκινάει η πιλοτική 24ωρη λειτουργία του Μετρό.

ΔΙΟΜΗΔΕΙΟΣ ΒΟΤΑΝΙΚΟΣ ΚΗΠΟΣ ΣΤΟ ΧΑΪΔΑΡΙ

Είναι ο μεγαλύτερος βοτανικός κήπος της χώρας μας αλλά και ολόκληρης της Ανατολικής Μεσογείου. Ιδρύθηκε το 1951 και είναι πανέμορφος. Τι κρίμα που τον επισκέπτονται τόσο λίγοι Αθηναίοι!

ΑΣ ΜΕΙΝΟΥΜΕ ΓΙΑ ΠΑΝΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

Δυο 7χρονα συζητούν για διακοπές. Το κοριτσάκι είναι Ελληνάκι, το αγοράκι Ελληνοαμερικανάκι. Κοριτσάκι: «Εγώ θα πάω Ικαρία». Το Ελληνοαμερικανάκι τής ζητά διευκρινίσεις: «South Korea or North Korea?».

ΓΙΝΑΜΕ ΝΑΜΙΜΠΙΑ

Είδα το πρώτο σκυλάκι με παπουτσάκια στα πόδια του να διασχίζει τη Σταδίου. (Ναι, η άσφαλτος δεν αντέχεται για)

Ο ΤΟΜ JONES ΣΤΟΝ ΛΥΚΑΒΗΤΤΟ

Η γηριατρική σε τοπ φόρμα. Απολαυστικός.

ΕΠΙΚΑΙΡΗ ΕΡΩΤΗΣΗ

Έμεινε κανένα ψέμα να πιστέψουμε;

ΤΑ ΚΟΜΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΝΤΙΠΟΛΙΤΕΥΣΗΣ

Οι πειρατές της Καραϊβικής.

ΠΑΓΩΤΟ «SCANDAL» ΤΗΣ ALGIDA

Η λιχουδιά που δροσίζει τον τελευταίο καιρό το κυβερνητικό σχήμα.

ΠΡΟΣ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟ

Δεν θέλουμε να μας λέτε «mea culpa». Θέλουμε να μας φέρετε τον βοσκό που τσέπωσε τα 19,5 μύρια.

ΤΟ ΑΝΕΚΔΟΤΟ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

40.000 εγκλωβισμένοι τουρίστες στο Ισραήλ. (Τι κάνει άραγε ένας τουρίστας στο Ισραήλ;)

INFLUENCERS ΠΟΥ ΒΑΘΜΟΛΟΓΟΥΝ ΣΟΥΒΛΑΤΖΙΔΙΚΑ

Πήξαμε στους 35χρονους γαϊδουροέφηβους να τρώνε πιτόγυρα, να λένε αστεία τύπου βιντεοταινία 80s και να βαθμολογούν το κάθε μαγαζί.

ΓΑΜΟΣ ΤΖΕΦ ΜΠΕΖΟΣ - ΛΟΡΙΝ ΣΑΝΤΣΕΖ ΣΤΗ ΒΕΝΕΤΙΑ

Γκώσαμε!

ΝΕΑ ΣΧΕΣΗ ΣΕ ΠΡΩΤΟΣΕΛΙΔΟ

«Με τον πρίγκιπα των κοτόπουλων η Δαλάκα».

© ΠΟΡΦΟΣ ΤΖΑΝΕΡΗΣ

Στην Κυψέλη τα πατίνια έχουν βρει τη θέση τους!

ΤΟ ΕΞΩΦΥΛΛΟ ΜΑΣ

Αυτή την εβδομάδα είναι αφίσα σχεδιασμένη από την **Υρώ Πιτσικάλη**, γραφίστρια στο Λογότυπο Γραφικές Τέχνες, το οποίο λειτουργεί ως ατελιέ γραφικών τεχνών από το 1990, και στις εκδόσεις ΛΟΓΟ_ΤΥΠΟ. Το εικαστικό δημιουργήθηκε για τη site-specific θεατρική παράσταση «Sliding Slalom/ Στρογγύλη», που θα παρουσιαστεί στον Αρχαιολογικό Χώρο Ακρωτηρίου Θήρας (5 και 6/8), στο πλαίσιο του προγράμματος 2025 του θεσμού του Υπουργείου Πολιτισμού «Όλη η Ελλάδα ένας πολιτισμός».

Λόγια που ακούστηκαν δημοσίως στην Αθήνα

Κύριος 40άρης σε περίπατο στα στενά της Πλάκας περιεργάζεται τα πεντακάθαρα νεοκλασικά και αναρωτιέται φωναχτά:

«Καλά, εδώ δεν έχουνε περιστέρια; Ούτε ένα δεν είναι χεσμένο».

(Κυριακή βράδυ, οδός Φρυνίχου, Πλάκα)

«Δεν το έχω κάδρο, ρε παιδί μου. Δεν το καταλαβαίνω αυτό που μου λες! Κάν' το μου εικόνα!»

(Έξαλλος τύπος μιλάει στο τηλέφωνο περπατώντας στην Ακαδημίας, Παρασκευή πρωί)

Σε τοίχο:

«Δώστε αίμα στους αναιμικούς».

(Βατατζή, Εξάρχεια, Δευτέρα πρωί)

«Μαμά, τι διαφορά έχει το ηλιέλαιο από το ελαιόλαδο; (παύση...) Δηλαδή άμα το βάλω στα τυροπιτάκια θα πάθω τίποτα;»

(Γραμμή τρόλεϊ 4, Δευτέρα πρωί. Δεκαοχτάχρονη μιλώντας στο κινητό της)

Σάββατο πρωί στο βιβλιοπωλείο του Ιανού.

Μαμά, μπαμπάς και μικρό κοριτσάκι. Μαμά προς τον μπαμπά:

«Θέλω να αγοράσω ένα βιβλίο με ποιήματα του Πεσόα».

Μικρή: **«Μαμά, δεν χρειάζεται να αγοράσεις. Μπορώ να σου δώσω το δικό μου ποίημα από τη γιορτή του σχολείου».**

Νεαρός Έλληνας ξεναγός εξηγεί πολύ εύγλωττα σε ζευγάρι μεσήλικων Αμερικανών για το Πανεπιστήμιο Αθηνών, στα Προπύλαια, όταν η γυναίκα τον ρωτάει στα αγγλικά:

«Σο, πώς το ξέρετε ότι όλα αυτά είναι αλήθεια;»

(Πανεπιστημίου, Παρασκευή μεσημέρι).

Το καλοκαίρι αποκτά φτερά με τη νέα δροσερή και απολαυστική άφιξη από το Red Bull. Η limited edition γεύση Red Bull Summer Edition White Peach είναι εδώ για να φέρει ανανέωση, ενέργεια και καλοκαιρινό vibe σε κάθε στιγμή. Φρέσκια, φρουτώδης και αναζωογονητική, αυτή η έκδοση συνδυάζει την αυθεντική συνταγή του Red Bull με την ελαφριά, φυσική γεύση του λευκού ροδάκινου, δημιουργώντας μια μοναδική εμπειρία για τον ουρανίσκο. Με λευκό ροδάκινο και διακριτικές νότες από εσπεριδοειδή και άνθη, η νέα καλοκαιρινή έκδοση προσφέρει ανάλαφρη γεύση και απόλυτη δροσιά, ιδανική για τις πιο θερμές ημέρες του χρόνου. Δεν είναι ούτε υπερβολικά γλυκιά ούτε βαριά, κάτι που την καθιστά εξαιρετική επιλογή για κάθε στιγμή της ημέρας: από τις πρωινές σου διαδρομές μέχρι τις απογευματινές βόλτες στην πόλη και τις βραδινές εξορμήσεις με την παρέα, για το πιο καλοκαιρινό energy boost.

Το Red Bull Summer Edition White Peach κυκλοφορεί στο χαρακτηριστικό φούξια κουτάκι των 250ml και έχει ήδη ξεχωρίσει για την κομψή του εμφάνιση και τη δροσερή του αύρα. Η παρουσία του στα ράφια είναι όσο διακριτική χρειάζεται για να σε εκπλήξει και όσο ελκυστική χρειάζεται για να σε πείσει. Κυκλοφορεί για περιορισμένο χρονικό διάστημα σε επιλεγμένα σημεία πώλησης σε όλη την Ελλάδα και έρχεται να προστεθεί σε ένα portfolio που συνεχώς εξελίσσεται.

Η νέα αυτή έκδοση έρχεται να ενισχύσει τη φρέσκια πλευρά του Red Bull, πλαισιώνοντας το διαχρονικό Red Bull Energy Drink, που αποτελεί αγαπημένη επιλογή για αθλητές, φοιτητές, επαγγελματίες και όσους χρειάζονται ενέργεια σε απαιτητικές συνθήκες. Μαζί με το Red Bull Sugarfree και το Red Bull Zero, για όσους προτιμούν την ενέργεια χωρίς ζάχαρη, καθώς και το Red Bull Red Edition με γεύση καρπούζι, το νέο Summer Edition συμπληρώνει μια σειρά από συναρπαστικές επιλογές για κάθε περίπτωση και κάθε γούστο.

Αν το καλοκαίρι ήταν γεύση, θα ήταν αυτή. Ελαφριά αλλά έντονη, φρουτώδης αλλά ισορροπημένη, δροσιτική και γεμάτη ενέργεια. Το Red Bull Summer Edition White Peach είναι η γευστική απάντηση σε όσους θέλουν να ζήσουν κάθε στιγμή του καλοκαιριού με ένταση, ρυθμό και στίλ. Ανακάλυψε το τώρα, γιατί το καλοκαίρι είναι η εποχή του. Δίνει φτερά με άρωμα λευκού ροδάκινου!

Ο Red Bull αθλητής και Παγκόσμιος Πρωταθλητής paramotor, Δημήτρης Κολλιάκος

RED BULL

SUMMER EDITION WHITE PEACH

Η ΑΠΟΛΥΤΗ ΓΕΥΣΗ ΤΟΥ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΟΥ

Με λευκό ροδάκινο και διακριτικές νότες από εσπεριδοειδή και άνθη, η νέα καλοκαιρινή έκδοση προσφέρει ανάλαφρη γεύση και απόλυτη δροσιά, ιδανική για τις πιο θερμές ημέρες του χρόνου

Η Θεσσαλονίκη ξυπνά

Μια νίκη της πόλης απέναντι στον κακό εαυτό της

Της ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΜΠΙΝΑΖΗ

Γεννήθηκα στη Θεσσαλονίκη, αλλά ζω πάνω από 20 χρόνια στην Αθήνα. Πλέον επισκέπτομαι την πόλη μου για λίγες μέρες κάθε μήνα. Ξέρω πότε και πώς θα παραγγείλω σουβλάκια ή σάντουιτς ή καλαμάκια. Αυτή η απόσταση –της καθημερινότητας αλλά και του βλέμματος– μου έδωσε μια άλλη προοπτική: μπορώ να δω τι αλλάζει και τι μένει ίδιο, τι προχωρά και τι σκαλώνει. Δεν το καταλαβαίνω μόνο εγώ, αλλά και όσοι έχουν την εμπειρία μιας διττής ταυτότητας. Μπορείς να δεις πιο καθαρά και τις αγκυλώσεις της πολιτείας – αλλά και τις αγκυλώσεις των ιδίων των Θεσσαλονικέων. Όμως κάτι έχει αρχίσει να κινείται. Η πόλη δείχνει να βγαίνει από τον επαρχιωτισμό της. Και αυτό είναι εμφανές.

Σε λίγους μήνες ξεκινά η Διεθνής Έκθεση Θεσσαλονίκης. Το ετήσιο αυτό ραντεβού δεν είναι απλώς μια διοργάνωση: είναι παραδοσιακά η σκηνή όπου κάθε κυβέρνηση εξαγγέλλει οράματα, υποσχέσεις και έργα για τη Θεσσαλονίκη και τη Βόρεια Ελλάδα. Από το μετρό μέχρι την Εγνατία, από το flyover μέχρι τη θαλάσσια συγκοινωνία, η πόλη έχει ακούσει τα πάντα. Κυρίως όμως έχει χορτάσει λόγια. Τα τελευταία χρόνια, για να είμαστε δίκαιοι, κάτι φαίνεται να κινείται.

Έργα δρομολογούνται, αποφάσεις παίρνονται. Υπάρχει μια αίσθηση πως η πόλη βγαίνει από την αδράνεια. Αλλά δεν φτάνει αυτό. Αν η Θεσσαλονίκη θέλει να σταθεί επάξια ανάμεσα στις σύγχρονες ευρωπαϊκές μητροπόλεις, χρειάζονται τομές και αλλαγές προτεραιοτήτων. Χρειάζονται πράγματα που δεν επιβάλλονται από τα πάνω, αλλά αναδύονται μέσα από τις ανάγκες και τη δυναμική των πολιτών της.

Η εμπειρία ενός πράσινου μέλλοντος

Τον περασμένο Μάιο, επέστρεψα στη Θεσσαλονίκη για να παρακολουθήσω τη Διεθνή Έκθεση Βιβλίου. Εκεί, μέσα στον θόρυβο και την κίνηση του εκθεσιακού κέντρου, υπήρχε ένα σημείο που μου άλλαξε τη γνώμη για την ανάπτυξη της ΔΕΘ: ένα περίπτερο –όσην που παρουσίαζε την πρόταση για τη μετατροπή της ΔΕΘ σε πάρκο πρασίνου. Με ήχους, εικόνες και αληθινά φυτά, σε λίγα μόλις τετραγωνικά κατάφερε να δημιουργήσει την αίσθηση ενός μελλοντικού δημόσιου χώρου, μέσα στην καρδιά της πόλης. Όσοι περάσαμε από εκεί νομίζω βγήκαμε έξω και υπογράψαμε χωρίς δεύτερη σκέψη το σχετικό ψήφισμα. Δεν ξέρω αν την ίδια εμπειρία είχε και ο πρωθυπουργός, ή αν πείστηκε από την πίεση των πολιτών, όμως η αλλαγή στάσης ως προς την ανάπτυξη της ΔΕΘ είναι κάτι παραπάνω από καλοδεχούμενη. Είναι μια νίκη της πόλης απέναντι στον κακό της εαυτό.

Η ΔΕΘ ως τομή

Η ανάπτυξη του εκθεσιακού κέντρου της ΔΕΘ, όπως αρχικά είχε σχεδιαστεί, απειλούσε να καταδικάσει σε μόνιμη ασφυξία το πολυτιμότερο εναπομείναν οικόπεδο στο κέντρο της πόλης. Αντί για πράσινο και δημόσιο χώρο, προοριζόταν για ένα σύμπλεγμα κτιρίων που δεν απαντούσε στις ανάγκες της πόλης, αλλά στις απαιτήσεις μιας αγοράς που βλέπει κάθε τετραγωνικό ως προϊόν προς εκμετάλλευση.

Η αλλαγή πλεύσης, έστω και καθυστερημένη, είναι αποτέλεσμα πίεσης της κοινωνίας των πολιτών, της επιστημονικής κοινότητας, αλλά κυρίως της συντονισμένης στάσης της δημοτικής αρχής. Για πρώτη φορά εδώ και χρόνια, η πόλη δεν δέχεται παθητικά ό,τι της έρχεται από τα υπουργεία, αλλά το διαπραγματεύεται, το αναλύει και το μετατρέπει σε ευκαιρία.

Με τη νέα πρόταση παραχωρείται μόλις το 25% του οικοπέδου για εκθεσιακή χρήση, ενώ 120 στρέμματα αποδίδονται σε πράσινο, δημιουργώντας τον μεγαλύτερο ενιαίο δημόσιο χώρο στο ιστορικό κέντρο της πόλης. Αν τελεσφορήσει και η παραχώρηση του Γ.Σ.Σ. στον Δήμο, το πάρκο αυτό θα

επεκταθεί, διασυνδέοντας τη ΧΑΝΘ, το Πεδίο του Άρεως (συνονόματο) και την Αγία Φωτεινή σ' έναν ενιαίο πνεύμονα πρασίνου.

Της Σαλονίκης μοναχά της πρέπει το καράβι

Η Θεσσαλονίκη είναι παραθαλάσσια πόλη, αλλά συμπεριφέρεται σαν να μην έχει θάλασσα. Κι όμως, εδώ και σαράντα χρόνια, μια ιδέα επανέρχεται με συνέπεια και επιμονή: η Θαλάσσια Αστική Συγκοινωνία. Από το 1985, όταν την παρουσίασε για πρώτη φορά ο συγκοινωνιολόγος Σπύρος Βούγιας, μέχρι και σήμερα, η πρόταση πέρασε από πολλά κύματα. Τώρα όμως, περισσότερο από ποτέ, δείχνει ώριμη, τεχνικά εφικτή και οικονομικά βιώσιμη.

Η πρόταση, που έχει κατατεθεί από τον Δήμο Θεσσαλονίκης, περιλαμβάνει έξι στάσεις: Πλατεία Ελευθερίας, Δημαρχείο, Μέγαρο Μουσικής, Μαρίνα Καλαμαριάς, Αεροδρόμιο και Νέοι Επιβάτες. Με ηλεκτρικά ταχύπλοα σκάφη, η διαδρομή από τους

Νέους Επιβάτες στο κέντρο δεν θα ξεπερνά τα 20 λεπτά.

Δεν πρόκειται απλώς για ένα φιλόδοξο σχέδιο, αλλά για μια πραγματική μεταφορική λύση: ευχάριστη, αξιόπιστη, περιβαλλοντικά φιλική, με δυνατότητα εξυπηρέτησης χιλιάδων επιβατών καθημερινά. Οι μελέτες έχουν ολοκληρωθεί, η χρηματοδότηση έχει αρχίσει να εξασφαλίζεται, και το μόνο που απομένει είναι η απόφαση υλοποίησης.

Όπως είπε πρόσφατα και ο δήμαρχος Στέλιος Αγγελούδης, «η ΘΑΣ δεν είναι απλώς ένα μέσο, είναι μια νέα εικόνα της πόλης». Και πράγματι: μια πόλη που κινείται πάνω στο νερό είναι μια πόλη που ανοίγει το βλέμμα της, που ονειρεύεται διαφορετικά.

Το λιμάνι και το τρένο: η μεγάλη χαμένη σύνδεση

Το λιμάνι της Θεσσαλονίκης είναι κομβικό. Έχει δυνατότητες να λειτουργήσει ως κέντρο διασύνδεσης με τη Νοτιοανατολική Ευρώπη, αλλά παραμένει σε μεγάλο βαθμό αποκομμένο. Για να αξιοποιηθεί πλήρως, πρέπει να συνδεθεί σιδηροδρομικά με τον κεντρικό σταθμό και με τις υπόλοιπες πόλεις της Βόρειας Ελλάδας. Και να ενισχυθούν οι ακτοποϊκές συνδέσεις με τα νησιά όλο τον χρόνο.

Μόνο έτσι η Θεσσαλονίκη θα μπορέσει να λειτουργήσει ως μητρόπολη του Νότου — όχι απλώς ως συμπρωτεύουσα, αλλά ως ενεργός κόμβος εμπορίου, πολιτισμού και κινητικότητας.

Thess INTEC: Ένα στοίχημα για την καινοτομία

Ελλάδα, λέγαμε παλιά, δεν είναι μόνο η Αθήνα. Και σήμερα μπορούμε να πούμε πως η ανάπτυξη δεν είναι μόνο το Ελληνικό. Υπάρχει και το Thess INTEC. Και μπορεί να είναι ακόμη πιο ενδιαφέρον, γιατί δεν υπόσχεται καζίνο και εμπορικά κέντρα, αλλά ένα μέλλον με νέες ιδέες, τεχνολογίες και ευκαιρίες για τους νέους ανθρώπους.

Στην ανατολική είσοδο της πόλης, στήνεται σταδιακά το Thess INTEC: ένα τεχνολογικό πάρκο 4ης γενιάς που φιλοδοξεί να συνδέσει πανεπιστήμια, ερευνητικά κέντρα και επιχειρήσεις σε έναν κοινό χώρο εφαρμοσμένης καινοτομίας. Από την καθαρή ενέργεια και την τεχνητή νοημοσύνη, μέχρι τη ναυτοτεχνολογία και τη μεταφορά, ήδη έχουν συναφθεί συμφωνίες συνεργασίας με διεθνή πάρκα και ελληνικές εταιρείες.

Από τις εξαγγελίες στις πράξεις

Η πόλη δεν χρειάζεται άλλες υποσχέσεις. Χρειάζεται σχέδιο, συνέχεια και πίστη. Χρειάζεται πολιτική βούληση που να υπερβαίνει εκλογικά ημερολόγια. Και ευτυχώς, αρχίζει να φαίνεται ότι αυτή η πίστη επιστρέφει. Η Θεσσαλονίκη ξυπνά. Και όταν ξυπνά μια πόλη, ξυπνούν και οι άνθρωποι της. Και αυτό είναι ήδη μια νίκη. ■

Εκδότης-Διευθυντής Φώτης Γεωργελές	
Σύμβουλος Έκδοσης Σταυρούλα Παναγιωτάκη	Διευθύντρια Σύνταξης Αγγελική Μπιρμπιλή
Γενική Διεύθυνση Διαφήμισης Λουίζα Ναθαναήλ	
Art Director Φώτης Πεχλιβανίδης	
Διεύθυνση Web Δημήτρης Αθανασιάδης	
Σύμβουλος Διεύθυνσης Χριστίνα Γαλανοπούλου	
Αρχισυνταξία Δανάη Καμζόλα (Podcast & City Guide) Βοηθός αρχισυντάκτη Τόνια Ζαραβέλα Τεχνικός διευθυντής Βάιος Συντομίδης Social Media Manager Τάσος Ανέστης	
Υπεύθυνος ύλης Τάκης Σκριβάνος Επιμέλεια ύλης Δήμητρα Γκρους Διόρθωση κειμένων Φανή Κουλουντζού, Κατερίνα Αοήμου	
Συντακτική ομάδα: Κ. Αθανασιάδης, Ν. Αμανίτης, Μ. Ανδριωτάκη, Ε. Βαρδάκη, Σ. Βλέτσας, Κ. Βνάτσιου, Ρ. Γεροδήμος, Ν. Γεωργιλέ, Ν. Γεωργιάδης, Κ. Γιαννακίδης, Κ. Γιανιάδης, Β. Γραμματικογιάννη, Β. Γρυπάρης, Γ. Δήμος, Θ. Κ. Ευθυμίου, Γ. Ζερβογιάννη, Μ. Ζουμπουλάκη, Κ. Καϊμάκης, Σ. Κалаμαντή, Μη. Καλογιάννης, Κ. Καμπούσου, Δ. Καραθάνος, Λ. Καψάλη, Ν. Κοσκινά, Α. Κοσμοπούλου, Δ. Κουμαριώτης, Α. Μανουσάκη, Μ. Μανωλοπούλου, Χ. Μαρκάκης, Δ. Μαστρογιαννίτης, Β. Ματζάρογλου, Τζ. Μελιτά, Α. Μπρουντζάκη, Γ. Νένης, Ε. Ντάκουλα, Γ. Χ. Παπαδόπουλος, Δ. Παπαδόπουλος, Π. Παναγιωτόπουλος, Κ. Παναγοπούλου, Γ. Παυριανός, Γ. Πρέζα, Μ. Προβατάς, Τζ. Ρουσάκη, Μ. Ι. Σιγαλού, Ε. Σιούσιουρα, Τ. Σκραπαλιώρη, Ζ. Σφυρη, Σ. Τριανταφύλλου, Σ. Τσιτσόπουλος, Γ. Φλωράκης, Ε. Χελιώτη, Κ. Χριστοφόρου, Γ. Ψύχας, Ε. Ψυχούλη	
Γραμματεία Σύνταξης Γεωργία Σκαμάγκα info@athensvoice.gr avguide@athensvoice.gr	
Ατελιέ Sotos Anagnos LOOKmag Κωνσταντίνη Βλαχοπούλου	
Creative Manager Θάνος Ψυλλίδης Creative Marketing Manager Λαμπρινή Τρούγκου Branded Content Editor Χαρά Αλεξανδροπούλου	
Εικονογραφήσεις art@athensvoice.gr Φωτό: Θανάσης Καρατζάς, Γιώργος Ζαρχώνης, Τάσος Βρεττός, Έκτορας Δ. Βούτσας, Κώστας Αμοιρίδης, Βαγγέλης Τάσης, Χρήστος Κισατζεκιάν, Δημήτρης Κλεάνθης, Μαρία Μαρκεζή, Πέτρος Νικόλτσος, Λάζαρος Γραικός	
Account Directors Τίνα Γαϊτανίδου, Βόννη Ζαφειροπούλου	
Direct Market Advertising Director Άννα Αντωνίου Direct Market Advertising Managers Μιχάλης Δρακάκης, Εύα Βαλαμβάνου, Ελένη Βαρύτη, Νώντας Νταμπάνης, Ελεωνόρα Τζεφρόνη	
Marketing Director Κική Μαλέρδου Advertising & Marketing Manager VOICE 102.5 Τζίνα Σαλαμπίση	
Συντονισμός Διαφήμισης Μαίρη Κούρτη marketing@athensvoice.gr Digital Traffic Manager Εύη Τσάρνερ Digital Advertising Coordinator Μίνα Γιαννάκη	
Ψηφιακή Υποστήριξη Νικόλας Αργυρίου, Άγγελος Καραμανωλάκης	
Διεύθυνση Λογιστηρίου Έφη Μούρτζη Λογιστήριο Ουρανία Μιχάλη, Μαίρη Λυκούση, Μανώλης Κοττάκης	
Διαχωρισμοί - Εκτύπωση «Καθημερινές Εκδόσεις ΑΕ»	
Athens Voice S.A. Χαρ. Τρικούπη 22, 106 79 Αθήνα Σύνταξη: 210 3617.360, 3617.369, fax: 210 3632.317 Διαφημιστικό: 210 3617.530, fax: 210 3617.310 VOICE 102.5: 210 3648.213 Αγγελίες: 210 3617.369 Λογιστήριο: 210 3617.170	
www.athensvoice.gr Αν δεν βρίσκετε την Α.Υ. στα σημεία διανομής, επικοινωνήστε: 210 3617.360, 210 3617.369 Κωδικός εντύπου: 7021 ISSN 1790-6164	
Νόμιμος Εκπρόσωπος: Γεωργιλέ Ελισάβετ Τσιεύγενν Κύριος Μέτοχος: Γεωργιλέ Φώτιος	
Αρ. Πιστοποίησης MET: 230237	

ATHENSvoice Εβδομαδιαία εφημερίδα, διανέμεται δωρεάν. Απαγορεύεται η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική ή μερική, η διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της έκδοσης με οποιοδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή έγκριση του εκδότη.

35 νεκροί σε επιχειρήσεις του Ισραήλ στη Γάζα την Κυριακή. Η Χαμάς επιμένει να μην επιστρέφει τους ομήρους. Ζωντανούς ή νεκρούς.

637% αύξηση παρατηρήθηκε στις δηλωθείσες υπερωρίες στον τουριστικό κλάδο, σύμφωνα με στοιχεία από την ψηφιακή κάρτα εργασίας. «Είναι σαφές πως δεν έχουν ληφθεί υπόψη οι ιδιαίτερες ανάγκες και η λειτουργία των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων», ανέφερε σε πρόσφατη επιστολή της προς την Κεραμέως η Ένωση Ξενοδόχων. Όντως είναι εξαιρετικά σαφές ότι οι ξενοδόχοι έχουν ανάγκη τις συνθήκες γαλέρας για να αυξάνουν την κερδοφορία τους.

55% αύξηση παρατηρήθηκε μυστηριωδώς και στις υπερωρίες που αφορούν τον κλάδο της εστίασης. «Με την εφαρμογή της ψηφιακής κάρτας εργασίας θα υπάρχει περιορισμός των ωρών λειτουργίας των καταστημάτων και των ημερών», είχε προειδοποιήσει εγκαίρως η Ένωση Εστιάτορων νομού Θεσσαλονίκης. Όπως βλέπετε, έκλεισαν τα μαγαζιά και δουλεύουν πενήντημερο, με ωράριο δημόσιας υπηρεσίας.

815.000 περισσότερες υπερωρίες δηλώθηκαν το 2024, λόγω της Ψηφιακής Κάρτας Εργασίας. «Ένα βαρίδι για τους εργαζόμενους, αφήνοντας την ίδια ώρα τους εργοδότες σχεδόν ανέγγιχτους να περνάνε κάτω από τα ραντάρ» ήταν η αξιολόγηση του Τομεάρχη Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης του ΣΥΡΙΖΑ, Γιώργου Γαβρήλου, για την επέκταση της ψηφιακής κάρτας σε τουρισμό και εστίαση.

1 υπουργός και 3 βουλευτές παραιτήθηκαν (μεταξύ άλλων στελεχών) στον απόηχο της διαβίβασης στη Βουλή της δικογραφίας για τον ΟΠΕΚΕΠΕ από την ευρωπαϊκή εισαγγελία. Πρόκειται για τους Μ. Βορίδη, Τ. Χατζηβασιλείου, Δ. Σταμενίτη και Χρ. Μπουκώρο. Τα ονόματά τους περιλαμβάνονταν στο κείμενο, και το ΠΑΣΟΚ, αμέσως μετά την κατάθεση, είδε «ποινικές ευθύνες».

48 ετών είναι ο νέος υπουργός

Τα νούμερα της εβδομάδας

ΤΟΥ ΣΤΑΜΑΘΗ ΖΑΧΑΡΟΥ

© INSTAGRAM/PALADINVINYL

54 συνεχόμενα χρόνια διεξάγεται το διάσημο φεστιβάλ μουσικής του Glastonbury στο Σόμερσετ της Αγγλίας.

200.000 θεατές άκουσαν φέτος το rap-runk συγκρότημα Bob Vylan να τραγουδά «Death, death to the IDF». Δι-

λαδή θάνατος στις Ισραηλινές Αμυντικές Δυνάμεις. Ανατριχιαστικό σε κάθε περίπτωση, αλλά ακόμη περισσότερο αν αναλογιστεί κανείς ότι η επίθεση της Χαμάς την 7η Οκτωβρίου 2023 έγινε στους ανυποψίαστους θεατές ενός φεστιβάλ μουσικής.

Μετανάστευσης, Θάνος Πλεύρης ο οποίος επιστρέφει στην κυβέρνηση. «Η φύλαξη των συνόρων δεν μπορεί να υφίσταται αν δεν υπάρχουν απώλειες και, για να γίνω κατανοητός, αν δεν υπάρχουν νεκροί» δήλωνε το 2011 σε εκδήλωση του εθνικιστικού περιοδικού «Patria». Γεγονός που έχει προκαλέσει σφοδρές αντιδράσεις της αντιπολίτευσης. Χάρης Θεοχάρης, Γιάννης Ανδριανός και Χρήστος Δερμεντζόπουλος κάλυψαν τις τρεις θέσεις υφυπουργών.

415 εκατ. ευρώ είναι το πρόστιμο που επέβαλε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην Ελλάδα για παρατυπίες και αδυναμίες στον μηχανισμό επιδοτήσεων μέσω ΟΠΕΚΕΠΕ. «Αποτύχαμε» είπε ο πρωθυπουργός. Χωρίς να είναι σαφές αν η αποτυχία αφορά την αδυναμία να μεταρρυθμίσουν το κράτος ή την αδυναμία να συνεχίσουν οι βουλευτές το αλισβερίσι με τους ΟΠΕΚΕΠΕδες χωρίς να τους πάρει κανείς χαμπάρι.

3,6% ήταν η αύξηση του πληθωρισμού στην Ελλάδα τον Ιούνιο.

2% ήταν η αντίστοιχη αύξηση στην Ευρωζώνη.

6.000 ευρώ ήταν το πρόστιμο που επιβλήθηκε σε ιδιώτες οι οποίοι μπνύθηκαν από τους γείτο-

νές τους γιατί οι κάμερες ασφαλείας που διατηρούσαν στο σπίτι τους κατέγραφαν τις ιδιοκτησίες των μπνυτών.

388 υπερσύγχρονες κάμερες παρακολούθησης παραβιάσεων του ΚΟΚ στην Αττική θα τοποθετήσει η Περιφέρεια Αττικής κάποια στιγμή στο μέλλον. ΠΑΣΟΚ και ΝΔ είχαν υπερψηφίσει το νομοσχέδιο Καστανίδη για τις κάμερες το μακρινό 2011. Ο ΣΥΡΙΖΑ είχε καταψηφίσει.

10 λεωφορεία φέρουν ήδη κάμερες της τροχαίας. Το μέτρο αναμένεται να επεκταθεί επίσης κάποια στιγμή στο μέλλον.

27,1% άνοδο κατέγραψε ο Γενικός Δείκτης του Χρηματιστηρίου της Αθήνας στο πρώτο εξάμηνο του έτους. «Η πραγματικότητα αδυναμία να μεταρρυθμίσουν το κράτος ή την αδυναμία να συνεχίσουν οι βουλευτές το αλισβερίσι με τους ΟΠΕΚΕΠΕδες χωρίς να τους πάρει κανείς χαμπάρι.

50,19% αύξηση κατέγραψε στο ίδιο διάστημα ο δείκτης των τραπεζών.

48,5% είναι το μερίδιο της ΔΕΗ στην αγορά λιανικής προμήθειας ρεύματος, αν και βαίνει διαρκώς μειούμενο.

βολεύει. Δεν θα απορήσω αν μας πουν στη συνέχεια ότι «τα κάρα» της Ισμήνης ήταν ο προπομπός του τρίκυκλου του Γκοτζαμάνη.

ΙΑΝΟΝ ΜΑΣΚ

«Είμαι ένα εξωγήινο βαμπίρ, ηλικίας 3.000 ετών, που ταξιδεύει στον χρόνο». Πρόκειται για πραγματική πρόοδος από την εποχή που ο καθένας νόμιζε για τον εαυτό του ότι είναι ο Μέγας Ναπολέων.

ΝΙΚΟΣ ΜΑΡΑΝΤΖΙΔΗΣ

21,45% είναι το μερίδιο της Metlen (Μυτιληναίος).

7 πάροχοι καλύπτουν το 97,1% της κατανάλωσης, αφήνοντας μόλις 2,9% στους λοιπούς παρόχους. Οι πολιτικοί κάνουν λόγο για καρτέλ, αλλά αρνούνται πεισματικά να κατονομάσουν τους υπαίτιους ή να προσκομίσουν αποδείξεις για τα λεγόμενα τους.

241 GWh εισαγωγές κατεγράφησαν τον Μάιο, ενώ οι εξαγωγές ήταν 380 GWh, με αποτέλεσμα το καθαρό εξαγωγικό ισοζύγιο να διαμορφωθεί σε 139 GWh.

65% παραβατικότητα δείχνουν τα στοιχεία του ΥΠΟΙΚ για την έκδοση αποδείξεων σε πάρκινγκ, συνεργεία και πλυντήρια αυτοκινήτων. Οι ιδιοκτήτες συνεργείων απεργούν από χθες, 1η Ιουνίου, αντιδρώντας στην υποχρέωση για ηλεκτρονική καταγραφή των πελατών τους.

53% των ιδιοκτητών συνεργείων δήλωσε μέσο μηνιαίο εισόδημα 665 ευρώ, σύμφωνα με στοιχεία της ΑΑΔΕ.

40 λεπτά χρειάζονται για την καταγραφή ενός πελάτη ηλεκτρονικά, σύμφωνα με όσα υποστηρίζουν οι συνδικαλιστές του κλάδου των συνεργείων. 30 δευτερόλεπτα χρειάζονται, αν ταπαντά το ΥΠΟΙΚ. Αγεφύρωτο το χάσμα.

52,6% αύξηση τον τελευταίο χρόνο, αλλά και 13,3% από τις αρχές του 2025 καταγράφουν οι αιτήσεις χορήγησης αδειών διαμονής στην Ελλάδα από τους επενδυτές με προέλευση τις ΗΠΑ.

46,6% αύξηση τον τελευταίο χρόνο και 10,8% από τις αρχές του έτους καταγράφουν και οι αντίστοιχες αιτήσεις από τη Μ. Βρετανία.

99,1% αύξηση τον τελευταίο χρόνο και 31,8% από τις αρχές του 2025 καταγράφουν οι αιτήσεις από την Τουρκία. Είναι η χώρα με τους πλέον «δραστήριους» επενδυτές στην Ελλάδα. Ακολουθεί το Ισραήλ με ετήσια αύξηση κατά 91,5% και 19,5% από το ξεκίνημα του χρόνου.

«*Ηγέτες όπως ο Τσίπρας δεν αποσύρονται εύκολα στα βιβλία της ιστορίας. Σαν το τζίνι ξεγλιστρούν, για να επιστρέψουν στο μέλλον*». Δεν θα εκπλαγώ αν ο πολιτικός επιστήμονας πετύχει πουθενά τον Τσίπρα κι αρχίσει να τον τριβει, μήπως και του δώσει τη δυνατότητα για τρεις ευχές. Υπάρχει πιθανότητα και οι τρεις να είναι: «Κάνε με υπουργό». Η ειρωνεία θα είναι να τον τριψίπει μετά ο γνωστός ερευνητής δημοσιογράφος και να ζητήσει από το τζίνι-Τσίπρα να κάνει και πάλι τον Μαραντζίδη πολιτικό επιστήμονα.

Πώς πληρώνουμε όλα τα σπασμένα

Το έλλειμμα λογοδοσίας, η πελατοκρατία και η μετακύλιση δαπανών στον κρατικό προϋπολογισμό

Της ΣΩΤΗΣ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Άραγε θα καλυφθεί από το ελληνικό Δημόσιο το πρόστιμο των 392-415 εκατομμυρίων ευρώ που μας επέβαλε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την κακοδιαχείριση γεωργικών επιδοτήσεων από το 2016 μέχρι το 2023; Όπως κι εκείνο που πιθανότατα θα προστεθεί για την περίοδο 2023-2025; Κατά κανόνα, οι δικαιούχοι αγρότες δεν επιβαρύνονται οι ίδιοι, εφόσον δεν διώκονται ποινικά: προβλέπεται αφαίρεση ποσού από τις μελλοντικές κοινοτικές πληρωμές ετησίως («offset mechanism») μέχρι να καλυφθεί πλήρως η οφειλή. Αυτή είναι η λογική κάλυψης των ζημιών: οι ένοχοι χάνονται μέσα στο πλήθος και γίνονται ανώνυμοι. Οι αποκαλούμενοι «έντιμοι» φορολογούμενοι, όσοι δεν φοροδιαφεύγουν, πληρώνουν τα δημοσιονομικά ελλείμματα και τις οικονομικές βλάβες που προκαλούνται από τη διαφθορά, την κακοδιοίκηση, τις μαφιόζικες πρακτικές και τη νομική χαλαρότητα.

Η χώρα μας πληρώνει σήμερα περίπου 80.000 ευρώ ετησίως για καθεμιά από τις 20 ενεργές παράνομες χωματερές. (Μέχρι το 2019 υπήρχαν 65· από τότε μειώθηκαν.) Προστίθενται πρόστιμα για τη μη ορθή διαχείριση αποβλήτων, ενώ υπάρχουν ανοιχτές υποθέσεις για 153 οικισμούς που δεν έχουν ακόμη εγκαταστήσει ή ανανεώσει μονάδες βιολογικού καθαρισμού. Σε καθημερινή η εξαμηνιαία βάση καταβάλλουμε στην ΕΕ χρηματικά ποσά —κυρίως για καθυστερήσεις στην περιβαλλοντική μας πολιτική— τα οποία προέρχονται από τον κρατικό προϋπολογισμό, όχι από τους δήμους και τις επιχειρήσεις. Με λίγα λόγια, την ευθύνη για την αδυναμία επίλυσης αυτών των προβλημάτων στην Αθήνα ή σε κάποιο ελληνικό νησί την αναλαμβάνουν οι φορολογούμενοι ολόκληρης της επικράτειας. Το ίδιο συμβαίνει με τους βανδαλισμούς, για τους περισσότερους εκ των οποίων ευθύνονται συγκεκριμένα κόμματα και παρατάξεις — αλλά η κεντρική κυβέρνηση, οι δήμοι και οι επιμέρους διοικήσεις (των ΑΕΙ λόγου χάριν) φοβούνται να τους αποδώσουν ευθύνες και να τους επιβαρύνουν με τη δαπάνη της αποκατάστασης του δημόσιου χώρου. Η αφισκόλληση, τα συνθήματα στους τοίχους, τα γκραφίτι, οι κατεστραμμένες στάσεις λεωφορείων, οι καμένοι κάδοι απορριμμάτων, τα ζωγραφισμένα βαγόνια του ΗΣΑΠ είναι έργο ανθρώπων που έχουν όνομα και επώνυμο. Εξάλλου, οι περισσότερες διαδηλώσεις καταλήγουν σε φθορές που είτε αποκαθίστανται με υψηλό κόστος, είτε δεν αποκαθίστανται με αποτέλεσμα περαιτέρω υποβάθμιση του αστικού περιβάλλοντος.

Υπάρχουν ακόμα χειρότερες περιστάσεις μετακύλισης ευθύνης και κόστους. Όπως είναι ευρέως γνωστό, το 1929 μετά από κερδοσκοπικές ενέργειες τραπεζιτών, επενδυτικών οίκων και βιομηχάνων, κατέρρευσε η χρηματαγορά της Νέας Υόρκης, εκατομμύρια πολίτες έχασαν τις δουλειές τους και το κράτος κλήθηκε να στηρίξει τις τράπεζες με δημόσιους πόρους. Η οικονομική ύφεση μεταδόθηκε σχεδόν παντού στον κόσμο. Τότε, με το New Deal ο Ρούσβελτ επέβαλε ρυθμίσεις στις τράπεζες (Glass-Steagall Act, 1933) και εφάρμοσε κοινωνικά προγράμματα για τους φτωχούς, αλλά το κραχ αποδόθηκε στο «σύστημα», όχι σε άτομα. Το 2008, οι τράπεζες και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί που είχαν ιζογάρει σε φούσκες στεγαστικών δανείων, διασώθηκαν από τα ίδια τα κράτη, τα οποία προηγουμένως αντιτίθεντο στις ρυθμίσεις και στους ελέγχους. Το κόστος μοιράστηκε σε όλους, οι έκνομες σπέκουλες έμειναν ατιμώρητες, τα μπόνους σε όσους πουλάνε αέρα κοπανιστό στον χώρο του χρηματιστηρίου δεν έλειψαν ποτέ. Την καταστροφή προκάλεσαν μερικοί τραπεζίτες και traders: η ιστορία του «too big to fail» είναι ταυτοχρόνως ιστορία δημοσιοποιημένης ζημίας και ιδιωτικού κέρδους. Το 2010, στην Ελλάδα, μετά από χρόνια γελοίου νεοπλουτισμού, συστημική και ατιμώρητη φοροδιαφυγή, θηριώδεις οικονομικές κομπίνες και πελατεικές σχέσεις, φτάσαμε στην πτώχευση την οποία πληρώσαμε όλοι· μερικοί πολύ ακριβά, άλλοι λιγότερο.

Οπωσδήποτε, η διάχυτη διαφθορά στοιχίζει στο σύνολο των φορολογουμένων εφόσον ο αριθμός των ενόχων είναι πολύ μεγάλος.

Αλλά δεν είναι πάντοτε. Το 2014 στη Βραζιλία, το Σκάνδαλο Petrobras —ένα δίκτυο δωροληψίας στην κρατική εταιρεία πετρελαίου με εμπλοκή πολιτικών κομμάτων και εργολάβων— επιβάρυνε τους φορολογουμένους μέσω της ανυπολόγιστης απώλειας κρατικών εσόδων και της εκτεταμένης ανεργίας που ακολούθησε. Η Δικαιοσύνη προχώρησε στη λεγόμενη «Επιχείρηση Πλυντήριο Αυτοκινήτων» (Lava Jato) κατά την οποία δεκάδες πολιτικοί και επιχειρηματίες φυλακίστηκαν — ένα από τα λιγοστά παραδείγματα τιμωρίας. Άλλο ένα τέτοιο παράδειγμα είναι η λογοδοσία μετά την κατάρρευση των ισλανδικών τραπεζών το 2008. Όταν οι τράπεζες βρέθηκαν με τεράστια ανοίγματα λόγω κόκκινων δανείων και επενδύσεων υψηλού ρίσκου, το κράτος δεν τις «έσωσε»· πολλοί τραπεζίτες μπήκαν στη φυλακή και πλήρωσαν μεγάλες αποζημιώσεις.

Το κόστος των αλλοπρόσαλλων πολεμικών επεμβάσεων όπως εκείνη της κυβέρνησης Τζορτζ Μπους στο Ιράκ το 2003 είναι, νομίζω, ένα παράδειγμα παράλογης συλλογικής υπευθυνοποίησης. Οι Αμερικανοί φορολογούμενοι πλήρωσαν τρισεκατομμύρια δολάρια διότι μια ωραία πρωία η αμερικανική κυβέρνηση κήρυξε πόλεμο με προσχηματικές αιτίες (τα όπλα μαζικής καταστροφής του Σαντάμ Χουσεΐν) προωθώντας τα συμφέροντα των μεγαλοεργολάβων της Halliburton. Ο Τζορτζ Μπους και όσοι τον είχαν συμβουλευσει να λάβει αυτή την απόφαση λέγοντας ψέματα στο κοινό θα έπρεπε να λογοδοτήσουν και να δημευτεί η περιουσία τους. Το επιχείρημα ότι εφόσον οι πολιτικοί έχουν εκλεγεί δημοκρατικά οι ευθύνες μοιράζονται μεταξύ εκτελεστικής εξουσίας και ψηφοφόρων, δεν ευσταθεί όταν πρόκειται για παρανομίες. Ίσως τώρα ακούγομαι σαν τον Ροβεσπιέρο.

Στην Ελλάδα το πρόβλημα ανάληψης ευθυνών και λογοδοσίας διατρέχει ολόκληρη την κοινωνία, από τα κυβερνητικά στελέχη μέχρι τους απλούς πολίτες και τους ανηλίκους. Την κατάσταση επιδεινώνουν τα οθωμανικά έθιμα του πολιτικού μας προσωπικού — όχι ότι η πελατοκρατία, η ευνοιοκρατία, ο νεποτισμός και τα κολλητιλίκια είναι αποκλειστικά οθωμανικές ιδιότητες· απλώς, στην περίπτωσή μας, διαιωνίζονται από την Τουρκοκρατία και η πρόοδός μας είναι αργή. Έτσι, όπως αφήνουμε τους χουλιγκάνους να μας φορτώνουν έξοδα αποκατάστασης ζημιών, αφήνουμε πολιτικούς και συμπολίτες να μας φορτώνουν απάτες και φίλιους διορισμούς, σαν εκείνον που συνέβαλε στο σιδηροδρομικό δυστύχημα των Τεμπών.

Οι ατασθαλίες στον ΟΠΕΚΕΠΕ αποκαλύφθηκαν από έναν και μοναδικό άνθρωπο· αν ερευνήσουμε βαθύτερα και ευρύτερα, θα βρούμε πολλές σαν κι αυτές. Τέτοια είναι η νοοτροπία και η συμπεριφορά των Ελλήνων, έτσι τους έχουν διαπαιδαγωγήσει τα κόμματα και οι ιδεολογίες στα σχολεία και στις οικογένειες. Αν αποδοθούν ατομικές ευθύνες και πληρωθούν τα πρόστιμα από τους ίδιους τους δράστες, κι αν ανοίξει ο φάκελος της πελατοκρατίας σε όλους τους τομείς όπου υπεισέρχονται χρήμα και θέσεις εργασίας θα έχουμε κάνει ένα βήμα μπροστά. Αλλά, ίσως δεν τα καταφέρουμε ούτε αυτή τη φορά. Όπως έλεγε ο Εμμανουήλ Ροΐδης, «αι δυστυχίαι της Ελλάδος προέρχονται εκ του ότι οί Έλληνες προσπαθούν να ζήσουν όχι όπως δύνανται, αλλά όπως θα ήθελαν να ζήσουν».

Τέλος, για να προλάβω την επωδό «μα, σε όλες τις χώρες κλέβουν!», προσθέτω ότι στις περισσότερες χώρες 1) οι κλοπές και οι απάτες δεν διατρέχουν όλο το κοινωνικό σώμα και 2) όταν αποκαλυφθούν, συνεπάγονται, εκτός από δημόσιο εξευτελισμό (διότι υπάρχει κάποιου είδους «ντροπή», μια ιδιότητα του πολίτη που νομίζω πως δεν μας χαρακτηρίζει), τόσο αυστηρές ποινές ώστε συνήθως λειτούργουν αποτρεπτικά. **A**

Σκάνδαλο ΟΠΕΚΕΠΕ: Ένα βήμα μπρος, δύο βήματα πίσω

Του ΛΕΩΝΙΔΑ ΚΑΣΤΑΝΑ

Τον καφέ τον πουλάνε, η δημοκρατία είναι τσάμπα, έγραφε ο Τούρκος λογοτέχνης Α-ζίζ Νεσίν στο εμβληματικό βιβλίο του «Ο καφές και η Δημοκρατία». Ο «Φραπές», πάλι, μάλλον στοιχίζει ακριβά στην κυβέρνηση, μαζί με τον «Χασάπη», μια και αυτοί οι δύο κύριοι, ως κομματάρχες της ΝΔ στη λεβεντομάνα Κρήτη, εμπλέκονται χοντρά σε όλο αυτό το πάρτι των παράνομων α-γροτικών και κτηνοτροφικών επιδοτήσεων. Όχι απλώς ως κομματάρχες αλλά και ως έμπιστοι των υπουργών Αγροτικής Ανάπτυξης. Οι οποίοι, κατά δήλωσή τους, δεν θυμούνται να έκαναν κάτι μεμπτό κατά τη διάρκεια της ένδοξης θητείας τους, πράγμα το οποίο θα αποδειξεί και η δικαιοσύνη, όπως μας λένε. Και τότε γιατί μας κυνηγάνε οι κουτόφραγκοι; Γιατί μας ρίχνουν πρόστιμα; Γιατί μας πλάκωσαν στα πέναλτι και δεν έχουμε τέρμα; Πείτε μου πάλι ότι μας μισούν γιατί είμαστε ο πιο επιδέξιος λαός του κόσμου. Ειδικά όσοι γεννήθηκαν στη Θεσσαλία και στην Κρήτη.

Αλλά δυστυχώς το σκάνδαλο του ΟΠΕΚΕΠΕ δεν είναι απλώς μια κυβερνητική αποτυχία. Δεν επιχειρήθηκε κάποια εξυγίανση σε μια διαχρονικά προβληματική υπόθεση, η οποία δεν είχε αίσιο τέλος. Δεν έτυχε μια στραβή στη βάρδιά τους. Δεν είναι ένα στιγμιαίο λάθος, ένα ατύχημα. Δεν είναι ένας υπάλληλος ή ένα τμήμα του οργανισμού που δεν έκαναν σωστά τη δουλειά τους, που κάτι αμέλησαν ή πιάστηκαν με μια γίδα στην πλάτη. Πρόκειται για την τραγική αποκάλυψη ενός κρατικού οργανισμού, που λειτουργούσε ως παράνομη πελατειακή δομή εν γνώσει των αρμοδίων. Κλέβοντας τα λεφτά της ΕΕ και δίνοντάς τα στον λαό. Κατά προτίμηση σε παλιούς και μελλοντικούς ψηφοφόρους κάποιων περιοχών. Ένα δημοκρατικό σκάνδαλο. Με λίγους ωφελμένους και πολλούς χαμένους. Άρα όχι και τόσο δημοκρατικό!

Και δεν είναι οι κρατικοί μηχανισμοί και οι εγχώριοι αδιάφθοροι που αποκάλυψαν το σκάνδαλο. Δεν είναι το επιτελικό κράτος που έπαιξε τον ρόλο του Ηρακλή Πουαρό. Αντιθέτως η υπόθεση ξεσκεπάστηκε μετά από μπουκά της ευρωπαϊκής εισαγγελίας στον αμαρτωλό οργανισμό. Καλημέρα σας, τα χέρια πάνω στο τραπέζι, δώστε μας τους κωδικούς των PC σας και αδειάστε μας τη γωνιά. Μέχρι τότε όλα πήγαιναν νρίμα και το επιτελικό κράτος δεν είχε κανένα λόγο να ανησυχεί. Η τρίτη τετραετία αχνοφαινόταν. Αλλά τελικά δεν πήγαιναν καθόλου καλά, ούτε για την κυβέρνηση ούτε για τη χώρα.

Η όμορφη, πλην όμως αμαρτωλή, Ελλάδα πρέπει να πληρώσει χοντρά πρόστιμα στην Ευρώπη, που σε βάθος χρόνου και μετά από εξαντλητικούς ελέγχους θα φτάσουν να είναι μερικά δισεκατομμύρια ευρώ. Οι επιδοτήσεις από το 2026 θα μειωθούν κατά εκατοντάδες εκατομμύρια ευρώ. Από

δω και πέρα προφανώς θα μας τρελάνουν σε χρονοβόρους και αυστηρούς ελέγχους. Και οι τιμές πολλών προϊόντων στα σούπερ μάρκετ θα αυξηθούν. Και όλα αυτά γιατί κάποιος εκ της κυβερνήσεως έπαιξαν με την αξιοπιστία της χώρας και έχασαν. Και έπαιξαν για να δουν το χρώμα του χάρτη κάποιων περιοχών της Ελλάδας να αλλάζει. Και να γίνεται μπλε. Το επόμενο χρώμα δεν το ξέρω αλλά, αν μου πείτε ότι θα είναι μπλαβί, δεν θα πέσω από τα σύννεφα.

Οι φίλοι μου πραγματιστές θυμήθηκαν τη γνωστή εμβληματική φράση του αείμνηστου Κ. Σημίτη: «Αυτή είναι η Ελλάδα». Αλλά εγώ δεν θέλω να συμφιλιωθώ για ακόμα μια φορά με τις διαχρονικές στρεβλώσεις και καθυστερήσεις. Είναι μια ένδειξη μοιρολατρίας, που την απεχθάνομαι. Και δεν ταιριάζει σε όσες και όσους έχουν δώσει αγώνες κατά του ελληνικού εξαιρισμού και υπέρ του εκσυγχρονισμού και του ευρωπαϊκού κεκτημένου. Δεν έχει κανένα νόημα να δίνουμε άλλοθι σε κανέναν για τη στασιμότητα ή και την οπισθοπορεία, διότι έτσι τον συγχωρούμε για πρακτικές που έχουμε στο παρελθόν καταδικάσει. Είναι τελείως ανέντιμο να κάνουμε βολικές συγκρίσεις με πολιτικές του παρελθόντος, τις οποίες εμείς οι ίδιοι έχουμε κλειδάσει και πολεμήσει ανυποχώρητα.

Δεν θα μηδενίσουμε το έργο αυτής της κυβέρνησης, δεν θα πέσουμε σε καμιά απογοήτευση, δεν θα παραδώσουμε τα όπλα. Τα όπλα που έχει ο απλός πολίτης για να υπερασπίζεται τη Δημοκρατία και την ευνομία. Δηλαδή τα βασικά συστατικά της ευημερίας του. Αντιθέτως θα θέλαμε να υπενθυμίσουμε στους κυβερνώντες το ευνομούμενο δυτικό κράτος που μας επαγγέλθηκαν. Φυσικά και δεν ξεχνάμε αυτά που έγιναν τα τελευταία 6 χρόνια. Την ανάταξη της οικονομίας, την

ψηφιοποίηση του κράτους, τη μείωση της φοροδιαφυγής, την αύξηση των δημόσιων εσόδων, τα δημόσια έργα, την πράσινη ενεργειακή μετάβαση, τους σύγχρονους στρατιωτικούς εξοπλισμούς, τη φύλαξη των συνόρων.

Φυσικά δεν ξεχνάμε και την κατάσταση της χώρας που παρέλαβαν οι σημερινοί κυβερνώντες. Ούτε αγνοούμε την ποιότητα του πολιτικού μας συστήματος και τις πιθανές εναλλακτικές. Αλλά τα έξι χρόνια είναι αρκετά για να υπάρχει το άλλοθι της καμένης γης. Δυστυχώς όμως γνωρίζουμε και τη σημασία τού να πορεύεσαι με ένα βήμα μπρος και δύο βήματα πίσω. Το θέμα είναι η αντιστροφή τους, που λέει και ένα φίλος. Να το κάνουμε δύο βήματα μπρος και ένα βήμα πίσω. Με σκάνδαλα όμως επιπέδου ΟΠΕΚΕΠΕ γίνονται περισσότερα τα βήματα προς τα πίσω και υπερτερούν των αντιθέτων τους. Έρχονται ζορικές μέρες. Και μας βρίσκουν στον δρόμο. Να μετράμε βήματα μέσα στο καλοκαίρι. Ήταν ανάγκη; **Α**

Πολιτική που αφορά, δημοκρατία που ανανεώνεται

Της ΜΑΡΙΑΣ ΜΠΟΥΤΖΕΤΗ*

Η συμμετοχή στην πολιτική ζωή αποτελεί θεμέλιο της κοινωνικής συνοχής. Γιατί αποτυπώνει την ανάγκη εύρεσης ενός κοινού τόπου, όπου μέσα από τον διάλογο, τη σύγκρουση και τη σύνθεση, το ατομικό παραμερίζεται προς όφελος του συλλογικού. Ωστόσο, η θεμελιώδης αυτή αξία φαίνεται ολοένα να αμφισβητείται. Στις εθνικές εκλογές του Ιουνίου 2023 η αποχή προσέγγισε το 47%, ενώ στις ευρωπαϊκές εκλογές του 2024 εκτινάχτηκε στο 60%. Σύμφωνα με την έκθεση του ΟΟΣΑ «Society at a Glance 2024», η Ελλάδα –μαζί με την Κολομβία και τη Χιλή– καταγράφει από τα υψηλότερα ποσοστά αποχής στις εκλογικές διαδικασίες.

Η εικόνα γίνεται πιο ανησυχητική εστιάζοντας στους νέους. Στην Ελλάδα, σχεδόν το 50% των ηλικιών 18-24 δηλώνουν πως δεν ενδιαφέρονται για την πολιτική –όταν ο αντίστοιχος μέσος όρος στις χώρες του ΟΟΣΑ δεν ξεπερνά το 25%. Ίσως πιο ενθαρρυντικά τα στοιχεία της Μελέτης Νεολαίας 2024 του Friedrich-Ebert-Stiftung, όπου 1 στους 4 νέους ηλικίας 14-29 (26,8%) δηλώνει αδιαφορία για την πολιτική, ένα 38% διατηρεί αποστασιοποιημένη, ουδέτερη στάση, υπάρχει όμως και ένα 36% που εκφράζει ενεργό ενδιαφέρον.

Αρκούν, όμως, τα αριθμητικά στοιχεία για να συμπεράνουμε ότι οι νέοι αδιαφορούν για την πολιτική; Σε απλές καθημερινές συζητήσεις διαπιστώνει κανείς ότι σε συντριπτικό ποσοστό οι νέες και οι νέοι είναι πολιτικοποιημένοι, ήδη από τα μαθητικά τους χρόνια. Βιώνουν τα προβλήματα των οικογενειών τους, έχουν άποψη για τα μεγάλα κοινωνικά ζητήματα, αντιλαμβάνονται την κατάσταση της χώρας τους, ενώ την ίδια στιγμή την τοποθετούν στον παγκόσμιο χάρτη, αναγνωρίζοντας τις σύγχρονες υπερεθνικές προκλήσεις. Άλλωστε, το περιβάλλον της παγκοσμιοποιημένης ενημέρωσης εντός του οποίου γαλουχήθηκαν –που καθιστά δυνατή την εμπειρία γεγονότων την ίδια χρονική στιγμή και παρά το γεγονός ότι συμβαίνουν σε μέρη απομακρυσμένα– τους καλλιέργησε μία πιο κοσμοπολιτική οπτική.

Τι τους απομακρύνει, λοιπόν, από την οργανωμένη πολιτική δράση με τις παραδοσιακές της δομές; Έζησαν σ' έναν κόσμο που μετασχηματίζεται ραγδαία και συχνά βίαια: οικονομική κρίση, κλιματική αποσταθεροποίηση, πανδημία, πόλεμοι, προσφυγικές και μεταναστευτικές ροές, τεχνολογική επανάσταση που συνοδεύεται από φαινόμενα ψηφιακού φρεουδαλισμού και εντεινόμενης ανισότητας, αποδόμηση του κοινωνικού κράτους. Έμαθαν να αμφισβητούν κάθε βεβαιότητα. Να προσαρμόζονται στις δικές τους δυνάμεις. Το Διαδίκτυο ενέτεινε αυτή τη στροφή στον εαυτό. Η ατομικότητα έγινε εργαλείο επιβίωσης και αφήγησης. Δεν είναι απολίτικοι – απλώς δεν αισθά-

νονται ότι ανήκουν. Προτάσσουν την ανεξαρτησία, την αυτοδυναμία και την αυτάρκεια, πάνω από τις κατεστημένες μορφές συλλογικής εκπροσώπησης. Βλέπουν τα πολιτικά κόμματα με δυσπιστία. Έξι στους δέκα νέους θεωρούν πως τα συμφέροντά τους δεν εκπροσωπούνται καθόλου ή εκπροσωπούνται ελάχιστα στην πολιτική σκηνή. Είναι απαισιόδοξοι για το μέλλον της χώρας, αλλά ταυτόχρονα αισιόδοξοι για το προσωπικό τους μέλλον (Μελέτη Νεολαίας). Δεν αδιαφορούν για το κοινό καλό, αλλά φοβούνται να βασιστούν σε θεσμούς που τους απογοήτευσαν επανειλημμένα. Για αυτό στρέφονται σε άλλες μορφές δράσης: τον εθελοντισμό, τις τοπικές πρωτοβουλίες, τις καλλιτεχνικές συλλογικότητες, τους ψηφιακούς χώρους. Θέλουν να ακουστούν – αυτό φάνηκε ξεκάθαρα όταν συμμετείχαν μαζικά στις μεγαλειώδεις συγκεντρώσεις, εκφράζοντας οργή για το τραγικό δυστύχημα των Τεμπών.

Το πολιτικό σύστημα οφείλει να κάνει την αυτοκριτική του. Να παραδεχτεί ότι, όπως λειτούργησε τα προηγούμενα χρόνια, έχασε τους δίαυλους επικοινωνίας με τη νέα γενιά και απέτυχε να διαμορφώσει για εκείνη προοπτική ευημερίας.

Η συμμετοχή των νέων δεν υπηρετεί τα κόμματα· τα κόμματα είναι αυτά που οφείλουν να τους προσκαλέσουν ουσιαστικά στην πολιτική ζωή. Γιατί η συμμετοχή τους είναι ζωτικής σημασίας για τη δημοκρατία. Χωρίς αυτούς και τις διεκδικήσεις τους, η πολιτική εκπροσωπεί τους ισχυρούς και τους προνομιούχους. Η αποχή δεν τερματίζει τις παθογένειες· τις διαιωνίζει. Οι νέες και οι νέοι φέρνουν μαζί τους άλλες μορφές έκφρασης, σύγ-

χρονες προσλαμβάνουσες και επίκαιρες ανησυχίες. Χωρίς αυτούς, η δημοκρατία γερνά. Αν το πολιτικό σύστημα δεν τους αφουγκραστεί δημιουργικά, θα καταλήξει πεδίο παρωχημένο.

Σ' αυτό το περιβάλλον, η Συνδιάσκεψη της Νεολαίας ΠΑΣΟΚ, δεν είναι ένα κομματικό γεγονός εσωτερικής κατανάλωσης. Αλλά μια εξωστρεφής πρωτοβουλία επανασύνδεσης με τη νέα γενιά. Μια ανοιχτή πρόσκληση σε ένα πολιτικό εργαστήρι συνδιαμόρφωσης. Χωρίς έτοιμες απαντήσεις, αλλά με ελεύθερες ερωτήσεις. Διαρθρώνεται από τους ίδιους τους νέους, με ατζέντα που οι ίδιοι όρισαν: ψυχική υγεία, στέγαση, συνθήκες εργασίας και ποιότητα ζωής, φεμινισμός, τεχνολογική δημοκρατία, δικαιώματα, δικαιοσύνη και κρίση εκπροσώπησης. Αν η πολιτική επιθυμεί να επανασυνδεθεί με τη νέα γενιά, πρέπει πρώτα να την ακούσει. Την Κυριακή 6 Ιουλίου, με κεντρικό μήνυμα «Έχεις φωνή! Δυνάμωσέ την!», η νέα γενιά δεν παρακολουθεί. Συμμετέχει και πρωταγωνιστεί. **Α**

*Η Μαρία Μπουτζέτη είναι διδάκτωρ Πολιτικής Επικοινωνίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, σύμβουλος Στρατηγικής & Επικοινωνίας

Πώς μια ορχήστρα νέων μπορεί να εμπνεύσει τη χώρα

(και η ελπίδα ενός φωτεινότερου μέλλοντος)

Του ΡΩΜΑΝΟΥ ΓΕΡΟΔΗΜΟΥ

Κάθε φορά που θέλω να πάρω μια τονωτική ένεση ελπίδας για το μέλλον αυτής της χώρας, κάθε φορά που απελπίζομαι και τείνω να πιστέψω ότι όλα τα καλά πράγματα αργοπεθαίνουν, επιστρέφω σε μία μάλλον ιστορική συναυλία που είχα την τύχη να ζήσω από κοντά στις 7 Δεκεμβρίου 2023. Βάζω λοιπόν και ξαναβλέπω τη συναυλία της Ελληνικής Συμφωνικής Ορχήστρας Νέων (ΕΛΣΟΝ) με σολίστ τον Βασίλη Βαρβαρέσο στο 2ο κοντσέρτο του Ραχμάνινοφ υπό τη διεύθυνση του Διονύση Γραμμένου στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών.

Γιατί μας συγκινεί τόσο αυτή η συναυλία;

Το συγκεκριμένο κοντσέρτο είναι, σαφώς, από τα ωραιότερα και δυσκολότερα κομμάτια που έχουν γραφτεί ποτέ, και η εκτέλεση είναι υπέροχη. Είναι αισθητός ο ενθουσιασμός και σχεδόν ηλεκτρική η ενέργεια των παιδιών· παιδιών απ' όλη την Ελλάδα.

Ωστόσο, ξαναβλέποντας για νιοστή φορά τη συναυλία, συνειδητοποιώ ότι αυτό που με συγκινεί περισσότερο είναι η γνώση του πόσο δύσκολο και τεράστιο επίτευγμα είναι, σ' αυτήν εδώ τη χώρα, να δημιουργήσεις κάτι τόσο καλό, τόσο οργανωμένο, τόσο αρμονικό, τόσο ομαδικό.

Για να βγει εκείνη τη βραδιά αυτός ο ήχος, έτσι όπως βγήκε από αυτή την ορχήστρα, προηγήθηκε το όραμα, οι θυσίες, ο καθημερινός κόπος χιλιάδων ανθρώπων: όχι μόνο του δημιουργού της ορχήστρας ή του εξαιρετικού σολίστ ή των παιδιών που έπαιξαν εκείνη τη βραδιά, αλλά και των γονιών τους που τους έτρεχαν στα ωδεία όλης της χώρας από μικρά· και των δασκάλων τους, και των διοικητικών υπαλλήλων σ' εκείνα τα ωδεία και σχολεία· και των ραδιοφωνικών παραγωγών που μας μαθαίνουν κλασική μουσική κάθε μέρα· και αυτών που οραματίστηκαν, πλήρωσαν και έχτισαν το Μέγαρο και όλους τους άλλους αντίστοιχους χώρους· και όλων αυτών που τώρα διοργανώνουν και συμμετέχουν σε μικρότερα ή μεγαλύτερα φεστιβάλ σε κάθε γωνιά της Ελλάδας· και των κρατικών και μη κρατικών φορέων που στηρίζουν την κλασική μουσική και τη μουσική παιδεία· και όλων αυτών των θεατών που βγαίνουν από το σπίτι τους και πληρώνουν εισιτήριο για να πάνε να τους ακούσουν.

Σύμφωνα με ένα παλιό ρητό «χρειάζεται ένα χωριό για να μεγαλώσει ένα παιδί». Αντιστοίχως, χρειάζεται μια ολόκληρη κοινωνία για να αναπτυχθεί ένα καλό σύνολο ή μια καλή ομάδα – όχι μόνο μουσική, αλλά οποιαδήποτε ομάδα: αθλητική, θεατρική, επιχειρηματική, επιστημονική, πολιτική. Και εκεί ακριβώς έγκειται το πρόβλημα και η σπανιότητα αυτού του φαινομένου.

Η Ελλάδα δεν είχε ποτέ έλλειψη ταλαντούχων ανθρώπων. Κάθε άλλο. Οι ταλαντούχοι άνθρωποι είναι ίσως το μόνο προϊόν που εξαγάγουμε απείρως περισσότερα απ' ό,τι εισάγουμε.

Γιατί «τα καταφέρνουν» οι Έλληνες στο εξωτερικό ενώ «χάνονται» εδώ;

Γιατί η κουλτούρα της ομάδας – με όλες τις απαιτήσεις, τις προσδοκίες, τους περιορισμούς και τις ευκαιρίες που θέτει στο άτομο – είναι ιστορικά και πρακτικά πολύ πιο εμπεδωμένη εκεί, σε βαθμό που το άτομο να μην έχει επιλογή: θα αναγκαστεί να ενταχθεί και να συνεργαστεί γιατί είναι θέμα επιβίωσης. Έχοντας αποκτήσει τεράστιες δωρεάν γνώσεις και την ανθεκτικότητα της επιβίωσης σε ένα αντικειμενικά εχθρικό σύστημα, οι Έλληνες στο εξωτερικό βρίσκουν ευνοϊκές συνθήκες.

Αυτό στο οποίο είχαμε και εξακολουθούμε να έχουμε πρόβλημα στην Ελλάδα, η πραγματική «ρίζα του κακού μας» αν υπάρχει τέτοιο πράγμα, είναι η δυσκολία του να λειτουργήσουμε και να αναπτυχθούμε μέσα σε ομάδες· δηλαδή, η δυσκολία μας στο να ακολουθήσουμε κανόνες και να εντάξουμε τις ατομικές δεξιότητές μας σε κανονιστικά και ιεραρχικά πλαίσια, όχι απρόθυμα ή υποχρεωτικά, όπως μπορεί να γίνεται σε έναν εργασιακό χώρο όπου ο εργοδότης επιβάλλει τη βούλησή του και εκμεταλλεύεται τους πάντες μέχρι αυτοί να σπάσουν, αλλά ως στελέχη που πιστεύουν στην αποστολή της ομάδας και την υπηρετούν με τη θέλησή τους.

Γιατί συμβαίνει αυτό;

Ίσως επειδή η κουλτούρα μας πρωτοδοτεί την πίστη και αφοσίωση σε οικογενειακές μονάδες και φατρίες συμφερόντων, ενώ ταυτόχρονα βλέπει με αμνηχανία, δυσπιστία ή κυνισμό οποιαδήποτε προσπάθεια ένταξης σε εξωγενείς (των προηγούμενων) φορείς. Ίσως επειδή τα ιστορικά τραύματα, οι εμπειρίες αυταρχικής διακυβέρνησης, ο δικασμός και η πόλωση μας έχουν κάνει καχύποπτους απέναντι όχι μόνο στην έννοια της ιεραρχίας, αλλά και απέναντι στην έννοια του συμβιβασμού. Ίσως επειδή το εκπαιδευτικό σύστημα δίνει έμφαση στο περιεχόμενο της γνώσης και όχι στη διαδικασία της κοινωνικοποίησης. Ίσως επειδή η εμπειρία της στρατιωτικής θητείας, όπως εφαρμόζεται, αντί να καλλιεργεί στους πολίτες το αίσθημα ευθύνης και την πίστη στο κοινό καλό και στη συλλογική οργάνωση, τους «καίει» κάνοντάς τους ακόμη πιο καχύποπτους. Ίσως επειδή η ίδια η οικογένεια αντιμετωπίζει το παιδί σαν νευρωτικό θείο βρέφος που στόχος του πρέπει να είναι η κορυφή, ενώ οτιδήποτε άλλο (όπως το να υποστηρίξεις μια ομαδική προσπάθεια στην οποία ηγούνται άλλοι) αντιμετωπίζεται σαν αποτυχία.

Το να ενταχθείς και να αφιερωθείς σε ένα συλλογικό περιβάλλον ή μία ομάδα πέραν της οικογένειας ή της φατρίας – πέραν δηλαδή της περικόλειστης κοινότητας ή του χωριού – απαιτεί

πίστη· πίστη σε ιδανικά ή αξίες ή οράματα που ξεπερνούν τον μικρόκοσμό σου, αλλά και πίστη στη βασική ιδέα του ότι οι άλλοι άνθρωποι τριγύρω σου αξίζουν αντίστοιχου σεβασμού με εσένα. Απαιτεί το να υποτάξεις ή να θυσιάσεις το «εγώ» για χάρη ενός «εμείς» το οποίο κατά πάσα πιθανότητα το διευθύνει κάποιος άλλος. Για να το κάνεις αυτό πρέπει να τα έχεις τόσο καλά με τον εαυτό σου ώστε, κάθε φορά που χρειάζεται να σιωπήσεις ή να ακούσεις μια διαφορετική άποψη ή να συμβιβαστείς ή να συνεργαστείς ή να πειθαρχήσεις, να μη νιώθεις τον τρόπο μιας υπαρξιακής απειλής (ότι θα διαλυθεί το «εγώ» σου) ή την ντροπή του κοινωνικού εξοστρακισμού.

Απαιτεί δηλαδή ενός είδους συναισθηματικής ωριμότητας και υγιή αυτοπεποίθηση.

Χρειάζεται, βέβαια, κι άλλα πράγματα: καλούς ηγέτες και πρότυπα, ανθρώπους που έχουν ταυτόχρονα και όραμα αλλά και πρακτικότητα, και γνωρίζουν πώς να χτίσουν θεσμούς και να εμπνεύσουν τα στελέχη των ομάδων τους. Χρειάζεται την υποστήριξη ενός ολόκληρου συστήματος. «Χρειάζεται ένα χωριό για να μεγαλώσεις ένα παιδί...»

Με ελάχιστες εξαιρέσεις, όπως κάποιους αθλητικούς συλλόγους ή μεμονωμένες επιχειρήσεις και οργανισμούς που έγραψαν ιστορία μέσα από τις ομάδες που έχτισαν, η έννοια της ομαδικής εργασίας ή συνεργασίας στην Ελλάδα θεωρείται αναγκαίο κακό· μια ξενόφερτη έννοια. Στην ελληνική κουλτούρα

– στις σειρές και τις ταινίες που βλέπουμε, στα βιβλία που διαβάζουμε – επικρατεί είτε το άτομο είτε η οικογένεια είτε κάποιοι κακόβουλοι συνήθως εργοδότες είτε ένα τερατώδες κράτος. Ποια είναι τα θετικά αφηγήματα και παραδείγματα δημιουργικών ομάδων που θα εμπνεύσουν τα παιδιά μας να σκεφτούν και να λειτουργήσουν αντίστοιχα;

Όλα αυτά κάνουν το παράδειγμα της ΕΛΣΟΝ τόσο σπάνιο και συγκινητικό, αλλά ταυτόχρονα ελπιδοφόρο: η ομαδική αριστεία μπορεί να υπάρξει και στην Ελλάδα. Υπάρχει ήδη. Στα πρόσωπα και στα χαμόγελα των παιδιών της ΕΛΣΟΝ βρίσκεται το φωτεινό μέλλον αυτής της χώρας· αλλά και το πνεύμα – η αντανάκλαση – ανώνυμων και επώνυμων προσωπικοτήτων που έχτισαν τη μουσική παιδεία και τον πολιτισμό στην Ελλάδα και έχουν φύγει από καιρό.

Στη μικρή γαλάζια κονκάρδα που φορούν τα παιδιά στο πέτο τους – μια κονκάρδα με τα χρώματα της Ελλάδας και το σήμα της ΕΛΣΟΝ – είναι κωδικοποιημένη η ταυτότητά τους, ατομική και συλλογική. Είναι σα να λένε: «Φτιάξαμε αυτήν την ομάδα. Ανήκουμε σε αυτήν. Και είμαστε περήφανοι γι' αυτήν». Και πολύ καλά κάνουν, γιατί το αξίζουν, και εμείς αυτούς. **Α**

Το παράδειγμα της ΕΛΣΟΝ είναι σπάνιο και συγκινητικό, αλλά ταυτόχρονα ελπιδοφόρο: η ομαδική αριστεία μπορεί να υπάρξει και στην Ελλάδα. Υπάρχει ήδη.

Οι Εκδόσεις **ATHENS VOICE Books** και το **Gustav Athens**
 σας προσκαλούν στην παρουσίαση του βιβλίου του Ρωμανού Γεροδήμου
ΟΔΗΓΟΣ ΕΠΙΒΙΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟΝ 21ο ΑΙΩΝΑ

Την Πέμπτη 3 Ιουλίου 2025 στις 19.30 στο **Gustav café**, Τρικούπη 6-10 (εμπορικό κέντρο Atrium)

Για το βιβλίο θα μιλήσουν

Σώτη Τριανταφύλλου
 Συγγραφέας
Μυρσίνη Γκανά
 Ποιήτρια, μεταφράστρια

Ρωμανός Γεροδήμος
 Συγγραφέας του βιβλίου,
 Καθηγητής Διεθνούς
 Πολιτικής και Επικοινωνίας στο
 Πανεπιστήμιο του Μπόρνμουθ

Αποσπάσματα θα διαβάσει
 ο **Κωνσταντίνος**
Μαρκουλάκης

Τη συζήτηση θα συντονίσει
 η δημοσιογράφος
 της Athens Voice
Δήμητρα Γκρους

Θα ακολουθήσει συζήτηση με το κοινό και υπογραφή βιβλίων

Γιατί μου αρέσει (τόσο πολύ) η Ιουλία Καραπατάκη

Η σκηνή θέλει αλήθεια – και λίγο καύσιμο στα σωθικά

Του ΛΟΥΚΑ ΒΕΛΙΔΑΚΗ

© IOULIA KARAPATAKIS OFFICIAL - YOUTUBE

Κόλλησε μέσα μου ο ήχος –υποσυνείδητα, συνειδητά, δεν ξέρω–, η αίσθηση, και περισσότερο, σαν να επρόκειτο για αρχέγονο κάλεσμα που σε συνεπαίρνει και σε συγκλονίζει ψυχικά, κάτι που με κάνει να θέλω σκνωθώ και να χορέψω (ενώ δεν ξέρω να χορεύω), να σιγοτραγουδήσω κι εγώ μαζί. Προσπάθησα να καταλάβω το γιατί. Τι προκαλεί αυτή την εσωτερική ευφορία;

Ιδιαίτερες γνώσεις γύρω από την ελληνική μουσική σκηνή δεν έχω –ακούω όμως, προσέχω, κι έτυχε να πετύχω σε κάποια οθόνη την Ιουλία Καραπατάκη να τραγουδά το «Γλέντι»: ήχος νησιώτικος, ξεσηκωτικός, αλλά δεν ήταν αυτό μόνο. Κόλλησε το βλέμμα μου στην ίδια, την κυκλική της κίνηση, το χαμήλωμα του κορμιού της, τον χορό που δεν είναι χορογραφημένος (ήταν ζορμπαδιστικός), το αβίαστο χαμόγελο, τη φαινομενικά χωρίς κόπο και καμία επιτήδευση δύναμη της φωνής –έγραφα ειδήσεις, κάλυπτα τον πόλεμο στο Ιράν και άκουγα την Καραπατάκη να μου τραγουδάει «μάτια μου, εγώ για σένα

έχω έρωτα που άλλο δεν αντέχω» κι όλα μου έμοιαζαν φυσιολογικά.

Δεν έχω πάει ποτέ σε συναυλία της –δεν το έχω με τις συναυλίες γενικά–, δεν τη γνώριζα μέχρι προχθές, αλλά ομολογώ ότι είχε καιρό να με συνεγείρει ήχος, τραγούδι και φωνή τόσο πολύ. Κι αναρωτήθηκα...

Δεν είναι καινούργια – έκανα έρευνα. Και δεν εμφανίζεται με τρόπο που σου ζητά να την κοιτάξεις. Απλώς βγαίνει στη σκηνή, πάνει το μικρόφωνο κι αρχίζει να τραγουδά, κι αυτό μοιάζει αρκετό. Όχι επειδή έχει τη δυνατότερη φωνή ή την πιο δύσκολη ερμηνεία, αλλά επειδή εκείνη τη στιγμή κάτι μετατοπίζεται: Μια ένταση ξεκινά να κυκλοφορεί – αδιόρατη στην αρχή, ύστερα σαρωτική. Σαν να ενεργοποιείται μια μνήμη του σώματος που δεν ξέρεις ότι έχεις.

Η Καραπατάκη δεν διαφημίστηκε, δεν την είχα ακούσει ποτέ. Δεν μπήκε από τις πόρτες των μέσων, των brands ή των επιτροπών.

Στις συναυλίες της δεν πηγαίνεις για να ανεβάσεις story, πηγαίνεις για να χάνεσαι. Κι αυτό σήμερα δεν είναι απλό. Είναι ανομολόγητη απόλαυση.

Παρακολούθησα πολλά βίντεο από συναυλίες της σε όλη την Ελλάδα – παντού μια ατμόσφαιρα διονυσιακή, σαν να υπάρχει μια υπόγεια συνθήκη στην οποία άπαντες συνομολογούν: Στις συναυλίες της δεν πηγαίνεις για να ανεβάσεις story, πηγαίνεις για να χάνεσαι. Κι αυτό σήμερα δεν είναι απλό – ούτε καν ως ρετρό. Είναι ανομολόγητη απόλαυση. Και το κοινό αυτό πολλαπλασιάζεται γιατί δεν καταναλώνει μουσική, τη ζει.

Το εντυπωσιακό είναι πως τίποτα απ' όσα κάνει δεν είναι «εντυπωσιακό». Δεν υπάρχει στημένο ύφος, δεν υπάρχουν δηλώσεις, δεν υπάρχει σκηνοθεσία. Η σκηνή λειτουργεί σαν επέκταση της φωνής και του σώματός της – φυσική παρουσία, χωρίς επιτήδευση. Ο τρόπος που μεταφέρει το τραγούδι θυμίζει κάτι αρχαίο, σχεδόν τελετουργικό: μια στιγμή συλλογικής συμμετοχής, όπου ο ήχος λειτουργεί σαν αγωγός, όχι σαν επίδειξη.

Μέσα σε μια εποχή μουσικής υπερπαραγωγής, όπου η εικόνα προηγείται του ήχου, όπου κάθε φωνή πρέπει να πλαισιώνεται από brand identity και social media μηχανισμό, η Καραπατάκη λες και προέρχεται από άλλο σύμπαν. Ή καλύτερα: να επιστρέφει σε κάτι που υπήρχε πριν απ' όλα αυτά. Δεν είναι vintage, δεν είναι αναβίωση. Είναι κάτι πολύ πιο άμεσο και πολύ πιο ζωντανό – η αυθεντικότητα ενός πράγματος που δεν προσπαθεί να σε πείσει για τίποτα. Σαν να επιστρέφεις σε μια αφιλτράριστη αλήθεια σου, κι αυτό από μόνο του δρα ανακουφιστικά.

Κι αυτή ακριβώς η διαφορά είναι που σαγηνεύει, εμένα τουλάχιστον. Ο παλμός που σε ξεσηκώνει. Δεν καταλαβαίνεις πότε αρχίζεις να χορεύεις, πότε σηκώνεις τα χέρια, πότε συμμετέχεις. Δεν έχει hype, έχει επίδραση. Δεν πατάει στην εποχή της, την παρακάμπτει και μετατοπίζεται σε κάτι άχρονο μα και διαχρονικό μαζί – πολύ ιδιαίτερο μείγμα.

Η Ιουλία Καραπατάκη δεν μου θύμισε κάτι άλλο – δεν παρέπεμψε τη σκέψη μου σε κάτι που είχα δει κάποτε κι έμεινε. Υπάρχει με τον δικό της τρόπο κι αυτό είναι αρκετό για να μην ξεχάσεις τη στιγμή που την άκουσες για πρώτη φορά. Και μετά να γράφεις κάτι άλλο, αλλά από μέσα σου πάλλεται ο ήχος από το «Γλέντι»: ένα είδος διονυσιακής έξαρσης. Μια αρχέγονη ανάγκη να πεταχτείς σαν ελατήριο και να μιλήσεις με το σώμα. **A**

ΟΛΗ Η ΕΛΛΑΔΑ ΕΝΑΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ 2025

70 παραγωγές σε 70 αρχαιολογικούς χώρους, σε 12 περιφέρειες της χώρας

Της ΝΙΚΗΣ-ΜΑΡΙΑΣ ΚΟΣΚΙΝΑ

Ελλάδα δεν είναι μόνο η Αθήνα ή οι άλλες μεγάλες πόλεις της. Αυτό θέλει να αναδείξει ο θεσμός «Όλη η Ελλάδα ένας πολιτισμός», που συνεχίζεται και φέτος το καλοκαίρι για 6η συνεχόμενη χρονιά. Ξεκινώντας από την 1η Ιουλίου μέχρι και τις 31 Αυγούστου, 70 πρωτότυπες παραγωγές θα παρουσιαστούν σε κάστρα, μουσεία, θέατρα και άλλους αρχαιολογικούς χώρους ανά την Ελλάδα, με στόχο την ανάδειξη της πολιτιστικής δημιουργίας εκτός των συνόρων των μεγάλων αστικών κέντρων. Ενορχηστρωτής του πρότζεκτ ο **Γιώργος Κουμμεντάκης**, καλλιτεχνικός διευθυντής της Εθνικής Λυρικής Σκηνής.

Ο τίτλος της διοργάνωσης, «**Η πρόσληψη του παρελθόντος – η σήμερον ως αύριο και ως χθες**», εμπνέεται από το έργο του Ανδρέα Εμπειρίκου, θέτοντας στο επίκεντρο το παρελθόν ως πηγή για τη σύγχρονη καλλιτεχνική δημιουργία. Οι φετινοί συμμετέχοντες –που ξεπέρασαν κάθε προηγούμενο– κλήθηκαν να εμπνευστούν από τις ρίζες μας με τον πιο δημιουργικό τρόπο, ώστε να παραδώσουν πρωτότυπα έργα θεάτρου, χορού, μουσικής, εικαστικά ή περφόρμανς. Φέτος οι παραγωγές που επιλέχθηκαν είναι 70 και θα παρουσιαστούν για πρώτη φορά στο κοινό στο πλαίσιο του «Όλη η Ελλάδα ένας πολιτισμός», για δύο συνεχόμενες βραδιές, όπως άλλωστε συμβαίνει πάντα. Στη συνέχεια, οι δημιουργοί τους μπορούν να τα ανεβάσουν σε όποιο άλλο χώρο επιθυμούν – φυσικά και στην Αθήνα.

Τι έργα περιλαμβάνει το πρόγραμμα του «Όλη η Ελλάδα ένας πολιτισμός» 2025;

24 μουσικές εκδηλώσεις, 22 θεατρικές, 7 έργα για παιδιά και εφήβους, 8 παραστάσεις χορού, 7 περφόρμανς και εικαστικές εκδηλώσεις και 2 παραστάσεις μουσικού θεάτρου. Όσον αφορά τους χώρους που το κοινό θα επισκεφτεί για να παρακολουθήσει το πρόγραμμα, φέτος προστέθηκαν 13 ακόμη, ενώ στόχος είναι να προστεθούν κι άλλοι από την επόμενη σεζόν, ώστε να αυξηθούν και οι παραγωγές που μπορούν να παρουσιαστούν. Άλλωστε, οι χώροι του θεσμού διαμορφώνονται αναλόγως, ώστε να μπορούν να φιλοξενήσουν τις εκδηλώσεις.

Το «Όλη η Ελλάδα ένας πολιτισμός» 2025 ξεκίνησε δυναμικά από την Κρήτη και τη Χίο με δύο μουσικές παραστάσεις: το «**Χίος, Aller/Retour**» στο Οθωμανικό Λουτρό στο Κάστρο της Χίου, και το «**Μεταμορφώσεων το ανάγνωσμα**» στο Αρχαίο θέατρο Απτεράς στα Χανιά (1 & 2 Ιουλίου). Το φεστιβάλ

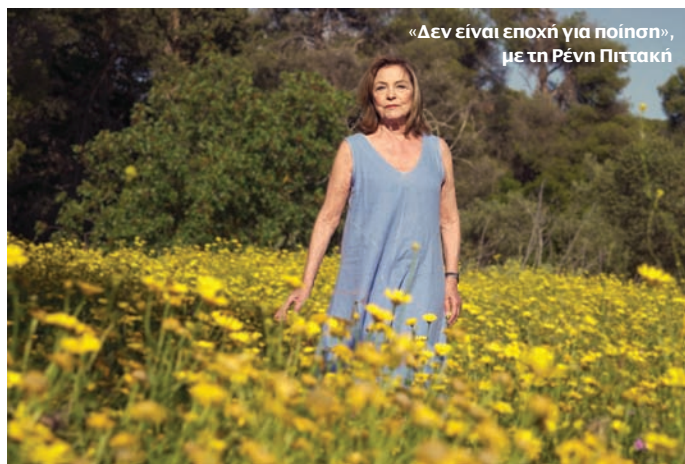
Η Βίκυ Βολιώτη στο «Αισχύλου Πέρσες - Ευτυχισμένες μέρες»

© ΝΙΚΙΤΑ ΚΟΥΝΤΙΚΗ

«Άξιον Εστί», Piandaemonium

© ΠΑΝΝΗΣ ΤΟΥΤΜΑΝ

«Δεν είναι εποχή για ποίηση», με τη Ρένη Πιττακή

© Ε. ΣΚΟΥΦΑΛΟΥ

«Ο μαγεμένος βοσκός», σκην. Πάννη Σκουρλέτη

© ΜΑΙΡΗ ΛΕΟΝΑΡΔΟΥ

Κωνσταντίνος Βήτα

© ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΚΑΝΙΔΗΣ

ολοκληρώνεται (30 και 31 Αυγούστου) στην Κρήτη και στη Σάμο με δύο θεατρικά: «**Οι ρίζες της πορτοκαλιάς**» στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου και το «**Ο μαγεμένος βοσκός του Σπυρίδωνος Περεισιάδη**» στο Αρχαίο θέατρο Σάμου (Ξύλινο).

Ενδεικτικά, άλλες παραστάσεις που ξεχωρίζουν είναι οι εμπνευσμένες από τους Πέρσες του Αισχύλου: «**Αισχύλου Πέρσες - Ο θρήνος των άλλων**» του Κωνσταντίνου Ντέλλα (6 & 7 Ιουλίου, Αρχαίο θέατρο Φιλιππων, Καβάλα) και «**Αισχύλου Πέρσες - Ευτυχισμένες μέρες**», ένας διάλογος του Αισχύλου με τον Σάμουελ Μπέκετ, σε σκηνοθεσία Αλέξανδρου Κοέν (22 & 23 Ιουλίου, Αρχαίο θέατρο Ερέτριας). Η Ρένη Πιττακή μαζί με τον Κώστα Βασαρδάνη πρωταγωνιστούν στη μουσική παράσταση «**Δεν είναι εποχή για ποίηση**», εμπνευσμένη από το ποίημα του Νίκου Εγγονόπουλου, σε σενάριο και σκηνοθεσία Ελπίδας Σκούφαλου (23 & 24 Ιουλίου, Μόνη Κοιμήσεως Θεοτόκου Τορνικίου, Δεσκάτη Γρεβενών). Ο Κωνσταντίνος Β παρουσιάζει στους Δελφούς τη μουσική έκθεση «**Ο χώρος και η μνήμη**» εμπνευσμένη από τον Ανδρέα Εμπειρίκο, σε επιμέλεια της Κίκας Κυριακάκου, καλλιτεχνικής διευθύντριας του PCA (29 & 30 Ιουλίου, Περίπτερο Πικιώνη, Δελφοί). Από την άλλη, το «**Άξιον Εστί**» του Μίκη Θεοδωράκη παρουσιάζεται με έναν ιδιαίτερο τρόπο από την πιανιστική διεύθυνση Διονύση Παντή (30 & 31 Ιουλίου, Ελληνιστικό θέατρο στο Δίον, Πιερία).

Επιπλέον «**Ο αρχαιολόγος**» είναι μια διασκευή του ομώνυμου έργου του Ανδρέα Καρκαβίτσα, σε σκηνοθεσία Νατάσας Παπαδάκη και Αιμιλίας Υψηλάντη (4 & 5 Αυγούστου, Αρχαίο θέατρο Μαρωνείας, Ροδόπη). Τα **Υπόγεια Ρεύματα** δίνουν δύο συναυλίες στο Ρέθυμνο, με τραγούδια από ποιήματα που έχουν μελοποιήσει (25 & 26 Αυγούστου, Φορτέτσα), ενώ ο **Μανώλης Μπτσιάς** με την **Καρυοφιλία Καραμπέτη** ενώνουν τις φωνές τους στην παράσταση «**Έλα και τράβα τη σκεπή, να φύγω να πετάξω**» (25 & 26 Αυγούστου, Παλιό Φρούριο, Κέρκυρα). Ένα εικαστικό-μουσικό-θεατρικό δρώμενο με τον τίτλο «**Μπτέρα αράχνη**» θα παρουσιαστεί στο Αρχαιολογικό μουσείο Θεσσαλονίκης, σε σκηνοθεσία **Γιώργου Γιανναράκου**, με εικαστική επιμέλεια **Ιριδος Κρητικού** (28 έως 31 Αυγούστου). Η διοργάνωση κλείνει με τον «**Μαγεμένο βοσκό**» του **Σπύρου Περεισιάδη**, σε σκηνοθεσία **Γιάννη Σκουρλέτη** (30 & 31 Αυγούστου, Αρχαίο θέατρο Σάμου (Ξύλινο)).

Η είσοδος στις παραστάσεις είναι δωρεάν, ωστόσο ενδέχεται να υπάρχει αντίτιμο εισόδου στους αρχαιολογικούς χώρους που τις φιλοξενούν. Για την καλύτερη δυνατή εξυπηρέτησή σας είναι καλό να έχετε κάνει κράτηση θέσης στην ιστοσελίδα του φεστιβάλ, όπου πέρα από το αναλυτικό πρόγραμμα θα βρείτε και οδηγίες πρόσβασης στα σημεία όπου πραγματοποιούνται οι εκδηλώσεις. **A**

ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΑΘΗΝΩΝ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ

Μικαήλ Μαρμαρινός

«Η τέχνη γίνεται με απόλυτα μέτρα»

Ο σκηνοθέτης της παράστασης «Ζ-η-θ, ο Ξένος» μάζ μίλησε για την «Οδύσσεια», την έννοια του «ξένου», αλλά και το δικό του ταξίδι στο θέατρο

Της ΝΙΚΗΣ-ΜΑΡΙΑΣ ΚΟΣΚΙΝΑ

Ο Μιχαήλ Μαρμαρινός ανεβάζει στο Φεστιβάλ Αθηνών Επιδαύρου 2025 το έργο «ζ-η-θ, ο Ξένος». Μια επιστροφή στις πηγές: επίσκεψη σε τρεις ραψωδίες της «Οδύσσειας». Πρόκειται για μια παραγωγή του ΚΘΒΕ, σε συμπαραγωγή με τον Θεατρικό Οργανισμό Κύπρου, που θα κάνει πρεμιέρα στις 11&12 Ιουλίου στο αργολικό θέατρο. Σε 1.243 στίχους ο ομηρικός ήρωας δεν έχει όνομα και αποκαλείται από όλους «ξένος». Μόνο μετά την αναγνώρισή του, η οποία προκύπτει με έναν πολύ ευφυή δραματουργικό τρόπο, ανακτά την ταυτότητά του ώστε να συνεχίσει το ταξίδι του για την Ιθάκη.

— Γιατί επιλέξατε να παρουσιάσετε τις συγκεκριμένες ραψωδίες της «Οδύσσειας»;
Θεωρώ ότι αυτές οι τρεις ραψωδίες –η λεγόμενη *Φαιακία*– διηγούνται μια ολοκληρωμένη ιστορία και μάλιστα με έναν αριστοτεχνικό δραματουργικό τρόπο. Το ενδιαφέρον με το έπος είναι ότι κινείται σε έναν άξονα που είναι αναγνωρίσιμος σχεδόν ως ντοκουμέντο, ως ντοκιμαντέρ στις μέρες μας, και εξακολουθεί μέχρι τον μύθο χωρίς να υπάρχει άλμα σ’ αυτή τη σύνδεση, σ’ αυτή τη διαδρομή. Αυτό το έχει μόνο το έπος: όκι το αρχαίο δράμα. Ακολουθώντας τη *ραψωδία ε*, που αφηγείται το χρονικό ενός ναυαγίου, η ζ’ ξεκινάει με ένα ρεπορτάζ: ξεβράζεται ένα άγνωστο σώμα σε μια παραλία. Άλλωστε, το χρονικό ενός ναυαγίου δεν έχει χρόνο· δεν έχει εποχή· δεν ξέρεις σε ποιον αιώνα συνέβη. Συμβαίνει πάντα με τον ίδιο τρόπο. Από αυτή την άποψη, η έννοια του ναυαγίου είναι μυθική όσο είναι και ντοκουμέντο. Από την άλλη, όταν ο ξένος ξεβράζεται στην ακτή, τα πρώτα πλάσματα που συναντά είναι οι κοπέλες που βρέθηκαν εκεί –ανάμεσά τους η Ναυσικά, κόρη του βασιλιά Αλκίνοου. Ενώ του δίνουν κάποιες πληροφορίες για τον άγνωστο σ’ εκείνον τόπο, μέσα του επιδίδεται σε έναν «αμλετισμό» θα λέγαμε: Είναι φιλικόι οι άνθρωποι σ’ αυτή τη χώρα; Είναι αλαζόνες; Είναι άγριοι; Φιλόξενοι; Κλασικές αναρωτήσεις ενός ανθρώπου που βρίσκεται σε ένα περιβάλλον που δεν του είναι οικείο. Εξού και «ο ξένος». Μην ξεχνάμε όμως ότι βρισκόμαστε στην Εποχή του Χαλκού. Τότε, είχαν στο νου τους ότι ο ξένος ήταν ενδεχομένως απεσταλμένος του θεού. Οπότε, αν και δεν είναι φιλόξενος λαός, τον δέχονται στο παλάτι με επίσημη υποδοχή, που σημαίνει θυσίες στους θεούς και κυρίως στον Δία, τον ξένιο Δία. Του προσφέρουν γεύμα και ψάχνουν τρόπους να τον διασκεδάσουν. Τότε εμφανίζεται ο αοιδός, που αρχίζει να τραγουδάει ένα γνωστό, καθώς φαίνεται, τραγούδι της εποχής, την Ιλιάδα.

— Πώς φτάνουμε, εντέλει, στην αναγνώριση του ξένου;
Η αναγνώριση έρχεται σταδιακά και προκύπτει από μια σειρά συγκυριών ιδιοφυούς δομημένης από τον Όμηρο. Γι’ αυτό έχει και εξαιρετικό δραματικό ενδιαφέρον. Πρόκειται για μια ασύλληπτη δραματουργική ίντριγκα, μια απίστευτη σύλληψη του ποιητή, μοναδική στο παγκόσμιο ρεπερτόριο. Ο ήρωας δεν περίμενε αυτή τη συνάντησή του με τη ζωή του επί σκηνής μέσα από τα λόγια του αοιδού που έφεραν για να τον διασκεδάσει. Ούτε περίμενε ότι αυτή η αφήγηση θα ήταν τόσο συντριπτική συναισθηματικά. Αν και δύο φορές προσπαθεί να συγκρατήσει τα δάκρυά του, ο βασιλιάς Αλκίνοος τον αντιλαμβάνεται. Στο τέλος, ο Οδυσσέας αναγκάζεται να αποκαλύψει το όνομά του έπειτα από μεγάλη πίεση που του ασκείται από τον βασιλιά των Φαιάκων.

— Πώς αντιμετωπίζεται ο ξένος από τους Φαίακες; Ποιες είναι οι ομοιότητες και οι διαφορές με το σήμερα;
Μια κρίσιμη φράση που ακούγεται απ’ αυτόν πολύ νωρίς: «Ελεος, όμως, ζητώ. Κι ένα κουρέλι να σκεπαστώ». Όπως είπα και παραπάνω, ξεκινάμε με ένα ντοκουμέντο. Η έννοια του ξένου είναι εκεί, είτε είναι σ’ αυτή την ακτή που μας περιγράφει ο Όμηρος ή σε μια ακτή της Μυτιλήνης ή της Λαμπετούζα. Δεν υπάρχει καμία διαφορά· σε τίποτα. Τουλάχιστον για τον ξένο. Στην ουσία το όλο διακύβευμα βρίσκεται στο ζήτημα «ο ξένος κι εμείς». Και ότι συμβαίνει αυτό χωρίς να χρειάζεται να κάνεις καμία αναγωγή, καμιά κουβέντα. Είναι εκεί και σου το λέει αυτό – πριν από το 800 π.Χ. αλλά δεν βλέπεις διαφορές. Μάλιστα, ο ξένος φτάνει σε μια χώρα που καθ’ ομολογίαν δεν είναι φιλική προς τους ξένους. Αυτό, επομένως, συμπεριλαμβάνει τις σύγχρονες κοινωνίες, που επίσης δεν είναι φιλικές προς τους ξένους. Δεν ξέρω αν είναι θέμα θρησκευτικού αισθήματος ή απλής ενσυναίσθησης η υποδοχή του Οδυσσέα από τους Φαίακες. Σίγουρα δεν είναι μεταφυσική – είναι φυσική. Και δεν ξέρω τι είδους αίσθηση ήταν αυτό που οδηγούσε αυτές τις τρεις ηλικιωμένες της Λέσβου –που έχουν βραβευτεί κιόλας– να έχουν εκείνη τη στάση που είχαν. Χωρίς πιθανότατα να έχουν διαβάσει το έπος, έδειξαν απίστευτη ενσυναίσθηση απέναντι στον «άλλο». Και εκεί είναι το παιχνίδι, αλλά και η υπόμνηση. Άλλωστε, όποιος θνητός θεωρεί ότι δεν θα βρεθεί ποτέ στη συγκυρία του ξένου βρίσκεται σε αυταπάτη. Γιατί ο ξένος δεν είναι μόνο αυτός που έρχεται από μια ξένη χώρα. Είναι πολλά...

— Πώς θα ορίζατε επομένως εσείς τον ξένο;
Ο άνθρωπος ξεκινάει και τελειώνει τη ζωή του με κάποιον τρόπο. Και αυτή είναι η ιστορική του περιπέτεια. Τώρα, αν αυτήν την περιπέτεια τη ζει στη Συρία, στη Δανία, στη Βόρεια Μακεδονία, στο Μαρόκο, στην Ιταλία, στη Σικελία, στη Μάλτα, νομίζετε ότι υπάρχει διαφορά; Η περιπέτεια αυτή βασίζεται στη φύση, στη φυσική και στη βιολογία. Έχει ανάγκη να φάει; Να κοιμηθεί; Να γεννηθεί παιδί; Να ζήσει; Έχει ανάγκη να ζήσει καλά; Προσπαθεί να χαράξει το μέλλον του; Προσπαθεί να είναι δημιουργικός; Αυτές οι συντεταγμένες δεν έχουν καμία διαφορά από το ένα γεωγραφικό μήκος και πλάτος στο άλλο. Η διαφορά αρχίζει όταν, ας πούμε, με την ευρεία έννοια, αλλάξεις γλώσσα. Άρα η γλώσσα, με έναν τρόπο, ορίζει το τοπίο της «ξενότητας». Αλλά δεν κυριολεκτώ μόνο. Μιλώ και μεταφορικά, γιατί γλώσσα είναι και ο τρόπος του ζην ή του φέρεσθαι. Και βεβαίως είναι και η γλώσσα του σώματος. Γι’ αυτό και το φαινόμενο μπορεί να παρατηρηθεί ακόμα και μέσα σε ίδια γεωγραφικά περιβάλλοντα. Μια κρίσιμη φράση για το πώς ορίζουμε τον ξένο σε μια χώρα είναι το «θα σου δείξω πώς πρέπει να φερθείς, εσύ που δεν ανήκεις εδώ». Οπότε, για μένα είναι θέμα γλώσσας αφενός και αφετέρου ο ξένος προκαλεί αναταράξεις στη συνήθεια.

— Έχουμε όλοι διδαχτεί την «Οδύσσεια» στο σχολείο. Πιστεύετε ότι τη γνωρίζουμε;
Το κακό με τα έπη είναι ότι αισθανόμαστε ότι μας ανήκουν, γιατί η γλώσσα μας κατάγεται από τη δική τους. Άρα δημιουργείται μια παρεξηγημένη –στα όρια του βλακώδους, θα λέγαμε– οικειότητα. Θεωρώ ότι τα έχουμε διαβάσει με τρόπο πολύ επιπόλαιο και τα έχουμε καταχωρίσει στην ακίνδυνη σφαίρα των παραμυθιών. Εγώ δεν θεωρώ βέβαια

τα παραμύθια ακίνδυνα, αλλά άγρια. Εδώ, βέβαια, δεν έχουμε να κάνουμε με παραμύθι. Όπως είπα πριν, η «Οδύσσεια» είναι πολύ σημαντική, καθώς είναι ταυτόχρονα και μυθική και πραγματική. Μην ξεχνάμε ότι σ’ αυτό το έπος έχουμε κι ένα από τα ελάχιστα κείμενα στην ιστορία της ανθρωπότητας της επίσκεψης στον Κάτω Κόσμο, τη *ραψωδία λ*, τη *Νέκυια*. Δεν υπάρχει θνητός που να μην τον έχει απασχολήσει σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό αυτό το θέμα. Η έννοια της «Οδύσσειας», όμως, είναι και μια μεταφορά την οποία χρησιμοποιούμε στην καθημερινότητά μας – ο ορισμός της περιπέτειας, της απρόοπτης περιπέτειας, όπου φτάνεις να αισθάνεσαι ικέτης απέναντι σε κάποιον που βρίσκεται σε θέση ισχύος.

— Πόσο δύσκολο είναι να σκηνοθετήσει κάποιος αυτό το κομμάτι της «Οδύσσειας»;
Όσο δύσκολο είναι κάθε έργο. Εδώ το ενδιαφέρον είναι ότι το κείμενο είναι συναρπαστικό – σου αποκαλύπτονται σιγά σιγά πράγματα και πτυχές που θεωρούσες γνωστά αλλά τελικά δεν τα ήξερες. Δηλαδή, αυτή η τρομερή ισορροπία της εσωτερικής του ύλης και ρευστότητας ανάμεσα στο πραγματικό και το μυθικό. Ωστόσο, σε αυτές τις ραψωδίες, στις οποίες εναλλάσσονται μόνο δύο περιβάλλοντα (η ακτή όπου ξεβράζεται ο ξένος και το παλάτι) παίζει πολύ μεγάλο ρόλο στην αφήγηση το φυσικό φαινόμενο της εναλλαγής μέρας και νύχτας. Υπάρχει μια πολύ ιδιαίτερη στιγμή, σε μια σκηνή του ύπνου του ξένου, όπου η νύχτα του έπους συναντάει τη νύχτα της Επιδαύρου. Με μία έννοια θα έλεγα ότι αυτό το θέαμα είναι σφόδρα «site specific», σχεδισμένο, θα έλεγες, για το αρχαίο θέατρο της Επιδαύρου.

— Μιλήστε μου για του συνεργάτες σας στο συγκεκριμένο πρότζεκτ.
Το ταξίδι αυτό στην «Οδύσσεια» δεν είναι μοναχικό· ταξιδεύεις με ανθρώπους. Και οι άνθρωποι αυτοί είναι που σε στηρίζουν, σε εμπνέουν να πας παρακάτω. Και φυσικά έχω τους συνεργάτες μου που αναλαμβάνουν να μεταφέρουν με το σώμα τους και την ψυχή τους όλη αυτή την αφήγηση. Αισθάνομαι τυχερός γι’ αυτό. Γιατί, με έναν τρόπο, εσύ δοκιμάζεις κι αυτοί σου δείχνουν τον δρόμο. Με τους περισσότερους ηθοποιούς έχω ξανασυνεργαστεί πολλές φορές. Με την Κλέλια δουλεύω πρώτη φορά και είμαι βαθιά συγκινημένος, διότι πρόκειται για μια πολύ σπάνια καλλιτέχνιδα. Θέλω όμως να αναφέρω και τους ανθρώπους στο Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος, με τους οποίους έχω μια πολύ όμορφη συνεργασία. Αλλά και στους τεχνικούς βλέπω ένα περίσσειμα καρδιάς. Δεν μπορείς να κάνεις ιστιοπλοΐα, αν δεν έχεις καλό πλήρωμα.

— Είστε αυστηρός με τον εαυτό σας; Και ενδεχομένως και με τους συνεργάτες σας;
Η τέχνη γίνεται με απόλυτα μέτρα. Δεν μπορεί να μην είναι έτσι. Αν δεν ικανοποιηθώ με αυτό που βλέπω, δεν πρεμώ. Αλλά δεν είναι θέμα αυστηρότητας. Το «υλικό» έχει απαιτήσεις. Αν είσαι γλύπτης και σκαλίζεις ένα αυτί, δεν μπορεί να το κάνεις να μοιάζει με μύτη. Λέγεται αυστηρότητα αυτό; Έτσι και στο θέατρο. Πρέπει να φτάσεις στο σημείο που θα πεις «μου αρέσει πάρα πολύ και δεν θέλω να το αλλάξω».

— Στη μακρά και επιτυχημένη πορεία σας στο θέατρο, έχετε συναντήσει κάποιους ανθρώπους ή κάποιες δουλειές οι οποίες να σας έχουν είτε αλλάξει είτε κατευθύνει στην πορεία σας;
Στον χώρο της τέχνης είναι άπειρα πρόσωπα. Εν τω μεταξύ, πολλοί από αυτούς τους ανθρώπους δεν ξέρουν καν ότι έχουν σταθεί για μένα τόσο σημαντικοί. Γιατί δεν ήταν όλοι «ευθέως» δάσκαλοί μου. Ο Ρολάν Μπαρτ, ας πούμε. Ή ο Κωστής Παπαγιώργης, μια μεγάλη ελληνική μορφή. Θα έλεγα ότι σ’ εκείνον οφείλω την αποκάλυψη της «Ιλιάδας». Νόμιζα ότι τη γνώριζα, μέχρι που διάβασα την «Ομηρική μάχη» του Παπαγιώργη και «εν οίδα, ότι ουδέν οίδα». Τα αναφέρω αυτά γιατί έχει πάρα πολύ μεγάλη σημασία να υπάρχουν πρόσωπα στα οποία αισθανόμαστε ευγνωμοσύνη. Και να τη μοιραζόμαστε. Ωφελεί και τη δική μας ισορροπία και ακτινοβολία.

— Είστε ο επόμενος καλλιτεχνικός διευθυντής του Φεστιβάλ Αθηνών. Ποια είναι τα σχέδιά σας; Έχετε σκεφτεί αλλαγές;
Έχω ήδη ξεκινήσει να εργάζομαι και αναλαμβάνω επισήμως το πόστο τον Σεπτέμβριο. Δεν θέλω να αναφέρω κάτι για τα σχέδιά μου, διότι ακόμα δεν έχω κάτι ανακοινώσιμο. Θέλω μόνο να πω ότι ξεκινάω τιμώντας και υπογραμμίζοντας όλα τα πολύ καλά που έχει το Φεστιβάλ Αθηνών και που τα έχουν πετύχει άνθρωποι. Τους οποίους θέλω να τιμήσω με έναν τρόπο. Ξεκινώντας από το τέλος, την Κατερίνα Ευαγγελάτου, τον Βαγγέλη Θεοδωρόπουλο, που προηγήθηκε, και φυσικά τον Γεώργιο Λούκο, που ήταν –αν θέλετε– ο ιδρυτής του νέου Φεστιβάλ Αθηνών Επιδαύρου. Από κει και πέρα, θα δουλέψω πάνω στη δουλειά που έχει ήδη γίνει. Άλλωστε, προχωράμε χτίζοντας πάνω σ’ αυτό που υπάρχει. Δεν γκρεμίζεις ό,τι έχει χτιστεί. Γιατί θα πέσει και θα σε πλακώσει. **Α**

Η Κλέλια Ανδριολάτου στον ρόλο της Ναυσικάς

Όποιος θνητός θεωρεί ότι δεν θα βρεθεί ποτέ στη συγκυρία του ξένου βρίσκεται σε αυταπάτη. Γιατί ο ξένος δεν είναι μόνο αυτός που έρχεται από μια ξένη χώρα. Είναι πολλά.

ΚΑΤ

«Η δουλειά μου είναι αρχαιο-φουτουριστική»

Μια συνομιλία με την Ελληνίδα χορογράφο και performer για το «*Dive into you*» που θα δούμε στο 31ο Διεθνές Φεστιβάλ Χορού Καλαμάτας.

Της ΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΜΠΙΡΜΠΛΗ

Η Kat Válastur, aka Κατερίνα Παπαγεωργίου, μία από τις πιο τολμηρές παρουσίες της σύγχρονης χορογραφίας, έρχεται στο 31ο Διεθνές Φεστιβάλ Χορού Καλαμάτας με το νέο της σόλο έργο «*Dive into you*», δημιουργώντας μια ποιητική συνάντηση μεταξύ αρχαϊκού και σύγχρονου. Λίγο πριν από την παράσταση, ζητήσαμε από τη δημιουργό να μας βάλει στο πνεύμα.

— Ποια ήταν η αρχική ιδέα πίσω από το «*Dive into you*»; Τι σας ώθησε να εξερευνήσετε αυτόν τον μυθικό συσχετισμό με τις μάντισσες και τη φύση;

Από την ίδια τη λειτουργία που καθορίζει την έννοια των μαντισσών, αυτές οι γυναίκες βρίσκονταν σε σύνδεση με το θεϊκό – ήταν, με έναν τρόπο, ένα είδος διαβιβαστή μεταξύ των θεών και των ανθρώπων. Αν τώρα το γειώσουμε, πέρα από το μυθικό του πλαίσιο, νομίζω ότι μιλάμε για γυναίκες που μπορούν ν' ακούσουν βαθιά. Ακούν μια διαφορετική γλώσσα και δημιουργούν τον χώρο για να βρουν σημεία σύνδεσης με τη δική τους γλώσσα, κι αυτό οδηγεί σε μια μορφή μετάφρασης και τελικά σε μια κατανόηση πέρα από τη γλώσσα. Αυτό για μένα είναι ο τρόπος σύνδεσης με τη φύση. Και πέρα από το αρχαϊκό πλαίσιο στο οποίο αναφερόμαστε, τέτοιες γυναίκες υπάρχουν ακόμη στους αυτόχθονες πληθυσμούς. Είναι ένας τρόπος σύνδεσης μαγικός και, δυστυχώς, χάνεται. Είμαστε μέρος της φύσης, αλλά χρειάζεται να δημιουργήσουμε τον χώρο για να ακούσουμε κάθε ύπαρξή της που μιλάει διαφορετική γλώσσα από εμάς.

Κάπως έτσι έφτασα να συνδέσω τη μάντισσα με το δέντρο, αλλά και τις λειτουργίες τους. Τα δύο αυτά σώματα είναι διαφορετικά, όμως τα συνδέσα με μια ποιητική αναλογία, καθώς αμφότερα είναι δότες. Η μάντισσα, μέσω της έκστασης, δίνει ένα χρησμό· το δέντρο, μέσα από τη λειτουργία της φωτοσύνθεσης, δίνει το οξυγόνο. Δεν θέλω να πω ότι αυτό που δίνεται έχει απαραίτητα κάποιον σκοπό, απλώς αυτή είναι η λειτουργία τους, και οι δύο υπάρξεις ζουν έτσι.

— Στη δουλειά σας γενικά, και εδώ ειδικά, το σώμα μοιάζει σαν υπνωτισμένο ή μαγεμένο. Ισχύει, και αν ναι, πώς δουλέψατε πάνω σ' αυτή την έννοια στη συγκεκριμένη παράσταση;

Αυτό τώρα είναι μάλλον κάτι που δεν μπορώ να το καταλάβω και γι' αυτό έχει ενδιαφέρον που το ακούω. Δεν ξέρω αν μπορώ να απαντήσω με ακρίβεια στο τι ακριβώς συμβαίνει όταν χορεύω. Θα προσπαθήσω... Για μένα, ο χορός είναι πάντα ο πιο ασφαλής χώρος όπου μπορώ να βρεθώ, να θεραπευτώ ή και να διαφύγω. Κι αυτός ο χώρος δεν είναι αφηρημένος, έχει τοπία. Και επομένως, από τη στιγμή που κινούμαι μέσα σ' αυτόν, έχω φτιάξει και έναν χάρτη. Νομίζω ότι, όταν χορεύω, ακολουθώ τον χάρτη του εκάστοτε τοπίου, οπότε φαντάζομαι πως ίσως αυτό φτάνει στον θεατή με την αίσθηση που περιγράφεις. Έτσι δουλεύω κάθε έργο και για μένα και για τους ερμηνευτές με τους οποίους συνεργάζομαι: μπαίνουμε σ' έναν χώρο που παρουσιάζεται στη σκηνή αλλά δεν είναι στη σκηνή. Είναι ένας άλλος, εικονικός χώρος. Αυτό δεν λέγεται, συμβαίνει. Μέσα από ένα τρόπο που συνδέει το σώμα με την εκάστοτε συνθήκη στην οποία βρίσκεται.

Αυτό ισχύει και στον τρόπο που δουλεύω το σώ-

VÁ

μα μου. Οι δουλειές μου θέλω να είναι σαν ένα εργόχειρο αποτελούμενο από αρθρωμένες κινήσεις, με ιδιαίτερη λεπτομέρεια, πολυρhythμικότητα και μοτίβα που τα «υφαίνω», δημιουργώντας χρόνο. Οπότε, για να το κάνω όλο αυτό με τις ποιότητες που θέλω, είμαι ταυτόχρονα πολύ συγκεντρωμένη αλλά και απολύτως παραδομένη.

— Ο ήχος έχει ισχυρή παρουσία στις παραστάσεις σας, το «*Dive into you*» είναι στο όριο της συναυλίας. Πώς ήταν η συνεργασία με τον Aho Ssan; Η μουσική παίζει κομβικό ρόλο;

Δεν υπάρχει κίνηση που να μη φέρει τον ήχο της. Για μένα, η μουσική και το σώμα είναι απόλυτα συνδεδεμένα. Κάθε άρθρωση έχει τον ήχο της και κάθε όργανο – με κορυφαία την καρδιά – φέρει τη δική του μουσική. Επίσης, κάθε εμπειρία μας έχει αποτυπωθεί μέσα μας και ως ηχητική μνήμη. Οπότε δεν μπορώ να σκεφτώ την κίνηση χωρίς τα ηχητικά της κύματα, όταν, για παράδειγμα, το σώμα πάλλεται. Ο χώρος, όπως και το φως, συμβάλλουν στη γενική μουσικότητα και ρυθμικότητα του έργου. Είναι και αυτά ερμηνευτές. Όλα λειτουργούν ενορχηστρωμένα όταν φτιάχνω ένα έργο, άρα ο ρυθμός είναι εξαιρετικά σημαντικός. Το 2022 δημιούργησα ένα έργο στο Bode Museum στο Βερολίνο, με έξι ερμηνεύτριες που έφεραν στο σώμα τους γλυπτά αντικείμενα και καθώς αυτά χτυπούσαν μέσα από την κίνηση, παρήγαν ήχους και αυτό εξελισσόταν σε μια χορογραφική και ρυθμική παρτιτούρα. Η κίνηση σ' αυτό το έργο μετουσίωνε ουσιαστικά την ιδέα που είχα για τη σχέση του σώματος με τον ρυθμό και τη μουσικότητα. Αυτή η λειτουργία εξελίχθηκε και κορυφώθηκε στο «*Dive into you*», έπειτα από μια εξαιρετική συνεργασία με τη φοβερή Valentina Magaletti για το έργο «*Strong-Born*» το 2023. Στο «*Dive into you*», το ξύλο ως υλικό, η χορογραφία, ο χτύπος των ποδιών, η μουσική του Aho Ssan και η φωνή μου δημιουργούν μια μουσική σύνθεση. Το σώμα και το μουσικό όργανο που παίζω, το οποίο, ως κατασκευή, εμψνέεται από το σήμαντρο, ένα αρχαϊκό ξύλινο όργανο που παίζεται από μοναχούς στην Ελλάδα και στα Βαλκάνια, γίνονται ένας ενιαίος οργανισμός.

Η δουλειά μου είναι αρχαιο-φουτουριστική: αποτελείται από στοιχεία αρχαϊκά, σύγχρονα αλλά και φουτουριστικά, στα όρια του sci-fi, που συνδέονται έξω από τη γραμμικότητα του χρόνου. Με τον Aho Ssan θελήσαμε να φέρουμε αυτά τα στοιχεία σε διάλογο. Ο Aho, ως μουσικός της ηλεκτρονικής σκηνής, έφερε τον δικό του ήχο· πάνω σ' αυτόν εγώ παίζω ένα κρουστό όργανο, χορεύοντας. Αυτό δημιούργησε ένα μουσικό έργο με πολλές διαφορετικές δυναμικές, ατονικές ρυθμικές αρμονίες. Η φωνή, τώρα, ήταν μια ανάγκη απελευθέρωσης. Ήθελα να δουλέψω κι αυτό το μέρος του σώματος, έτσι ξεκίνησα να πειραματίζομαι με τη φωνή. Νομίζω ότι η φωνή, όπως τη χρησιμοποιώ, τονίζει το περίγραμμα της κίνησης και της δίνει βάθος ή και ακόμη μια διάσταση.

— «*Dive into you*», τι σημαίνει και σε ποιον απευθύνεται αυτό το «βύθισμα»; Πώς επιθυμείτε να το βιώσει ο θεατής;

Το βύθισμα είναι μια βουτιά – και είναι πάντα προσωπική. Στο έργο αυτό, βουτάω για να φτάσω όσο γίνεται πιο κοντά στη ρίζα μου. Να φτά-

LASTUR

σω το πιο εύθραυστο και ελκρινές σημείο μου, να το φέρω στην επιφάνεια και να το μοιραστώ. Υπάρχει, έτσι, ποικιλία, η εικόνα του δέντρου και του δύτη – ο δύτης που βουτάει μέσα στο δέντρο και φτάνει στη ρίζα. Αυτή η κίνηση μπορεί να σημαίνει διαφορετικά πράγματα για τον καθένα. Στο έργο, στο τέλος, φέρω κάτι σαν χρησμό, κάτι που ο καθένας μπορεί να βιώσει με τον δικό του τρόπο και για τους δικούς του λόγους.

— **Υπάρχει κάποιο προσωπικό στοιχείο που ενσωματώθηκε στο έργο, συνειδητά ή υπόγειο;**
Κατάβαση είναι ο τρόπος που χορεύω και το γεγονός ότι επιστρέφω στο σόλο έπειτα από πολύ καιρό. Επειδή δουλεύω πολύ με κύκλους, το ότι ξαναμπαίνω σε μια σόλο διαδικασία σηματοδοτεί για μένα την αρχή ενός καινούργιου κύκλου. Επίσης αναγνωρίζω εκ νέου τα στοιχεία που κάνουν τη γλώσσα μου προσωπική: το ότι έχω δουλέψει το σώμα μου κλασικά αλλά κράτησα μόνο την ουσία, την άρθρωση και τη λεπτομέρεια και όχι τη φόρμα. Το ότι με ενδιέφερε πάντα ο ενδιάμεσος χώρος, αυτό το όριο ανάμεσα στο ένστικτο και τη συνείδηση, ανάμεσα στη γείωση και την ελαφρότητα και το πώς αυτά μπορούν να λειτουργούν μαζί. Το ότι το σώμα μου αγαπά το groove, την εκρηκτικότητα, αλλά και την υπεραρθρωμένη κίνηση, ποιότητες που συναντάμε κυρίως στο urban dance. Επιτρέποντας σε όλα αυτά τα στοιχεία να συνυπάρχουν, διαμορφώνεται μια γλώσσα που μοιάζει με το σώμα ενός τέρατος, ένα σώμα φτιαγμένο από διαφορετικότητες. Αυτό νιώθω ότι είμαι όταν χορεύω, κι αυτό για μένα είναι ό,τι πιο προσωπικό. Γιατί είμαι έντιμη απέναντι στον εαυτό μου και στα υλικά μου.

— **Σας απασχολεί ο πολιτικός ή κοινωνικός αποπνοχος των έργων σας;**
Τα έργα μου φέρουν προβληματισμούς, αλλά περνούν στο έργο μόνο αφού τους έχω ήδη μεταβολίσει. Έτσι, αυτό που φτάνει στη σκηνή δεν είναι το ερώτημα καθαυτό, αλλά η ουσία του που καθορίζει την ενέργεια του έργου και την ιδέα του. Με ενδιαφέρει βαθιά η γυναικεία ματιά, όπως και ο τρόπος με τον οποίο στοιχείο όπως η μαγεία, ο μυστικισμός και η τελετουργία – που είναι ριζωμένα στη μεσογειακή κουλτούρα και τον Νότο – βρίσκουν θέση στη δουλειά μου. Ως Ελληνίδα δημιουργός, αναγνωρίζω το όριο από το οποίο προέρχομαι, ένα όριο που εμπεριέχει τη Δύση αλλά και την Ανατολή (τη Μέση Ανατολή) καθώς και τα Βαλκάνια. Θέλω αυτά τα στοιχεία να υπάρχουν στο έργο μου, γιατί η δική μου γενιά μεγάλωσε με το βλέμμα στράμμένο κυρίως προς τη Δύση, και θέλω, συνειδητά, να τελειώνω μ' αυτό, αφήνοντας χώρο και στις άλλες επιρροές. Είναι για μένα ζήτημα αναλογιών. Καθώς δουλεύω τα έργα μου στο εξωτερικό εδώ και χρόνια, τα ερωτήματα «τι σημαίνει ότι έρχομαι απ' αυτό το όριο;» και «πώς αυτό μοιάζει με το έργο ή πώς και σε τι διαφέρει από το δυτικό πλαίσιο μέσα στο οποίο παρουσιάζεται;» παραμένουν βασικά. Για μένα, η λειτουργία αυτής της στάσης είναι μια σιωπηλή αντίσταση. Παράλληλα, προσπαθώ να δημιουργώ έναν χώρο όπου υπάρχει κάτι αρχαιολογικό, κάτι συμβολικό, κάτι κοινό που μπορεί να επιτρέψει τη σύνδεση με το συλλογικό ασυνείδητο. Γι' αυτό και τα έργα μου έχουν τελετουργικό χαρακτήρα· πιστεύω ότι το τελετουργικό, εν

Αν ένα έργο μπορεί να σε γονατίσει, να σε συγκινήσει, να σε εμπνεύσει, να σε ταρακουνήσει, τότε έχει ήδη κάνει κάτι πολύτιμο

δυνάμει, μπορεί να δημιουργήσει τη συνθήκη για μια τέτοια σύνδεση.

— **Ζούμε σε μια εποχή πολέμων και κοινωνικής αστάθειας. Η σύγχρονη χορογραφία οφείλει να υπερβεί την αισθητική και να λειτουργεί ως εργαλείο κριτικής, διαλόγου ή ακόμα και παρέμβασης;**

Σε αυτή την εποχή οφείλουμε, πρώτα απ' όλα ως άνθρωποι, να πάρουμε θέση. Να μιλήσουμε για την αδικία, να έχουμε το θάρρος να ασκήσουμε κριτική, να πράξουμε με συναίσθηση και να αναλάβουμε πλήρως την ευθύνη – για τη θέση που παίρνουμε απέναντι στον εαυτό μας και στους άλλους. Κι όταν σε απασχολούν τα όσα συμβαίνουν στον κόσμο, όταν πονάς με τον πόνο των άλλων ή θυμώνεις με τη θηριωδία που έχουν υποστεί λαοί όπως η Παλαιστίνη, τότε αυτό θα περάσει στη δουλειά σου. Αλλά δεν σημαίνει απαραίτητα ότι πρέπει να γίνει μέσα από μια ακτιβιστική αισθητική. Δεν είναι απαραίτητο να πρέπει να καταλάβουμε μέσα από ένα καλλιτεχνικό έργο τι είναι ηθικό. Φυσικά υπάρχουν δουλειές που έχουν μεταφέρει τέτοια μηνύματα με εξαιρετικό τρόπο. Αλλά αυτό δεν θα έπρεπε να είναι αυτοσκοπός για να δημιουργήσεις ένα έργο. Αν ένα έργο μπορεί να σε γονατίσει, να σε συγκινήσει, να σε εμπνεύσει, να σε ταρακουνήσει, τότε έχει ήδη κάνει κάτι πολύτιμο. Όλα στην τέχνη είναι αισθητική, απλώς πρόκειται για διαφορετικές εκφάνσεις. Η εποχή στην οποία ζούμε επηρεάζει την τέχνη, πάντα συνέβαινε αυτό και πάντα θα συμβαίνει. Προσωπικά, θέλω η τέχνη να με απογυμνώνει, χωρίς όμως να μου κουνάει το δάχτυλο. Πριν από καιρό, είδα στο Παρίσι μια έκθεση του Ρόθκο. Ήταν σαν να με χτύπησε ηλεκτρικό ρεύμα. Το χρώμα εκεί γίνεται ενέργεια. Κοιτώντας τον πίνακα, η όραση θολώνει και το χρώμα μετασχηματίζεται σε καθαρή ενέργεια. Ένα φάσμα ανοίγεται, που ξεπερνά τον αμφιβληστροειδή και φτάνει στο πίσω μέρος του εγκεφάλου και στην καρδιά. Αυτή η αμεσότητα και η πνευματικότητα με ενδιαφέρει. Γιατί σε θεραπεύει. Και τότε η τέχνη γίνεται φάρμακο. Υπερβαίνει την αισθητική και φτάνει στο ουσιώδες. Ιδίως στον χώρο του θεάτρου, που μπορεί να γίνει θεραπευτικός χώρος. Το «Dive into you» προσπαθεί να κάνει ακριβώς αυτό.

— **Σπουδάσατε χορό στην Ελλάδα, στη Νέα Υόρκη και στο Βερολίνο. Τι σας πρόσφερε κάθε πόλη; Πόσο Ελληνίδα αισθάνεστε;**

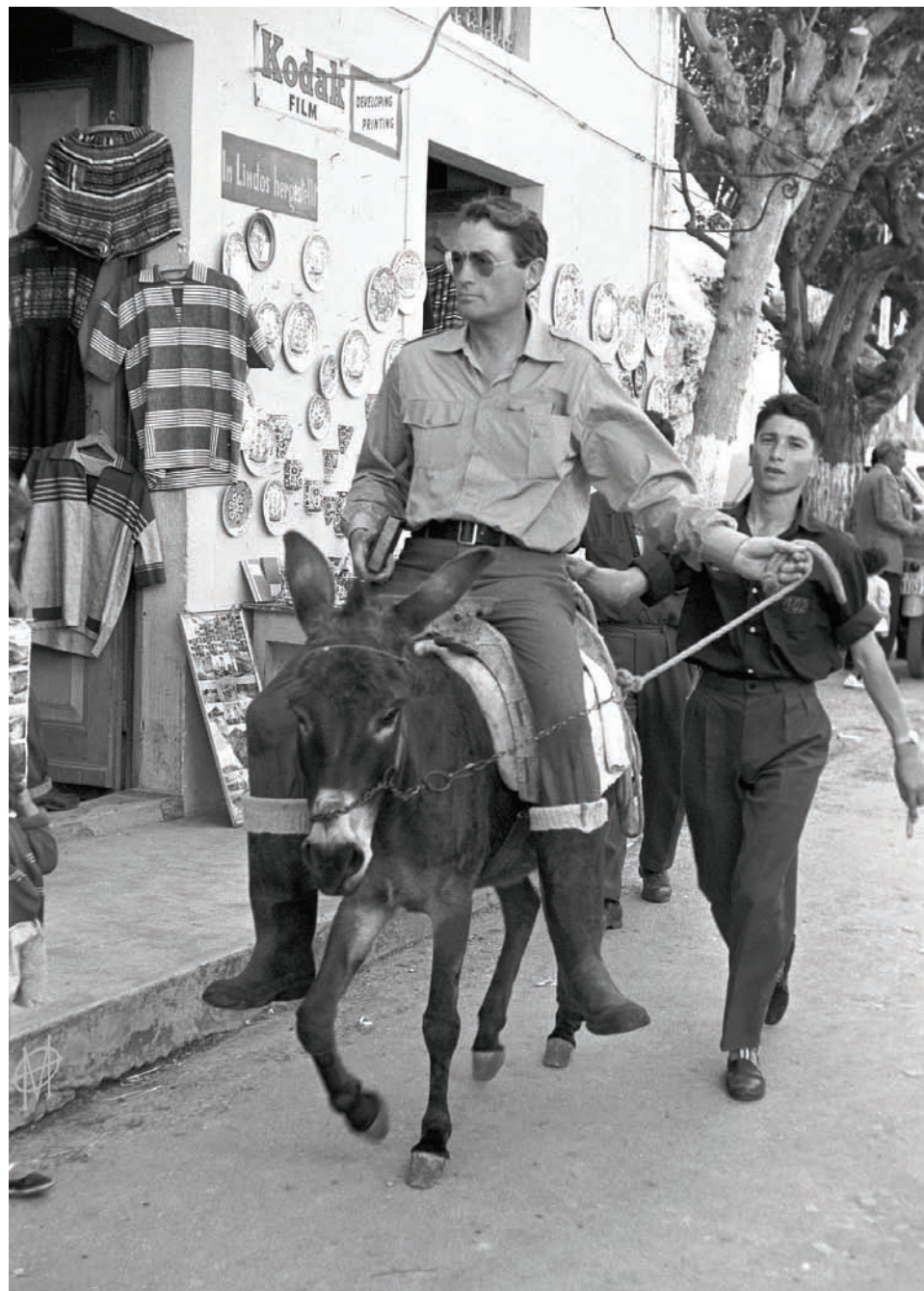
Κάθε πόλη είναι και ένα κομμάτι εξέλιξης. Στην Νέα Υόρκη πήγα να «ξεμάθω» ότι είχα μάθει στην Αθήνα, ουσιαστικά να αποδομήσω τις τεχνικές γνώσεις που είχα και να μάθω καινούργιες τεχνικές, και στο Βερολίνο πήγα για να ξαναρχίσω και να βρω την ταυτότητα μου ως δημιουργός. Όποτε κάθε πόλη είναι μια αρχή για επαναπροσδιορισμό. Η ταυτότητά μου σχηματίστηκε μέσα απ' αυτά τα ταξίδια και τους τόπους. Είμαι στο Βερολίνο σχεδόν 17 χρόνια και δεν νομίζω ότι θα μπορούσα να κάνω τις δουλειές που έκανα αν δεν ήμουν εκεί. Τώρα είμαι σε μια φάση που θα ήθελα να μετακινήθω. Πόσο Ελληνίδα αισθάνομαι; Είμαι Ελληνίδα, όπου κι αν ζω.

Info Kat Válastur, «Dive into you», 25.7.2025
Κεντρική Σκηνή του Μεγάλου Χορού Καλαμάτας

◀ Μανούβρες του περίφημου πλοίου «Νεράιδα» στο λιμάνι της Ύδρας. Στο εσωτερικό του το 1957 γυρίστηκαν σκηνές από την ταινία «Το παιδί και το δελφίνι», με τη Σοφία Λόρεν © Robert McCabe.

◀ Ο Γκρέγορι Πεκ στη Λίνδο της Ρόδου, σε μια ανάπαυλα από τα γυρίσματα της ταινίας «Τα κανόνια του Ναβαρόνε» © GNTO

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ

ΣΤΙΓΜΙΟΤΥΠΑ ΚΑΙ ΕΙΚΟΝΕΣ
ΑΠΟ ΤΟ 1945 ΕΩΣ ΤΟ 1989

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Από τα πρώτα ξενοδοχεία «Ξενία» στα rooms to let, τις παρθένες Κυκλάδες και τα Μάταλα, μέσα από την ψηφιακή έκθεση Imagining Greece

Του ΤΑΚΗ ΣΚΡΙΒΑΝΟΥ

Μ’ αρέσουν οι ρετρό, μαυρόασπρες φωτογραφίες. Μ’ αρέσουν και οι διακοπές. Βλέποντας μια εικόνα περασμένων δεκαετιών με τουρίστες και ντόπιους να τρώνε και να πίνουν όλοι μαζί σε ένα καφε-νεδάκι σε μια παραλία, με φαντάστηκα κι εμένα κάπου, κάπως έτσι. Εκατοντάδες φωτογραφίες, τεκμήρια και πληροφορίες για τον ελληνικό τουρισμό από το 1945 έως το 1989 περιλαμβάνει η ψηφιακή έκθεση **Imagining Greece**, η οποία είναι προσβάσιμη για όλους στα ελληνικά και στα αγγλικά. Χωρισμένη σε 4 ενότητες, «*Η εικόνα*», «*Το ταξίδι*», «*Η εξερεύνηση*» και «*Η ανάμνηση*», προέκυψε μετά τη διαπίστωση ότι υπάρχει ένα κενό, όχι μόνο ερευνητικό, σε ό,τι αφορά τη μελέτη της ιστορίας του ελληνικού τουρισμού. Για την έκθεση, για την οποία συνεργάστηκαν επιστήμονες από διαφορετικά γνωστικά πεδία, μιλήσαμε με την **Ειρήνη Καραμούζη**, καθηγήτρια Σύγχρονης Ιστορίας στο πανεπιστήμιο του Σέφιλντ και στο Αμερικανικό Κολέγιο, και με τον **Χρήστο Χρηστίδη**, διδάσκοντα Σύγχρονης Ελληνικής Ιστορίας στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Ακολουθούν εικόνες και στιγμιότυπα από τις διηγήσεις τους.

Το πρώτο σχέδιο και οι πρώτοι τουριστικοί προορισμοί

Τη δεκαετία του 1940, με το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και του Εμφυλίου, οι υποδομές της Ελλάδας είναι διαλυμένες. Ακόμη και τα επόμενα χρόνια ήταν πιο εύκολο για κάποιον που ήθελε να ταξιδέψει για παράδειγμα από τον Βόλο στην Αθήνα να το κάνει με πλοίο. Είναι, όμως, και τα χρόνια όπου αρχίζει να αναπτύσσεται μια επένδυση στην προσδοκία και που θα βάλουν τα θεμέλια για τις επόμενες δεκαετίες. Ένας από τους βασικούς λόγους είναι το σχέδιο Μάρσαλ, το 1947, με τους Αμερικανούς, ανάμεσα στα πλάνα ανασυγκρότησης της χώρας, να ξεχωρίζουν τον τουρισμό ως μια από τις βιομηχανίες που θα μπορούσαν να τη στηρίξουν οικονομικά. Το 1951 συγκροτείται ξανά ο Εθνικός Οργανισμός Τουρισμού (ΕΟΤ) και τη διοίκησή του αναλαμβάνει ο Ελληνοαμερικανός, Δημήτρης Παπαευστρατίου, στέλεχος της τράπεζας American Express, με μεγάλη εμπειρία σε θέματα τουρισμού – ήταν από τα βασικά στελέχη της **Ελληνικής Περιηγητικής Λέσχης**, μιας οργάνωσης που έστησε τον εγχώριο ελληνικό τουρισμό προπολεμικά και βοήθησε σημαντικά στην ανάπτυξη του μεταπολεμικά. Το αρχικό σχέδιο ήταν η αναβάθμιση των αρχαιολογικών χώρων που ήταν παρατημένοι, αλλά και των οδικών δικτύων που οδηγούσαν σε αυτούς. Το σχέδιο περιελάμβανε και την περαιτέρω αναβάθμιση της Ρόδου, η οποία, μαζί με τα Δωδεκάνησα, είχε μόλις ενσωματωθεί στην Ελλάδα (1947), έχοντας τουριστικές υποδομές ήδη από τη δεκαετία του 1920, ενώ βρισκόταν υπό ιταλική διοίκηση. Ως προς τους δυνητικούς προορισμούς, ήταν πολύ περιορισμένοι και αφορούσαν κυρίως την Πελοπόννησο και την περιοχή της Αργολίδας. Στη λογική ότι με βάση ένα μεγάλο αστικό κέντρο, όπως η Αθήνα, να μπορεί να ταξιδέψει κανείς σχετικά σύντομα σε περιοχές όπως οι Μυκήνες, το Ναύπλιο και η Επίδαυρος. Μόραλης, Τέτσης, Εγγονόπουλος και άλλοι σπουδαίοι της εποχής σχεδίαζαν τις διαφημιστικές αφίσες του ΕΟΤ και τις καμπάνιες.

Τα πρώτα ξενοδοχεία Ξενία

Το 1950 οι αφίξεις τουριστών ήταν 33.000. Θέλαμε να έρθουν, αλλά δεν είχαμε πού να τους βάλουμε. Έτσι, στο πλαίσιο πρωτοβουλιών που είχαν αναλάβει και άλλες μεσογειακές χώρες όπως η Ιταλία, η Ισπανία και η Πορτογαλία, ο ΕΟΤ αποφασίζει την κρατική παρέμβαση στα ξενοδοχεία, κατασκευάζοντας τα περίφημα ξενοδοχεία «Ξενία». Είναι και η εποχή που οι Δυτικοευρωπαίοι κυρίως άρχισαν να συνέρχονται από τις συνέπειες του πολέμου και αναπτύσσεται ο θεσμός των διακοπών – που θα γίνει μαζικός τα επόμενα χρόνια. Οι τέσσερις μελέτες που προτάθη-

καν για τα πρώτα «Ξενία» αφορούσαν τους Δελφούς (μελέτη Πικιώνη), τη Μύκονο (μελέτη Βασιλειάδη), το Ναύπλιο (μελέτη Κραντονέλλη) και την Καστοριά (μελέτη Σφαέλλου και Ζαγορησιού). Τελικώς, επελέγησαν τα τρία, εκτός της Καστοριάς, καθώς η «αμερικανική βοήθεια» τη θεώρησε «επικίνδυνη» λόγω της εγγύτητάς της με τα σύνορα της (τότε) Γιουγκοσλαβίας. Όλα τα ξενοδοχεία «Ξενία» κατασκευάστηκαν από διακεκριμένους αρχιτέκτονες και μηχανικούς της εποχής, σε μοντέρνο στιλ, ενώ επελέγησαν περιοχές εξαιρετικού κάλλους – προσελκύοντας στη συνέχεια και ιδιωτικές πρωτοβουλίες. Το πρώτο χτίστηκε το 1951 και το τελευταίο το 1974. Το τελευταίο «Ξενία» υπό κρατική λειτουργία, στο Παλιούρι Χαλκιδικής, έκλεισε το 1997. Έκτοτε, το μεγαλύτερο μέρος των υποδομών αυτών παραμένει ανεκμετάλλευτο και σε λίγες περιπτώσεις αξιοποιήθηκαν από ιδιώτες. Είναι και η εποχή που ο ΕΟΤ κατασκευάζει τις πρώτες λαϊκές πλαζ, όπως αυτήν της Βουλιαγμένης (αρχιτέκτονες οι Βασιλειάδης, Σακελλάριος, Βουρέκας και Χατζημικαήλ). Η πλαζ μπορούσε να εξυπηρετήσει 10.000 άτομα ημερησίως, ενώ υπήρχαν και δύο εστιατόρια, η «Ωκεανίδα» και η Αργώ». Τα εγκαίνια έγιναν μετά βαϊων και κλάδων την 1η Αυγούστου 1959 από τον Κωνσταντίνο Καραμανλή.

Το σινεμά και ο ελληνικός τουρισμός

Το 1960 οι αφίξεις φτάνουν τις 400.000, κατά κύριο λόγο Αμερικανοί αλλά και πολλοί Βρετανοί. Έχουμε εισέλθει στην έννοια του μαζικού τουρισμού. Είναι η περίοδος που και αρκετοί Έλληνες αρχίζουν πιο μαζικά να κάνουν διακοπές και κάπου εκτός του τόπου καταγωγής τους, εκτός από το χωριό δηλαδή. Η ταινία «Γαμπροί της Ευτυχίας», με τους Αυλωνίτη, Βασιλειάδου και Ρίζο, αναδεικνύει τις ομορφιές της Ύδρας. Η Ύδρα, όμως, είχε γίνει ήδη παγκοσμίως γνωστή από το 1957, καθώς σκηνές της ταινίας «Το παιδί και το δελφίνι», με τη Σοφία Λόρεν, γυρίστηκαν στο νησί του Αργοσαρωνικού. Με τον ίδιο τρόπο διαφημίστηκε και η Ρόδος, με τα «Κανόνια του Ναβαρόνε» (Γκρέγκορι Πεκ) το 1961, ενώ κάπως έτσι λειτούργησε και για την Κρήτη ο «Αλέξης Ζορμπάς» (1964) του Μιχάλη Κακογιάννη με τους Άντονι Κουίν και Ειρήνη Παππά.

Η Ολυμπιακή και τα πρώτα rooms to let

Η Ελλάδα ήδη από τη δεκαετία του 1950 προσπαθεί να συνδυάσει δύο παραμέτρους: από τη μία την αρχαιότητα, τον πολιτισμό και την ιστορία, που οι δυτικοί γνώριζαν ήδη από τα σχολικά τους χρόνια. Κι από την άλλη, να δείξει ένα σύγχρονο, μοντέρνο πρόσωπο, ότι είναι μια χώρα της Δύσης. Από το 1955 έχει δημιουργηθεί στην Κέρκυρα το πρώτο Club Mediterranee στην Ελλάδα, που ανέπτυξε παγκοσμίως την ταξιδιωτική κουλτούρα του all inclusive. Και από το 1957, με την Ολυμπιακή Αεροπορία, η χώρα μας αρχίζει να συνδέεται και αεροπορικώς με το εξωτερικό – εκείνη τη χρονιά λειτούργησε η πρώτη αερογραμμή εκτός ελληνικής επικράτειας, συνδέοντας την Αθήνα με τη Ρώμη, το Παρίσι και το Λονδίνο. Το 1963, ενώ έχουμε φτάσει τις 700.000 αφίξεις ετησίως, το κράτος θεσμοθετεί τη δυνατότητα του ιδιώτη να μπορεί να ενοικιάσει δωμάτιο. Έτσι, μπορούσε κάποιος να αποκτήσει άμεσα ένα εισόδημα από τον τουρισμό, χωρίς να χρειάζεται να εργάζεται για κάποιον άλλον, που είχε ένα ξενοδοχείο για παράδειγμα. Ήταν τα πρώτα ενοικιαζόμενα δωμάτια.

Οι παρθένες Κυκλάδες και τα μικρότερα νησιά

Τα νησιά των Κυκλάδων τη δεκαετία του 1960 ήταν εντελώς παρθένα. Ήταν μια άλλη κοινωνία. Αυτή η εικόνα των ντόπιων που ασχολούνταν με αγροτικές, κατά κύριο λόγο, εργασίες και, κατά το στερεότυπο, ήταν πολύ φιλόξενοι, σε συνδυασμό με την παρθένα φύση και τα ασβεστωμένα κυκλαδίτικα σπιτάκια, άρχισε να προσελκύει τουρίστες απ’ όλο τον κόσμο. Αλ-

λά μη φανταστεί κανείς ότι οι άνθρωποι έβαφαν τα σπίτια τους άσπρα για ομορφιά. Είχε προηγηθεί διάταγμα της κυβέρνησης (δικτατορίας) Μεταξά το 1938, το οποίο επέβαλε το ασβέστωμα όλων των σπιτιών στα νησιά του Αιγαίου, ως έναν τρόπο να αντιμετωπιστεί η χολέρα – ο ασβέστης διαθέτει απολυμαντικές ιδιότητες, όπως η χλωρίνη, που τότε δεν ήταν διαδεδομένη. Στις αρχές εκείνης της δεκαετίας αρχίζει και η Μύκονος να αποκτά τη γνωστή της αίγλη. Σημαντικό ρόλο σε αυτό (λένε πως) έπαιξε η επίσκεψη στο νησί, το 1961, της πρώτης κυρίας των ΗΠΑ, Τζάκι Κένεντι. Η Σαντορίνη, αντιθέτως, θα αργήσει μερικά χρόνια ακόμα. Ήταν ο σεισμός της Αμοργού το 1956, μεγέθους 7,7 Ρίχτερ, με 53 νεκρούς, που έφερε τεράστιες καταστροφές. Η Σαντορίνη θα έπρεπε να περιμένει ακόμα κάποια χρόνια, μέχρι την ανοικοδόμησή της. Φανταστείτε μικρότερα νησιά όπως τα Κουφονήσια, η Αμοργός, η Ανάφη, η Σέριφος, τι πανέμορφη εικόνα είχαν εκείνα τα χρόνια. Πώς τα ανακάλυψαν οι τουρίστες και άρχισαν να τα επισκέπτονται; Μέσα από ταξιδιωτικούς οδηγούς της εποχής, τους οποίους γράφουν ξένοι, προτείνοντας εναλλακτικούς προορισμούς, κυρίως τη δεκαετία του ’70. Προτείνουν, για παράδειγμα, πώς από τη Ρόδο μπορείς να πας σε ένα κοντινό μικρό νησί, όπως η Σύμη, η Χάλκη, το Καστελόριζο, ή πώς φεύγοντας από την Πάρο μπορείς να δεις και άλλα μικρότερα νησιά.

Τα πρώτα φαινόμενα υπερτουρισμού

Η κατάσταση, βέβαια, δεν έμοιαζε καθόλου με τη σημερινή, ωστόσο σε νησιά όπως η Μύκονος αρχίζουν να εκφράζονται ανησυχίες για τις επιπτώσεις του υπερτουρισμού ήδη από τη δεκαετία του 1970. Κάτοικοι και φορείς αγωνιούσαν για το πώς τα δίκτυα ύδρευσης και αποχέτευσης θα αντέξουν τόσο κόσμο και απηύθυναν καλέσματα στις κυβερνήσεις για την αναβάθμιση των υποδομών. Εκτός από τη Μύκονο παρόμοια φαινόμενα καταγράφονται και σε Ρόδο και Κέρκυρα. Η συνθήκη αυτή δημιουργεί, μεταξύ άλλων, και την ανάγκη να υπάρξουν και νέοι τουριστικοί προορισμοί, με αποτέλεσμα να αρχίσουν να διαφημίζονται και τα μικρότερα νησιά.

Το αρχικό σοκ της επαφής με ανθρώπους άλλης κουλτούρας

Η ελληνική κοινωνία του ’50 και του ’60 είναι μια κοινωνία που βγαίνει από συνεχείς σπαραγμούς, διχασμούς, πολέμους, και είναι τελείως ξένη με το τι συμβαίνει στη Δύση εκείνη την εποχή. Μια αγροτική κατά κύριο λόγο κοινωνία, καθώς μόλις το 1961 ο αστικός πληθυσμός γίνεται ίσος με τον πληθυσμό της υπαίθρου. Ιδίως στον αγροτικό πληθυσμό είναι κάτι τελείως ξένο το ότι μπορεί να ταξιδέψει κανείς μόνο και μόνο για να κάνει διακοπές. Για τις κοινότητες αυτές στην αρχή ήταν ένα σοκ να έρχονται σε επαφή με ανθρώπους που μιλούσαν άλλες γλώσσες, με διαφορετικές κουλτούρες και χρειάστηκε χρόνος για να αφομοιώσουν αυτή τη νέα κατάσταση και να την κάνουν κομμάτι και της δικής τους ζωής. Επίσης, υπάρχει μια ανησυχία για την επιρροή που μπορεί να έχουν οι τουρίστες στα ήθη, τα έθιμα και τις συνήθειές τους. Ήταν η περίοδος που η Τουριστική Αστυνομία έπαιξε κάποιο ρόλο: να εγγυάται στον τουρίστα μια ασφαλή διαμονή και την ίδια στιγμή την προστασία της τοπικής κοινωνίας από τις επιδράσεις του ξένου.

Μάταλα, ένα παράδειγμα συντηρητικής αντίδρασης

Ήδη από το 1965 ξένοι τουρίστες, κυρίως Αμερικανοί, ζουν στις σπηλιές στα Μάταλα – κάποιοι από αυτούς και τον χειμώνα. Το μεγάλο μπαμ, όμως, γίνεται το 1968, όταν το *Life Magazine* βγάζει ένα εξώφυλλο με ένα ζευγάρι Αμερικάνων από τα Μάταλα, περιγράφοντας το όνειρο του πώς είναι να ζεις σε μια παρθένα γη όπως η Ελλάδα, απορρίπτοντας το καταναλωτικό πρότυπο ζωής και αγκαλιάζοντας ένα πολύ πιο αυθεντικό τρόπο ύπαρξης. Εκτός από τους χιλιάδες χίππδες, από τα Μάταλα θα περάσουν ο Μπομπ Ντίλαν, η Τζάνις Τζόπλιν, η Τζόνι Μίτσελ. Η Μίτσελ το 1970 θα γνωρίσει και θα ερωτευτεί έναν συμπατριώτη της, τον Κάρει, και θα περιφέρονται ανάμεσα στις σπηλιές και στο καφενείο της Γοργόνας, γνωστό ως The

Αποψη του Ξενία Ακροναυπλίας τη δεκαετία του 1980 – εγκαταστάθηκε το 1961. Αρχιτέκτων ο Ιωάννης Β. Τριανταφυλλίδης. Φωτογράφος ο Κωνσταντίνος Βέργος. Αρχειο ΕΟΤ

Το 1950 οι αφίξεις
τουριστών ήταν
33.000. Θέλαμε
να έρθουν, αλλά
δεν είχαμε πού
να τους βάλουμε.
Έτσι, ο ΕΟΤ απο-
φασίζει την κρα-
τική παρέμβαση
στα ξενοδοχεία,
κατασκευάζο-
ντας τα περίφη-
μα ξενοδοχεία
«Ξενία».

Δ-1125. ΓΛΥΦΑΔΑ. Θαλάσσια λουτρό
GLYFADA. Les bains de mer

▲ Η παραλία της Γλυφάδας με κόσμο κατά την δεκαετία του 1950. Εθνικό Ιστορικό Μουσείο. Φωτογραφικό Αρχείο

▼ Φεστιβάλ Επιδαύρου 1969. Σχεδιαστής ο Νίκος Κωστόπουλος. Φωτογράφος ο Νίκος Κοντός. Αρχείο ΕΟΤ.

FESTIVAL D'EPIDAURE

GRECE JUIN - JUILLET 1961

◀ Πετάξετε στην Ελλάδα με την TWA. Αφίσα του Νίκου Εγγονόπουλου, 1952. Συλλογή Έργων Τέχνης Alpha Bank.

▲ Φεστιβάλ Επιδαύρου του 1961. Σχεδιαστής ο Μιχάλης Κατζουράκης. Σύνθεση σε κόκκινο φόντο με φωτογραφία από την παράσταση του 1958 της τραγωδίας του Σοφοκλή Οιδίπους επί Κολωνών, σε σκηνοθεσία Αλέξη Μινωτή.

Mermaid Cafe. Από αυτόν τον έρωτα θα εμπνευστεί και θα γράψει το τραγούδι «Carey». Είναι η εποχή που η αμερικανική νεολαία έχει ξεσηκωθεί κατά του πολέμου στο Βιετνάμ – λένε ότι κάποιοι λιποτάκτες έφτασαν και κρύβονται στα Μάταλα. Την ίδια ώρα, εν μέσω Χούντας, ο ελληνικός Τύπος παρουσιάζει τους χίπηδες ως «βρομιάρηδες και ανώμαλους». Κάποιοι λένε πως ήταν εντολή του Αμερικανού προέδρου Νίξον, όπως και να έχει το 1970 η αστυνομία κάνει έφοδο στην περιοχή, συλλαμβάνει και καταστρέφει. Το 1977, με παρέμβαση της Εκκλησίας, οι σπηλιές θα περιφραχθούν με συρματοπλέγματα και όλα θα τελειώσουν εκεί.

Η δεκαετία του '80 και οι αεροπειρατείες εναντίον του ελληνικού τουρισμού

Στα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του 1980 οι αφίξεις φτάνουν τα 5 εκ, αλλά τον μεγαλύτερο κίνδυνο για τον ελληνικό τουρισμό αποτελούν οι αεροπειρατείες και το γεγονός ότι το αεροδρόμιο του Ελληνικού δεν θεωρούνταν από τα πλέον ασφαλή. Το 1985 ο Αμερικανός πρόεδρος Ρόναλντ Ρέιγκαν εκδίδει ταξιδιωτική οδηγία προς τους Αμερικανούς να μην επισκέπτονται την Ελλάδα – ήταν η πρώτη και τελευταία ανάλογη ταξιδιωτική οδηγία για τη χώρα μας. Το αποτέλεσμα ήταν οι αφίξεις Αμερικανών να μειωθούν κατά 60%. Η Ελλάδα, σε μια προσπάθεια να πείσει για την ασφάλεια της χώρας, έστρεψε όλες σχεδόν τις διαφημιστικές καμπάνιες προς αυτή την κατεύθυνση, απευθυνόμενες προς τους Αμερικανούς. Την καμπάνια ανέλαβε να «τρέξει» ο Τζορτζ Λόις, διάσημος Ελληνοαμερικανός art director, διαφημιστής και συγγραφέας – είχε φτιάξει κάποια από τα φημισμένα εξώφυλλα του περιοδικού *Esquire*. Ο Λόις χρησιμοποίησε Αμερικάνους που ήταν γνωστοί στην τότε αμερικανική κοινωνία, οι οποίοι έστειλαν το μήνυμα «*I'm going back to home, Greece*». Και όντως, η καμπάνια αυτή έφερε αποτέλεσμα, αντιστρέφοντας, έστω για μία μόνο χρονιά, την εικόνα.

► Τουρίστες στη Στενή Βάλα Αλλονήσου το 1978
© Placeholder

▼ Η Γκρέτα Γκάρμπο στη λουτρόπολη της Αιδηψού το 1962
© Hotel Owners

Info

Για την ψηφιακή έκθεση *Imagining Greece*, υπό την καθοδήγηση της κύριας ερευνήτριας, καθηγήτριας, **Ειρήνης Καραμούζη**, συνεργάστηκε διεπιστημονική ομάδα με ειδίκευση στην ιστορία, την αρχιτεκτονική, τον οπτικό πολιτισμό, τις μελέτες σχεδιασμού, την πολιτιστική κληρονομιά και τις ψηφιακές ανθρωπιστικές επισημειώσεις. Η ομάδα περιλαμβάνει: **Δρ Μαίρη Ικονιάδου** (συνεργάτης ερευνήτρια), **Δρ Σταύρος Αλιφραγκής** και **Δρ Αιμιλία Αθανασίου** (επιστημονικοί και καλλιτεχνικοί επιμελητές, επικεφαλής ερευνητές), **Δρ Χρήστος Χρηστίδης** (ειδικός σύμβουλος), **Δέσποινα Τσιλιμάγκου** (διευθύντρια Ψηφιακών Ανθρωπιστικών Επιστημών), **Δρ Μαρίνα Εμμανουήλ**, **Δρ Μεταξία Παπαγεωργίου** και **Δρ Αφροδίτη Καμάρα** (ερευνήτριες). Το έργο υποστηρίζεται από το **Ίδρυμα Ωνάση**, την **Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος** και την **Research England**. Βρίσκεται υπό την αιγίδα του **υπουργείου Τουρισμού**, με την ομάδα να συνεργάζεται στενά με το **Εθνικό Ιστορικό Μουσείο της Ελλάδας**.

▲ Καρτ-ποστάλ Ξενία Πάρου, γνωστό και ως Μελέμι. Εγκαινιάστηκε το 1957. Αρχιτέκτων ο Κωνσταντίνος Καψαμπέλης (1909-1984) και επιβλέπουσα αρχιτέκτων η Ελένη Σουφλή-Σπανού (1927-2009).

▼ Πάνω δεξιά: Καρτ-ποστάλ Λουτρών Κύθνου. Φωτογράφος ο Νίκος Κοντός. Ιδιωτική συλλογή

► Φυλλάδιο του ΕΟΤ του 1958 για την προβολή της Κέρκυρας. Άγνωστου σχεδιαστή. Απεικονίζεται νεαρή Κερκυραία φορώντας την παραδοσιακή γυναικεία αστική φορεσιά. Αρχείο ΕΟΤ.

Δείτε την έκθεση ψηφιακά στο imagininggreece.com. Μέρος της μπορείτε να δείτε και στην έκθεση **«Διαφημίζοντας την Ελλάδα – Οι απαρχές του ελληνικού τουρισμού»**, έως τον Σεπτέμβριο, στην Υδρα, στην ιστορική οικία Λάζαρου Κουντουριώτη, παράρτημα του Εθνικού Ιστορικού Μουσείου. **A**

ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΗΣ ΣΕΖΟΝ

Πώς είναι να δουλεύεις σεζόν στα ελληνικά νησιά; 3 νέοι μοιράζονται την εμπειρία τους

Της ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΒΝΑΤΣΙΟΥ

*Δουλεύει σπαστό και χορεύει
Φτύνει όταν μαγειρεύει
ρωτάν' οι πελάτες πού να πάν'
για μπάνιο
τους στέλνω εκεί που δεν πρέπει
αγαπημένη μου Κ.
μετά τη δουλειά γινόμασταν ζάντα
βάλε το αλάρμ στην ντουλάπα
μπίρα, φραπέ στην πίσω βεράντα
δέκα του μου, συρτάρια με χάρτα
σεζόν στην Ελλάδα, μαλάκα! **

**Αρχές του 2019 μπήκα στο πλοίο
για Αμοργό.** Η δική μου «αγα-
πημένη Κ.» δούλευε σεζόν, σερ-
βιτόρα, σε ένα μπαρ της Χώρας.
Είχε φύγει από τον Μάιο, είχα
να τη δω μήνες. Μια που δεν θα
επέστρεφε στην Αθήνα πριν τον

Οκτώβριο, απάντησα μ' ένα ο-
λόψυχο «ναι» στην πρόσκλησή
της. Κι έτσι έζησα για μια εβδο-
μάδα τη ζωή της σεζόν.

Με παρέλαβε από το λιμάνι.
Πήγαμε κατευθείαν στο «σεζο-
νόσπιτο». Έμενε μαζί με άλλες
δύο σερβιτόρες σ' ένα σπίτι χω-
ρίς παράθυρα. Μία κουζίνα, ένα
μπάνιο με προβληματική αποχέ-
τευση, ένα δωμάτιο με επίπλω-
ση μια ντουλάπα και τέσσερα
ράντζα. Η υγρασία ήταν τόσο α-
φόρητη που αδειάζαμε τον αφυ-
γραντήρα κάθε τρεις και λίγο, κι
επειδή το λούκι στο μπάνιο βού-
λωνε, κάναμε ντους μέσα σε μια
ροζ πλαστική λεκάνη. Τα κορί-

τσια έλεγαν αυτό το σπίτι «Τάφο
του Ινδού». Και γέλαγαν.
Η φίλη μου έπιανε δουλειά
στις τέσσερις το απόγευμα και
σχόλαγε στις τέσσερις το πρωί.
Μετά βγαίναμε. Ξυπνούσαμε το
μεσημέρι, πηγαίναμε για μπά-
νιο, τρώγαμε κάτι στα γρήγορα,
ύστερα εκείνη έφευγε για δου-
λειά, εγώ έκανα μια βόλτα και
κοιμόμουν. Έβαζα ξυπνητήρι
για να τη συναντήσω στο σχό-
λασμα και να ξαναρχίσει η δι-
αδικασία. Στις τρεις μέρες είχα
εξαντληθεί. Και δεν είχα καν
να αντιμετωπίσω μεθυσμένους
τουρίστες, το βάρος του δίσκου
ή την ορθοστασία των 12 ωρών.

«Πώς αντέχεις;», τη ρώτησα.
Σήκωσε τους ώμους της: «Μάλ-
λον το συνηθίζεις».
*Ρίξε πιστόλι και κλείσε τηλέφωνο,
φτάνει με τα 12ωρα
έλα στο λιμάνι μεσάνυχτα
Πάμε μια βόλτα Αστυπάλαια
Έτσι κι αλλιώς στην Αθήνα ο χειμώ-
νας θα έρθει και πάλι χωρίς λεφτά
Όλο μετράω και τα βάζω κάτω, όμως
δεν βγαίνουν τα νούμερα **

Κάθε χρόνο η ίδια ιστορία.
Απελπισμένοι επιχειρηματίες
μιλούν στα κανάλια. «Δεν έχου-
με προσωπικό. Οι νέοι βαριού-
νται να δουλέψουν». Εσείς για
πόσα λεφτά θα δεχόσασταν να
δουλέψετε για 12 (τουλάχιστον)

ώρες την ημέρα, κάθε μέρα,
χωρίς ρεπό, για μήνες; Σε μια
άλλη πόλη, σε ένα νησί που ό-
λοι κάνουν διακοπές εκτός από
εσάς, που μένετε σε ένα άθλιο
δωμάτιο μαζί με άλλους τρεις,
χωρίς καμία ποιότητα ζωής ή
-για να είμαστε απόλυτα ακρι-
βείς- χωρίς ζωή; Τελικά «οι νέ-
οι βαριούνται να δουλέψουν»;
Ή μήπως έχουμε καταλάβει κά-
τι λάθος; Τα παιδιά της σεζόν
απαντούν. Και τους ευχαριστώ
πολύ που, ανάμεσα στα 12ωρα
της δουλειάς, βρήκαν τον χρό-
νο να το κάνουν.

* **TURBOFLOW 3000** Κάν'το να μοιάζει με τέχνη
(Feat. Sci-Fi River & QB Mix)

Ελένη Βαρδάκη

25 ετών, ρεσεψιονίστ, Ιεράπετρα, Κρήτη

Αυτή δεν είναι η πρώτη μου σεζόν. Τα προηγούμενα χρόνια δούλευα στον χώρο των ξενοδοχείων και της εστίασης ως σερβιτόρα. Φέτος εργάζομαι στο πόστο της ρεσεψιόν και το προτιμώ, γιατί, όσο να πεις, δεν είναι εύκολο να πήγαινες πάνω κάτω όλο το καλοκαίρι. Αυτός είναι και ένας λόγος που πάντα θαύμαζα τα παιδιά που δουλεύουν σεζόν, ειδικά στην παραλία!

Το 2019 και το 2020 δούλευα σέρβις στο εστιατόριο ενός ξενοδοχείου στην Κρήτη. Ήταν μια πολύ κουραστική αλλά όμορφη εμπειρία, διότι τα αφεντικά ήταν άψογα στη συμπεριφορά τους, αλλά και σε ό,τι αφορά τα ένσημα και τις πληρωμές. Το πιο σημαντικό, κυρίως την πρώτη χρονιά, ήταν πως υπήρχε ένα πολύ καλό team, δηλαδή όλα τα παιδιά που δουλεύαμε μαζί, από τους σερβιτόρους μέχρι τους μάγειρες, είχαμε πολύ καλές σχέσεις. Αν το σκεφτείς, οι άνθρωποι αυτοί γίνονται οι δικοί σου άνθρωποι για το καλοκαίρι, αυτοί που θα ακούσουν την γκρίνια σου και με τους οποίους θα μοιραστείς τα νέα σου, οπότε είναι σημαντικό να υπάρχει επικοινωνία και καλή διάθεση. Για μένα, που τότε ήμουν 19 και δούλευα πρώτη φορά, ήταν πολύ βοηθητικό το ότι οι παλιότεροι είχαν την υπομονή να μου μάθουν όλα όσα έπρεπε και να είναι δίπλα μου.

Σεζόν, σερβιτόρα, νομίζω πως –αν δεν υπήρχε μεγάλη οικονομική ανάγκη– δεν θα ξαναπήγαινα, γιατί σωματικά με κούραζε αρκετά. Συν του ότι τότε δούλευα σχεδόν κάθε μέρα σπαστό ωράριο, επομένως δεν είχα αρκετό χρόνο για εμένα – αυτό μου έλειπε πολύ. Τώρα, δουλεύω 6/7, οκτάωρη βάρδια, και ευτυχώς το ωράριο τηρείται τόσο από τους προϊσταμένους όσο και από τους συναδέλφους, οι οποίοι έρχονται στην ώρα τους και δεν υπάρχει καθυστέρηση στην αλλαγή βάρδιας.

Από αυτά που έχω δει, οι νέοι όχι μόνο δεν βαριούνται να δουλέψουν, αλλά είναι και πολύ πρόθυμοι. Βέβαια, αν οι εργοδότες θέλουν να δουλεύουμε χωρίς ένσημα, με βασικό μισθό και χωρίς ρεπό, είναι ίσως λογικό να μη βρίσκουν προσωπικό. Επίσης αν ψάχνεις νέα άτομα αλλά με προϋπηρεσία τριών ετών, δεν είναι τόσο εφικτό το να βρεις. Νομίζω απλά ότι όσο μεγαλώνουν οι γενιές βάζουν περισσότερα όρια και αυτό ίσως στους παλιότερους φαίνεται σαν τεμπελιά.

Σε οποιοδήποτε επάγγελμα χρειάζεται καθημερινή συναναστροφή με κόσμο, το δύσκολο κομμάτι είναι να είσαι πάντοτε ευδιάθετος. Όλοι μας μπορεί να έχουμε μια κακή μέρα, όμως αυτό δεν αφορά τον πελάτη. Πρέπει να βρίσκεις τον τρόπο να δίνεις το καλύτερό σου χαμόγελο. Πρέπει επίσης να είσαι πάντα όμορφα ντυμένος και περιποιημένος – μπορεί έξω να βράζει ο τόπος κι εσύ να πρέπει να φοράς μακρύ παντελόνι, ποδιά και πουκάμισο. Επίσης, όταν δουλεύεις σεζόν σε νησί, οι φορές που βλέπεις τη θάλασσα ενώ δουλεύεις –αντί να κανείς βουτιές– είναι περισσότερες. Τουλάχιστον έχεις ωραία θέα.

Αν κάνουμε διακοπές ενώ δουλεύουμε; Νομίζω αυτό είναι ένα μεγάλο ψέμα, κάτι που λένε όσοι δεν έχουν δουλέψει ποτέ σεζόν. Ναι μεν βρίσκεσαι σε ένα όμορφο μέρος, με ωραίες θάλασσες κ.λπ., αλλά πόσο χρόνο κι ενέργεια έχεις όντως για να το χαρείς; Επιπλέον, τουλάχιστον όσον αφορά τα νέα παιδιά, οι περισσότεροι αναγκάζονται να πάνε σεζόν γιατί έχουν ανάγκη τα χρήματα. Όλοι θα θέλαμε να κάνουμε διακοπές, αλλά τα πράγματα δεν είναι τόσο εύκολα και απλά. Κυρίως όσοι σπουδάζουν, δεν έχουν πάντοτε οικονομική υποστήριξη από την οικογένεια, επομένως η σεζόν είναι σχεδόν μονόδρομος. Μακάρι κάποιος να μπορούσε να το ζουν σαν διακοπές, αλλά κατά τη γνώμη μου δεν συμβαίνει. Εγώ την πρώτη φορά που δούλεψα σεζόν έχασα οκτώ κιλά από το πήγαινε έλα με τον δίσκο. Δεν θα ξεχάσω μια μέρα που ξύπνησα και δεν μπορούσα να πατήσω το πόδι μου για να περπατήσω. Πήγα βέβαια στη δουλειά, γιατί ξεκινούσα 8 το πρωί και δεν μπορούσα, ούτε ήθελα, τελευταία στιγμή να πω ότι δεν έρχομαι. Τελικά είχα πάθει τενοντίτιδα.

Η χειρότερη ανάμνηση που έχω ήταν όταν δούλευα στο εστιατόριο Κυριακή. Η βάρδια ξεκινούσε μεσημέρι, άρα έφτανε τη στιγμή που ήδη γινόταν πανικός. Κυριακή σήμαινε πολλή δουλειά και –κυρίως– πολλές ελληνικές οικογένειες που έρχονταν για φαγητό. Πολλοί γονείς που άφηναν τα παιδιά τους να τρέχουν πάνω κάτω στο εστιατόριο και να απλώνουν τα παιχνίδια τους στο πάτωμα, ενώ εσύ προσπαθούσες να περάσεις με τον δίσκο φορτωμένο... Κάθε Κυριακή με έπιανε μεγάλο άγχος για το τι θα αντικρίσω. Στον αντίποδα, από τις πιο όμορφες και ταυτόχρονα κουραστικές στιγμές σε προηγούμενη σεζόν, ήταν όταν στο κλεισίμα καθαρίζαμε την κουζίνα με τα υπόλοιπα παιδιά, ακούγοντας δυνατά μουσική και γελώντας. Είναι η στιγμή που είσαι στα τελευταία σου από την κούραση, αλλά υπάρχουν εκείνα τα άτομα που σε κάνουν να γελάς και να ξεχνιέσαι κάπως. Γενικά όλα έχουν να κάνουν με τους ανθρώπους που έχεις γύρω σου, ειδικά στη σεζόν, που νιώθεις ακόμα πιο πιεσμένος, το αντιλαμβάνεσαι ακόμα περισσότερο.

Στο τέλος της σεζόν νιώθεις σίγουρα μεγάλη ανακούφιση που θα γυρίσεις στην καθημερινότητά σου. Βέβαια, ο πρώτος καιρός είναι πολύ πειρίεργος. Από κει που έχεις μάθει να είσαι κάθε μέρα στην τσίτα και να μιλάς με τόσο κόσμο, ξαφνικά πρέπει να ηρεμήσεις. Νομίζω ότι ο οργανισμός σου παθαίνει κάποιο σοκ. Θυμάμαι ότι τις πρώτες δύο εβδομάδες μετά τη σεζόν δεν μπορούσα να κοιμηθώ, είχα έναν κόμπο στο στομάχι. Σου μένει μεγάλο άγχος. Σκέψου, ενώ είμαι καλοφαγού, μου είχε μείνει τέτοια νευρικότητα που δεν μπορούσα να φάω.

Καρολίνα Νιαμονιτάκη

32 ετών, σερβιτόρα, Πάρος

Πάντα δούλευα στον χώρο της εστίασης, τα περισσότερα χρόνια ως σερβιτόρα, αν και έχω περάσει σχεδόν από όλα τα πόστα. Τα τελευταία χρόνια αυτό είναι το μοναδικό μου επάγγελμα, ενώ φέτος άνοιξα το δικό μου μπαρ στην Πάρο – εκεί ζω πλέον. Πριν από αυτό, όμως, έκανα πολλές σεζόν, στην Πάρο αλλά και σε άλλα νησιά των Κυκλάδων. Την πρώτη φορά που έφυγα για σεζόν το κίνητρό μου ήταν να αποταμιεύσω κάποια χρήματα, με σκοπό να κάνω ένα μεγάλο ταξίδι. Αυτό είναι στα υπέρ: μπορείς να μαζέψεις γρήγορα χρήματα, είτε για να μη δουλεύεις όλο τον χρόνο είτε για να πας κάποιο ταξίδι, να πάρεις αμάξι ή να βρεις ένα σπίτι ώστε να μείνεις μόνος. Είναι μια αρχή.

Μετά από χρόνια εμπειρίας, το μεροκάματό μου έφτασε να είναι περίπου 60 ευρώ. Όταν πρωτοξεκίνησα προφανώς και ήταν πολύ χαμηλότερο. Μέχρι και πριν από ένα με δύο χρόνια δεν υπήρχε ρεπό. Ίσως κανένα-δυο στην αρχή και στο τέλος της. Από πέρυσι, και κυρίως φέτος, έχει αλλάξει αυτό και αρκετά μαγαζιά δίνουν ένα ρεπό την εβδομάδα, καθώς τα νέα παιδιά το διεκδικούν πλέον.

Ακούω κι εγώ πολύ συχνά τη φράση «δεν βρίσκουμε προσωπικό, γιατί οι νέοι βαριούνται να δουλέψουν». Διαφωνώ κάθετα. Οι περισσότεροι εργοδότες, δυστυχώς, ξεχνούν πώς είναι να είσαι εργαζόμενος. Μετά τον covid υπήρξε ένας επαναπροσδιορισμός για τους εργαζόμενους της εστίασης, όλοι αναρωτηθήκαμε αν τελικά αξίζει να μην έχεις αργίες, γιορτές και δώρα από την εργασία σου, οπότε ήταν πολλοί αυτοί που άλλαξαν επάγγελμα. Και δικαίως. Παλαιότερα υπήρχαν τα tips, τα οποία τουλάχιστον ήταν αρκετά ώστε να αξίζουν τα τρελά ωράρια και οι απαιτήσεις στην εστίαση. Πλέον έχουν μειωθεί πολύ. Οπότε οι νέοι εργαζόμενοι είτε διεκδικούν περισσότερο αυτά που τους αναλογούν, είτε –πολύ απλά– δεν δουλεύουν στην εστίαση. Για παράδειγμα, στην Πάρο που βρίσκομαι τα τελευταία χρόνια, η ζωή είναι πολύ ακριβή κι ένα μεροκάματο των 50 ευρώ που ακούγεται καλό, στην πραγματικότητα δεν είναι, αν αναλογιστείς τα πάγια έξοδα διαβίωσης εκεί. Οπότε, όχι, οι νέοι δεν βαριούνται να δουλέψουν, απλά δεν βρίσκουν πια το κίνητρο να «σπάσουν» τα χέρια τους από την κούραση ή να στριμωχτούν σ' ένα δωμάτιο με δυο τρία άτομα ακόμα για τις αμοιβές που δίνουν τα περισσότερα μαγαζιά.

Καθώς δουλεύω κυρίως βράδυ, νομίζω ότι το πιο δύσκολο σε αυτή τη δουλειά είναι η διαχείριση των πελατών, ιδίως όταν πίνουν αλκοόλ. Στη σεζόν αυτό γίνεται ακόμα πιο δύσκολο, καθώς η κούραση συσσωρεύεται και, από ένα σημείο και μετά, δεν έχεις την υπομονή να τους διαχειριστείς. Στα αρνητικά επίσης και το ότι χάνεις τις διακοπές σου. Μπορεί να κάνεις μπάνια, αλλά δεν κάνεις διακοπές, βλέπεις όλους τους άλλους να κάνουν ενώ εσύ δουλεύεις χωρίς σταματημό. Σίγουρα μπορείς να απολαύσεις κάποια πράγματα που σου προσφέρει ένα νησί (ανάλογα με το πρόγραμμα της εργασίας σου βέβαια), αλλά σε καμία περίπτωση αυτό δεν είναι διακοπές. Αν για παράδειγμα δουλεύεις βράδυ, όπως εγώ –και το θέλεις– μπορείς να κάνεις μπάνιο στη θάλασσα για 5 μήνες κάθε μέρα. Ή μάλλον μέχρι να αρχίσεις να σιγοσβήνεις από την κούραση κάπου τον Αύγουστο.

Δεν θα ξεχάσω ποτέ μια σεζόν που δούλευα σ' ένα νησί των Κυκλάδων, πριν από αρκετά χρόνια, τότε που ακόμη πολλοί εργοδότες σου έλεγαν πως θα πληρωθείς συνολικά στο τέλος της σεζόν και εσύ το δεχόσουν. Οι συνθήκες ήταν απαράδεκτες και το χειρότερο είναι ότι άργησα να το καταλάβω – δεν φάνηκε από την αρχή. Όσο περνούσε η σεζόν, η συμπεριφορά του εργοδότη γινόταν απάνθρωπη, σε σημείο να μας βρίζει και να μας μειώνει μπροστά στους πελάτες, και με μόνιμα καψόνια. Οπότε όλο το προσωπικό αμφιταλαντευόμασταν αν πρέπει απλά να σηκωθούμε και να φύγουμε, χάνοντας τα δεδουλευμένα 1-2 μηνών (γιατί φυσικά τότε δεν υπήρχαν ούτε ένσημα ούτε τίποτα), ή να φανούμε δυνατοί, να μην τους χαρίσουμε τα χρήματά μας και να καταφέρουμε να βγάλουμε τη σεζόν. Ήταν πολύ δύσκολα τα πράγματα. Οι περισσότεροι τελειώσαμε κανονικά, αλλά κανείς μας δεν ξαναπήγε για δουλειά στο συγκεκριμένο μαγαζί και ποτέ δεν ξανακάναμε κάποια αντίστοιχη συμφωνία.

Έχω βέβαια και πολλές θετικές αναμνήσεις. Νομίζω ότι κάτι πολύ βασικό όταν δουλεύεις σεζόν είναι οι συνάδελφοί σου, το team. Μου έχει τύχει να ταιριάξουμε τόσο πολύ με άτομα που μέναμε μαζί στο ίδιο κτίριο και, παρά τις πολλές ώρες δουλειάς, να περνάμε φανταστικά μεταξύ μας, να μαγειρεύουμε και να τρώμε όλοι μαζί, να πηγαίνουμε στη θάλασσα και γενικότερα να υπάρχει μια αίσθηση λες και είμαστε πενταήμερη.

Στο τέλος της σεζόν νιώθεις ανάμεικτα. Συνήθως υπάρχει μια αίσθηση ανακούφισης, δίψα να κάνεις τόσα πράγματα που δεν προλάβαινες μέσα στο καλοκαίρι, ή και να μην κάνεις απολύτως τίποτα στον ελεύθερό σου χρόνο. Από την άλλη, συχνά υπάρχει και μια μελαγχολία για τους ανθρώπους που θα αποχωριστείς και με τους οποίους έχεις δεθεί, αφού περάσατε τόσο χρόνο μαζί. Και φυσικά η μελαγχολία του ότι ένα ακόμη καλοκαίρι τελείωσε και εσύ δεν το έζησες.

Σπύρος Θεοδώρου

37 ετών, σεφ σε ξενοδοχείο, Σαντορίνη

Αυτή είναι η 14η σεζόν που κάνω και νομίζω η τελευταία.

Για να ξαναπάω, θα πρέπει να έχω μια πρόταση πάρα πολύ δελεαστική.

Η μέρα μου είναι αυτή: Έρχομαι στη δουλειά κάθε μέρα γύρω στις 06.30-07.00 για τα πρωινά του ξενοδοχείου, που είναι και το πιο δύσκολο κομμάτι. Δουλεύω σπαστό ωράριο κι αυτό σημαίνει ότι θα μείνω στην κουζίνα μέχρι τις 12.00-13.00, ύστερα θα φύγω, για να ξαναγυρίσω στις 17.00 και να κάνω πάσο μέχρι τις 23.00, που το εστιατόριο κλείνει. Εργάζομαι τουλάχιστον 12 ώρες την ημέρα, σπάνια λιγότερο, αλλά δεν με αναγκάζει κάποιος να το κάνω. Όταν είσαι σεφ δεν μπορείς να λείψεις. Έχω κι ένα ρεπό την εβδομάδα, αλλά μη νομίζεις ότι το παίρνω κιάλας. Μένω μόνος μου σε ένα σπίτι περίπου 30 τ.μ. Δεν είναι κάτι τρομερό, αλλά είναι εντάξει. Οι υπόλοιποι μάγειρες μένουν σε δικά τους δωμάτια, αλλά με κοινόχρηστους χώρους.

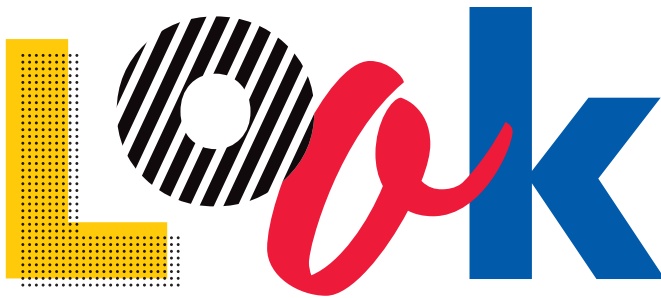
Στα υπέρ της σεζόν είναι ότι έχεις καλύτερες απολαβές και ότι δουλεύεις κατά βάση σε νησί. Το βάζω στα υπέρ γιατί εμένα δεν μου αρέσει η ζωή στην πόλη. Επίσης κάνεις πολλές γνωριμίες, αποκτάς έναν κύκλο. Στα κακά είναι ότι χάνεις τη ρουτίνα σου, κι αυτό είναι κουραστικό. Είμαι συνηθισμένος στις πολλές ώρες δουλειάς. Το 8ωρο μού φαίνεται λίγο.

Σε όποιον λέει ότι δεν βρίσκει προσωπικό, θα του απαντήσω να βελτιώσει τις συνθήκες εργασίας και τις απολαβές. Όταν προβλέπει ότι θα έχει περισσότερο κόσμο, αλλά δεν αλλάζει κάτι στον τρόπο δουλειάς, πώς θα βρει προσωπικό; Και δεν μιλάω μόνο για την οικονομική συνθήκη. Για εμένα, που είμαι σεφ, ένα μεγάλο κίνητρο είναι να βρίσκομαι στην ίδια σελίδα με τον εργοδότη, να ξέρει ο ίδιος τι θέλει να κάνει στο εστιατόριό του. Όχι ότι δεν υπάρχουν και μαλάκες εργαζόμενοι, έτσι;

Διακοπές; Αν στο 10ωρο που δουλεύεις, πολύ σπάνια (γιατί συνήθως δουλεύεις 12 ώρες), ή στο ρεπό σου προλάβεις να κάνεις και κανένα μπάνιο, αυτό δεν νομίζω ότι θεωρείται διακοπές. Γιατί; Επειδή κάνεις αυτό το μπάνιο στη Σαντορίνη και όχι στη Λούτσα;

Η χειρότερη εμπειρία που έχω από σεζόν ήταν ένα καλοκαίρι στη Μύκονο, που κάναμε αμάν να πάρουμε τα λεφτά μας. Στο τέλος τα πήραμε μόνο γιατί απειλήσαμε με επιθεώρηση εργασίας. Έχω και θετικές αναμνήσεις, βέβαια. Είναι οι αναμνήσεις που έχεις από τα άτομα με τα οποία δουλεύετε μαζί. Γενικώς, όσο πιο δύσκολα περάσεις, τόσο πιο πολύ δένεσαι με τους συναδέλφους σου. Συνηθίζω να λέω ότι όταν είναι η ώρα να πας για σεζόν δεν θες να πας, κι όταν είναι η ώρα να φύγεις δεν θες να φύγεις. **A**

Επιμέλεια:
ΜΑΡΙΑ-ΙΩΑΝΝΑ
ΣΙΓΑΛΟΥ

MISSONI
Φόρεμα €990

ELINA AFENTAKI
Σκουλαρίκια Seaspine
18k χρυσό και 0,24 ct διαμάντια

NYX COSMETICS
Επαγγελματική παλέτα σκιών ματιών Queen

ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΠΕΝΑΚΗ
Μαντίλι Γ. Μόραλης €105

KATERINA MAKRIYIANNI
Σκουλαρίκια Blue Sparkle Silk Fan Small €170

DAPHNE VALENTE
Μπλε ρούα Arethusa
πλισέ φόρεμα €405

BETTA BEAUTY
Blush Highneymoon €26

Το μυστικό
για έναν
υπέροχο γάμο
είναι να είσαι
καλεσμένος

FARM RIO
Μάξι φόρεμα linen-blend €350

ANCIENT GREEK SANDALS
Σανδάλια Bomba €290

YOOX
Πέδιλα CASTANER €215

LILALO
Σκουλαρίκια Ethereal
από επιχρυσωμένο
ασήμι 925° €100

KALOGIROU
Τσάντα THEMOIRÉ Emera €320

AESTHET
Di Gaia χρυσά
Herminia πέδιλα €275

CALLISTA
Γυναικεία δερμάτινη
τσάντα πουγκί €320

Τα κουνέλια της Μπιάνκα Κένεντι αγωνίζονται για να αποδώσουν δικαιοσύνη

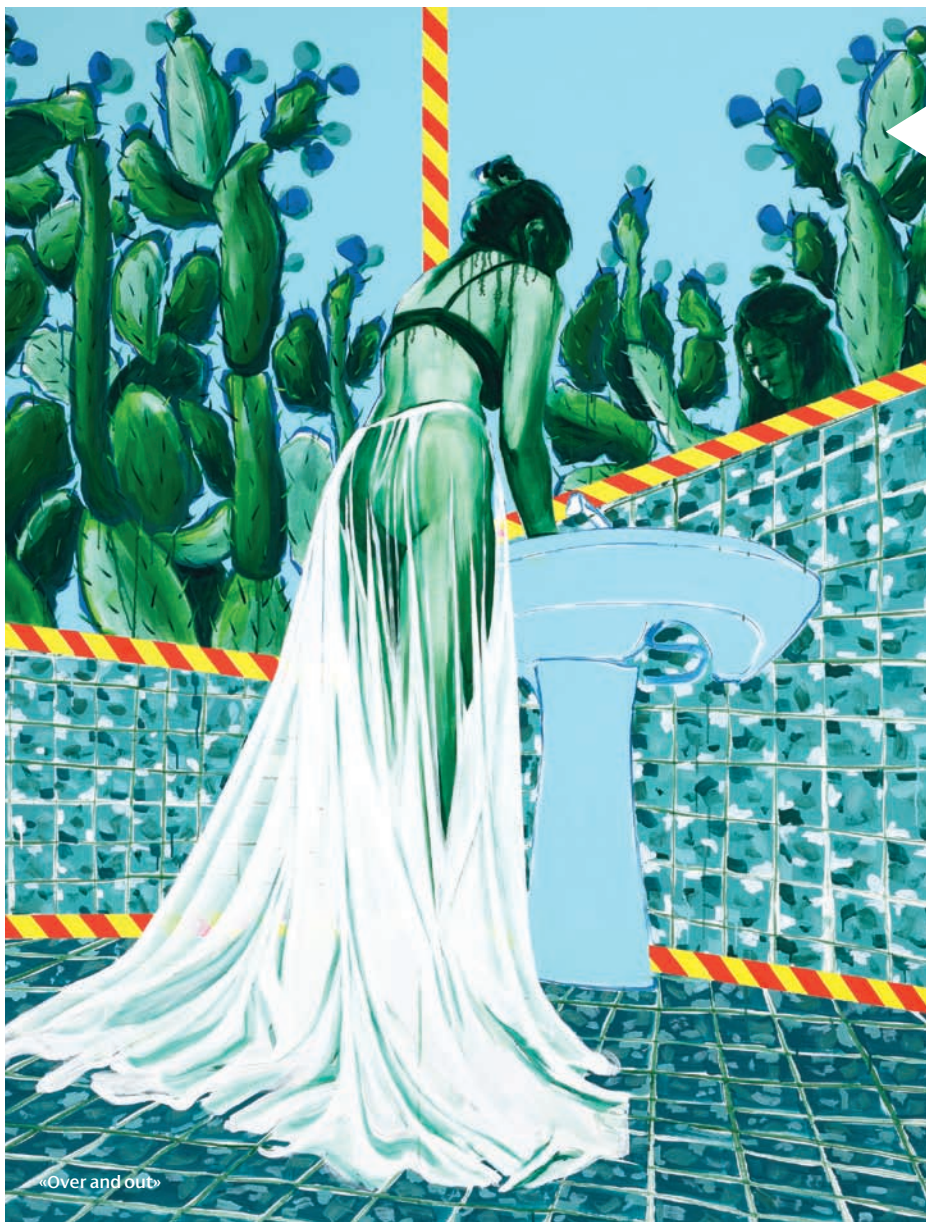
Η Γερμανίδα καλλιτέχνηδα στην πρώτη της έκθεση
στην Ελλάδα στην Γκαλερί Ζουμπουλάκη

Η Γερμανίδα καλλιτέχνηδα παρουσιάζει την έκθεση «*It was a safer burning*», που προέκυψε από τη residency της στην Γκαλερί Ζουμπουλάκη. Η Μπιάνκα Κένεντι χρησιμοποιεί τα κουνέλια για να ανατρέψει τον μέχρι τώρα ρόλο τους στη μυθολογία και την pop κουλτούρα. Το απαλό και γλυκό ζωάκι είναι συνδεδεμένο στο μυαλό μας με την παθητικότητα. Η καλλιτέχνηδα, εμπνεόμενη από τον μύθο της Νέμεσις, της θεάς της ανταπόδοσης και της ισορροπίας, θέτει το κουνέλι προ των ευθυνών του και το βάζει να αποδώσει μια καθυστερημένη δικαιοσύνη μέσω της εκδίκησης και της αυτοδικίας. Υπάρχει καλή εκδίκηση; Αυτό είναι ένα από τα ερωτήματα που θέλει να μας θέσει η Κένεντι, σε σχέση με την πατριαρχία και την κυριαρχία των δυνατών έναντι των αδυνάτων. Γι' αυτό άλλωστε και στο έργο της παρεμβάλλονται και διάφορες αγαπημένες της σκέψεις-ατάκες, εν είδει γκράφιτι, που σχετίζονται με το θέμα της. **-Νίκη-Μαρία Κοσκινά**

INFO Γκαλερί Ζουμπουλάκη, 3 έως 31 Ιουλίου

Θέατρο, μουσική, εκθέσεις, προβολές. Πολιτιστικές προτάσεις που μας ιντριγκάρουν αυτό το επταήμερο

1 Γυναίκες και δράκοι

Η νέα ατομική έκθεση της εικαστικού **Στέλλας Καπεζάνου**, σε επιμέλεια **Ιωάννας Γερακίτη**, με τίτλο «*Bad gils, big dragons*», παρουσιάζει θηλυκές οντότητες που κυριαρχούν ή παραδίδονται σε μυθικά πλάσματα – δράκους, φίδια, κοράκια. Με επίκεντρο και σημείο εκκίνησης τον ομότιτλο μεγάλης κλίμακας πίνακα που δημιουργήθηκε ειδικά για την είσοδο της Πινακοθήκης, η καλλιτέχνη εστιάζει στις θεματικές που την απασχολούν: την αντίσταση, την αυτοδιάθεση, την ενδυνάμωση.

Πινακοθήκη Δήμου Αθηναίων, 3 Ιουλίου έως 7 Σεπτεμβρίου

«The Ellinikon Experience Park»
Νίκος Κοντοσταυλάκης

4 Το αστικό τοπίο ως χώρος εμπειρίας και σύνδεσης

Η έκθεση φωτογραφίας «*Τοπόσημα Διασύνδεσης*», σε επιμέλεια του δημοσιογράφου **Φώτη Τσιμέλα**, παρουσιάζει 70 φωτογραφίες επτά διακεκριμένων Ελλήνων φωτογράφων. Εστιάζοντας σε θεματικές όπως το φως, η φύση, η καινοτομία και ο πολιτισμός, αναδεικνύει την πόλη ως τόπο σύνδεσης και έμπνευσης. Συμμετέχουν (αλφαβητικά) οι φωτογράφοι: Διονύσης Αδριανόπουλος, Γιώργης Γερόλυμπος, Έφη Γούση, Πυγμαλίων Καρατζάς, Νίκος Κοντοσταυλάκης, Μαριάννα Μπίστη και Ria Mort. **Πρώην Δημόσιο Καπνεργαστήριο, 1-20 Ιουλίου.**

2 Οι Prodigy στο Release Athens

Η βρετανική μπάντα επιστρέφει στην Ελλάδα για ένα live με εκπληκτική ενέργεια, παρουσιάζοντας εμβληματικά κομμάτια από την 34χρονη μουσική της πορεία, όπως τα «*Firestarter*», «*Breath*» και «*Smack My Bitch Up*». Φέτος προετοιμάζουν και τον νέο τους δίσκο, οπότε έρχονται ανανεωμένοι. Με τους **Pendulum** και τους **Bob Vylan** ως special guests, οι Prodigy αποδεικνύουν γιατί παραμένουν ασύγκριτη δύναμη στην παγκόσμια ηλεκτρονική σκηνή. **Πλατεία Νερού, 4 Ιουλίου**

3 Βιντεοεγκατάσταση βασισμένη σε ελληνικές τραγωδίες

Το «*Athens Sanctuary*» των **Ρίτσαρντ Σ. Λεντς** και **Αλίσια Τριπιλ**, εμπνευσμένο από τις τραγωδίες «*Ευμενίδες*» και «*Οιδίπους επί Κολωνών*», εξερευνά τον ξένο, την εξορία και την ανάγκη για αποδοχή. Μέσα από σύγχρονη χορογραφία, techno μουσική και το φυσικό τοπίο του Πεντελικού, μετατρέπει την αρχαιότητα σε ένα σύγχρονο καταφύγιο, αναδεικνύοντας την ετερότητα ως ουσιαστικό στοιχείο της ανθρωπίνης ταυτότητας. Η έκθεση συνδυάζει έργα των Βάσως Κατράκη, Πάνου Σαραφιανού, Κώστα Ανδρέου, Μαρίας Χατζηνικολή, Θεόδωρου Παπαγιάννη, Βάνας Ξένου, Ρουμπίνας Σαρελάκου και Έφης Σπηλιώτη. **Λόφος Art Project, έως 31 Ιουλίου**

«The Lion of Apollon»

5 Οι παλιοί μύθοι στο σήμερα

Η **Κάτια Νάγκελ** έρχεται στην Ελλάδα για πρώτη φορά, παρουσιάζοντας την έκθεση «*Gaia*» σε επιμέλεια **Γιώργου Μυλωνά**. Μέσα από σύμβολα όπως η κουκουβάγια, ο αετός και το λιοντάρι, η φύση γίνεται φορέας του θείου. Με έντονο χρώμα, υφή και χειρονομιακή δύναμη, η Νάγκελ δεν απεικονίζει απλώς, αλλά ερμηνεύει – καλώντας μας να ξανασυνειδητούμε τον κόσμο των μύθων αλλά και να τον δούμε ως μια ζωντανή δεξαμενή νοήματος από το παρελθόν στο παρόν. **Genesis Gallery, 3 έως 19 Ιουλίου**

Για να καταχωριστείτε στους οδηγούς της Α.Υ., στείλτε δελτία Τύπου 2 εβδομάδες πριν από την προγραμματισμένη ημερομηνία. Ταχυδρομικώς στη διεύθυνση Χαρ. Τρικούπη 22, 10679 Αθήνα ή στο fax 210 3617310 ή στο avguide@athensvoice.gr

6 Η Ηλέκτρα του Τάρλοου κάνει πρεμιέρα

Σε έναν κόσμο γεμάτο βία και αδικία, η «*Ηλέκτρα*» του Σοφοκλή μιλά με ανατριχιαστική επικαιρότητα. Μια πρωίδα παγιδευμένη ανάμεσα στην ανάγκη για δικαιοσύνη και στο βάρος της εκδίκησης. Χωρίς θεϊκές παρεμβάσεις, με μόνο όπλο την ανθρώπινη βούληση, η παράσταση φωτίζει τα διλήμματα του καθήκοντος, της ηθικής και της αντίστασης όταν όλα φαίνονται χαμένα. Ο Δημήτρης Τάρλοου σκηνοθετεί για πρώτη φορά στο Φεστιβάλ Αθηνών Επιδαύρου, επιλέγοντας για πρωταγωνίστριά του τη **Λουκία Μιχαλοπούλου** και την **Ιωάννα Παππά** στον ρόλο της Κλυταιμνήστρας. *Αρχαίο Θέατρο Επιδαύρου, 4 & 5 Ιουλίου*

7 Το ημέρωμα της στρίγκλας στον Θόλο

Μια από τις πιο γνωστές κωμωδίες του Σαίξπηρ ανεβαίνει αυτό το καλοκαίρι σε σκηνοθεσία **Εύας Βλασσοπούλου**. Κεντρικό πρόσωπο του έργου είναι η Κατερίνα, η πρωτότοκη κόρη ενός άρχοντα, που έχει μείνει ανύπαντρη διότι είναι... στρίγκλα. Όταν ένας νέος τού ζητά το χέρι της μικρότερης κόρης του, της Μπίανκα, ο άρχοντας αποφασίζει να μην την παντρεύει αν δεν αποκαταστήσει πρώτα την Κατερίνα. Ένα εξαιρετικό κείμενο, όπου η σάτιρα συναντά την κριτική στην πατριαρχία, σε μετάφραση της Κατερίνας Αγγελάκη-Ρουκ και διασκευή του Έκτορα Λυγίζου, παρουσιάζεται από ένα σπουδαίο καστ. *Θόλος Πάρκου Σταύρος Νιάρχος, ΚΠΙΣΝ | 6-20 Ιουλίου*

ΜΗΝ ΤΟ ΧΑΣΕΙΣ

8 6 ηθοποιοί για τη φρίκη του πολέμου

Η παράσταση «*Πολεμικοί ανταποκριτές*», σε σκηνοθεσία και μουσική του Χρήστου Θάνου, παρουσιάζει τη φρίκη του πολέμου μέσα από ιστορικά, λογοτεχνικά και πρωτότυπα κείμενα. Έξι ηθοποιοί, μεταξύ αυτών η Sophie Lies και η Ηρώ Μπέζου, ζωντανεύουν ανθρώπινες ιστορίες σε ένα άχρονο σκηνικό. Η δραματουργική σύνθεση είναι του **Χρήστου Θάνου** και της **Ηρώς Μπέζου**, με ζωντανή μουσική από τον ίδιο και δύο ακόμη μουσικούς. *Πειραιώς 260 5 έως 8 Ιουλίου*

9 Ένα ξεχωριστό αφιέρωμα στον Μάιλς Ντέιβις

Και ποιος δεν γνωρίζει την εμβληματική μορφή της τζαζ που άφησε εποχή με τον χαρακτηριστικό ήχο της τρομπέτας του. Ο **Πέτρος Κλαμπάνης** επιχειρεί ένα διαφορετικό αφιέρωμα, βάζοντας στο επίκεντρο όχι κάποιο πνευστό όργανο, αλλά το μπάσο του. Όλη η πορεία του θρύλου της τζαζ θα μεταφερθεί στη σκηνή στην παράσταση «*Remembering Miles*» που συνδυάζει ήχο, αφήγηση, αυτοσχεδιασμούς και σπάνιο οπτικό υλικό. Το μπάσο πλαισιώνουν μια τρομπέτα, δυο σαξόφωνα, ένα πιάνο και τύμπανα. *Κήπος Μεγάρου Μουσικής Αθηνών, 4 Ιουλίου*

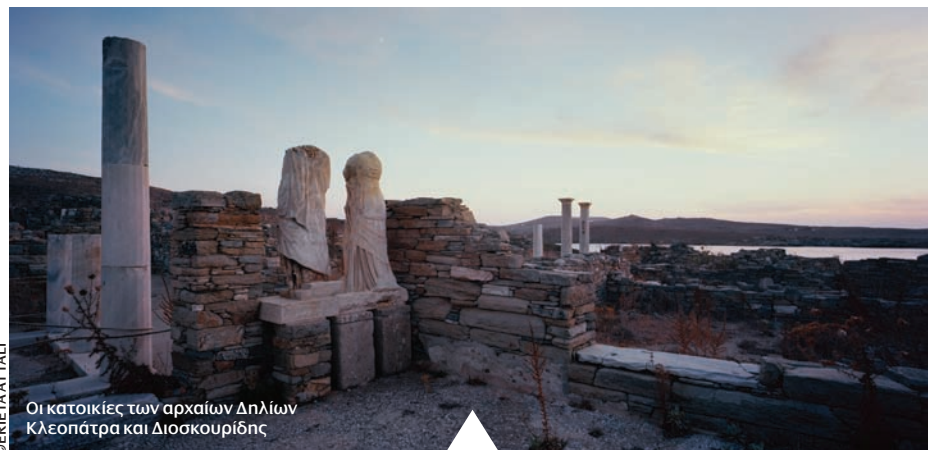
10 Μια νοσταλγική μουσική βραδιά στο κέντρο

Έπειτα από την πρώτη του sold out εμφάνιση τον Ιούνιο, ο **Βαγγέλης Γερμανός** έρχεται για ακόμη μια βραδιά στο Gustav για να μας ταξιδέψει με την ιδιαίτερη φωνή του. Παίρνει την κιθάρα του και μας τραγουδάει, θυμίζοντάς μας αγαπημένα κομμάτια που έχουν αφήσει εποχή, όπως το «*Κρουαζιέρα θα σε πάω*», «*Σκλάβος σου για πάντα*», «*Η μπανιέρα*». *Gustav Athens, 4 Ιουλίου*

11 Ένας ιδιαίτερος καλοκαιρινός μουσικός διάλογος

Ο Λιάκος Παπανικολάου (**Εισβολέας**) συναντά και αυτό το καλοκαίρι τη **Νεφέλη Φασούλη** για να ενώσουν τις μουσικές τους δυνάμεις σε ένα live γεμάτο ρυθμό και ένταση, όπως άλλωστε μας έχουν συνηθίσει. Η χαρακτηριστική φωνή της Νεφέλης συναντά το χιπ-χοπ ύφος του Λιάκου, συνδυάζοντας ραπ ρίμες με μελωδίες που αντλούν από την ανατολίτικη ψυχεδέλεια και αμερικάνικα μπιτάκια. Το αποτέλεσμα είναι ένας ιδιαίτερος μουσικός διάλογος, όπου δύο κόσμοι ενώνονται. *Τεχνόπολη, 3 Ιουλίου*

Οι κατοικίες των αρχαίων Δηλίων Κλεοπάτρα και Διοσκουρίδης

12 Η Δήλος μέσα από τα μάτια της Εριέττας Αττάλι

Η διεθνούς φήμης Ελληνίδα φωτογράφος **Εριέττα Αττάλι** παρουσιάζει το νέο της πρότζεκτ «*Δήλος | Γη εν Πλω*», σε επιμέλεια της ίδιας και του **Λάμπρου Παπανικολάτου**. Μέσα από 25 μεγάλης κλίμακας φωτογραφίες –που έχουν τραβηχτεί στο ηλιοβασίλεμα και την ανατολή του ήλιου– αποτυπώνει στον φακό της όλη τη μυθολογική βαρύτητα του νησιού. Για εκείνη η Δήλος είναι ένα νησί εν πλω ανάμεσα στο φως και στη σκιά, τη Γη και τον ουρανό, το αρχαίο και το αιώνιο. *Μουσείο Μπενάκη, έως 21 Σεπτεμβρίου*

Στην Ταβέρνα του Οικονόμου πας ακόμη για μαγειρευτό

ΤΗΣ ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΒΝΑΤΣΙΟΥ

Αν μπορούσα να ταξιδέψω στον χρόνο, θα διάλεγα μια αθηναϊκή νύχτα του Μεσοπολέμου για να πάω στην Ταβέρνα του Οικονόμου. Θα έβαζα κοκκινάδι στα χείλη και θα τσίμπηγα τα μάγουλά μου να ροδίσουν, όπως τόσες φορές έχω διαβάσει στα βιβλία. Ύστερα θα καθόμουν σε μια γωνιά, σε ένα από τα λιγοστά τραπέζια της ταβέρνας των Πετραλώνων. Πίνοντας χύμα κρασί σε χαμηλό ποτήρι, θα κρυφάκουγα. Η διπλανή παρέα –κι αυτό είναι σίγουρο– θα ήταν γνωστοί (ή τότε ακόμη άγνωστοι) συγγραφείς, ζωγράφοι ή πολιτικοί. Και θα ήμουν πολύ περίεργη για τις κουβέντες που θα άλλαζαν πάνω από μια μερίδα μπάμιες.

Αλλά ζω στον Ιούνιο του 2025. Δεν φοράω κραγιόν, πίνω ένα (ωραιότατο) κρασί ελληνικού αμπελώνα και στο διπλανό μου τραπέζι κάθεται ένα νεαρό ζευγάρι από τη Βόρεια Ευρώπη. Κατά τα λοιπά, τίποτα δεν έχει αλλάξει σ' αυτή την αθηναϊκή ταβέρνα, που στέκει ίδια κι απαράλλαχτη εδώ και έναν αιώνα σχεδόν, μαζί με τις ελιές στο πεζοδρόμιό της.

Η ιστορία του Οικονόμου

Το 1930 ο Γιάννης Οικονόμου στίνει πρόχειρα ένα μαγέΡΙκο σ' ένα δωμάτιο του σπιτιού του. Μαγειρεύει αποκλειστικά το φαγητό της ελληνικής κατσαρόλας, άντε να βάζει και κανένα ταψί στον φούρνο, και με αυτά πορεύεται. Στην Κατοχή η ταβέρνα ανοίγει αραιά και πού, γιατί πού να βρεθούν τρόφιμα να μαγειρέψει; Τη δεκαετία του '50 ο γιος του Γιάννη, ο Νίκος, ανοίγει δίπλα στο μαγέΡΙκο κι ένα χασάπικο. Τη δεκαετία του '70 αναλαμβάνει την οικογενειακή επιχείρηση, αλλά δεν αλλάζει τίποτα στο αρχικό μενού. Το 2000 φτάνει πια η ώρα και για κείνον να αποσυρθεί. Αφήνει την ταβέρνα στον Κώστα Διαμαντή, χρόνια γκαρσόνι στον Οικονόμου. Αλλά όχι αναίμακτα... «Για να μου το δώσει το μαγαζί, με πέρασε από κόσκινο, για να δει αν το αγαπώ, αν το πονάω, αν θα το συνεχίσω στη γραμμή του», ανέφερε ο ίδιος πριν από μερικά χρόνια στον Πύργο Πίττα (greekgastronomyguide.gr). Το 2023 το μαγαζί καταλήγει στον Φίλιππο Τσαγκρίδη, ο οποίος (πρέπει να του αναγνωριστεί αυτό) σέβεται και με το παραπάνω τον ιστορικό χαρακτήρα της ταβέρνας, κι ενώ κάνει πολλές αλλαγές,

ταυτόχρονα δεν αλλάζει τίποτα. Θα εξηγήσω: εκσυγχρονίζει όλο τον εξοπλισμό της κουζίνας, ανακαινίζει το μπάνιο, δίνει ένα γενικότερο γερό φρεσκάρισμα που περιλαμβάνει τα πάντα, από τους τοίχους μέχρι την art de la table, και δίπλα στο χύμα κρασί (που ακόμη υπάρχει) βάζει μια πλούσια wine list. Σαν νησιώτικο σπίτι που ασβεστώνει την αυλή του και προετοιμάζεται για το καλοκαίρι, έτσι και ο Οικονόμου, ανεπαίσθητα αλλά αποφασιστικά, μπαίνει στη νέα εποχή του.

Το μενού

Το φαγητό είναι το ίδιο, όπως ίδιοι είναι και οι άνθρωποι στην κουζίνα που το μαγειρεύουν. Κάποια στιγμή, στην αρχή της αλλαγής, μπήκε στο μενού και η τηγανητή πατάτα, αλλά κόπηκε αμέσως. Στον Οικονόμου πάντα ερχόσουν για την κατσαρόλα του, γι' αυτό το ίδιο κι απαράλλαχτο σπιτικό, μαγειρευτό φαγάκι έρχεσαι και τώρα. Για τον κόκορα κρασάτο με μακαρόνια. Για το μοσχάρι κοκκινιστό ή στιφάδο. Τα σουτζουκάκια με την κόκκινη σάλτσα και τους επικούς λαχανοντολμάδες. Για μελωμένους γίγαντες (κι αυτοί στην κατσαρόλα) και μια γενναιόδωρη χωριάτικη όπου θα βουτήξεις προζυμένιο ψωμί από την Κόρα. Έχει πετυχημένα κεφτεδάκια και όλα τα λαδερά που αγαπά το καλοκαίρι. «Τι είναι αυτό;» με ρωτά μια κυρία που περιμένει τραπέζι. Είναι ποικιλία λαδερών με μελιτζάνες ιμάμ, κολοκυθάκια και μπάμιες, όλα έξοχα μαγειρεμένα. Προτείνω στην κυρία να το προσθέσει στην παραγγελία της, με ακούει, κι όταν φεύγω με ευχαριστεί λέγοντας: «Πήρα και το αρνί στον φούρνο με τις πατάτες, τέλεια ήταν όλα!». Ήταν όντως.

Μη φύγεις από τον Οικονόμου χωρίς:

1. Πορτοκαλόπιτα με παγωτό στο τέλος.
2. Να χαζέψεις τα έργα στους τοίχους του. Τα περισσότερα απ' αυτά είναι πίνακες πολύ γνωστών ζωγράφων, όλοι τους θαμώνες εδώ, που άφησαν τα έργα τους στην αγαπημένη τους ταβέρνα «για να τα βλέπει ο κόσμος και να τα χαίρεται». Μπαράς, Φασιανός, Βασιλείου, Λάλας, μερικά από τα ονόματα – ο τελευταίος ζωγράφισε πάνω στο χάρτινο τραπέζο-μάντιλο! Είναι τόσο πολλά, που δίνουν στον Οικονόμου μια αύρα από γκαλερί. Μια γκαλερί που χορταίνει.

Κυδαντιδών 32 & Τρώων 41, Πετράλωνα, 2103467555

www.tavernaoikonomou.gr

Fb Ταβέρνα του Οικονόμου Insta [taverna.oikonomou](https://www.instagram.com/taverna.oikonomou)

ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ ΜΕ ΑΙΤΙΑ

Το «Χθες» του Χιλιανού Χουάν Εμάρ δεν με άφηγε σε ησυχία

Του ΑΡΗ ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗ

Λοιπόν, έκανα τα πάντα για να μη μιλήσω γι' αυτό το βιβλίο. Το έκρυφα κάτω από τα μαξιλάρια του καναπέ, το έχωσα μέσα στα γεμάτα ράφια, έφτασα στο σημείο να σκεφτώ να το κα-ρίσω. Θα έκανα τα πάντα για να μη μιλήσω γι' αυτό το βιβλίο. Όμως εκείνο είχε τρυπώσει στο μυαλό μου, παραφύλαγε ανά-μεσα στο νευρωνικό δίκτυο, είχε βάλει ακόμη και την τεχνητή νοημοσύνη να μου υπενθυμίζει την ύπαρξή του.

Σκέφτηκα να γράψω για κάποιο άλλο μυθιστόρημα από τη σειρά Ξένη Λογοτεχνία που εγκαινίασαν οι εκδόσεις Αλεξάνδρεια –μάλιστα το «*Βλέπω τα κτίρια να πέφτουν σαν αστρα-πές*» μου φάνηκε ιδανική πρόταση για το αναγνωστικό κοινό της ATHENS VOICE–, αλλά το «*Χθες*» του Χιλιανού συγγραφέα Χουάν Εμάρ δεν με άφηγε σε ησυχία. Ήταν κι αυτή η στρου-θοκάμπλος στο εξώφυλλό του που με ατένιζε με ελαφρώς ειρωνικό βλέμμα· σαν να μου έλεγε πως, ό,τι κι αν έκανα, δεν θα απέφευγα το πεπρωμένο. Δεν ξέρω αν πιστεύω στο πε-πρωμένο – πάντως η στρουθοκάμπλος επέμενε να με κοιτάζει ακόμη και πίσω από τα μαξιλάρια του καναπέ.

Με δυο λόγια, το βιβλίο δεν παίζεται. Είναι γραμμένο με μέγι-στη ιδιοτυπία και με το χιούμορ που διακρίνει τους Χιλιανούς συγγραφείς. Πρόκειται για την περιγραφή μιας ημέρας ενός συζυγικού ζεύγους που περιφέρεται στην πόλη και αντιμε-τωπίζει αλλόκοτα συμβάντα αλλά και καθημερινά γεγονότα – όπως ένα οικογενειακό δείπνο. Ο ήρωας αφηγείται τη χθεσι-νή εκείνη μέρα σαν να προσπαθεί να την εγκολπωθεί, να την κατανοήσει, να την κάνει μέρος του.

Παραθέτω εδώ ένα μίνι απόσπασμα από την επίσκεψη του ζεύγους σε φίλο τους ζωγράφο: «Οι καμβάδες του Ρουμπέν δε Λόα περιείχαν όλα τα πράσινα. Όλων των ωρών της ημέρας και της νύχτας• όλων των χρόνων της

ιστορίας. Περιείχαν όσα πράσινα έχει α-φήσει πίσω της η Γη στην αέναν πορεία της, όσα τη συνοδεύουν σήμερα, όσα θα έρθουν να προσκολληθούν πάνω της στις μελλοντικές της περιστροφές. Τα πράσινα των τεσσάρων στοιχείων. Τα πράσινα του αιθέρα, της κύησης της ζωής στο ωάριο, της γέννησης και της ανθοφορίας, της πληρότητας, τα πρά-σινα που παράγονται επιβαρύνοντας τον αέρα μέσα στα φέρετρα. Το πράσινο της σιωπής, τα πράσινα των μουρμου-ρητών, το πράσινο του εκκωφαντικού θορύβου. Το πράσινο του Θεού. Του Σα-τανά. Όλα μα όλα! Γιατί να συνεχίσω κι άλλο; Η απαρίθμησή τους και μόνο θα γέμιζε δέκα τόμους και έπειτα, αν ήθελα

να απαριθμήσω τις σχέσεις των πράσινων απαριθμήσεων μεταξύ τους, δεν θα μου έφταναν εκατό τόμοι. Εν κατακλείδι, δεν αρκεί άραγε η λέξη “όλα”; Ας βάλουμε καλά αυτή τη λέξη στο κεφάλι μας: όλα. Όλα τα πράσινα. Θα ήταν αρκετό να το εκφράσω έτσι. Ωστόσο, δεν ξέρω γιατί, αλλά κάτι σαν ενδια-σμός με παρακινεί να συνεχίσω με τα πράσινα παραδείγματα, σαν να λέμε ότι, αν δεν το κάνω, θα ήταν έλλειψη φόρου τιμής στο υπέροχο πράσινο ταλέντο του φίλου μου...»

Ε, λοιπόν, αν δεν έγραφα κι εγώ αυτό το κείμενο, θα ήταν έλ-λειψη φόρου τιμής στον Χιλιανό συγγραφέα. Αλλά και στον μεταφραστή του Κωνσταντίνο Παλαιολόγο και τις εκδόσεις Αλεξάνδρεια.

Χουάν Εμάρ
Χθες
εκδ. Αλεξάνδρεια

Σημειώσεις Ενός Μονομανούς

CCCXXXI Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΦΛΩΡΑΚΗ

Το Κλαμπ των 27

«Ζήσε γρήγορα, πέθανε νέος»

Στις 3 Ιουλίου συμπληρώθηκαν 54 χρόνια από τον θάνατο του Τζιμ Μόρισον

Το «*Live Fast, Die Young*» είναι ένα φιλμ νουάρ του 1958, που, μέσα από την αστυνομικού τύπου πλοκή και την καλτ φύση του, αφηγείται το ξεκίνημα της γενιάς των μπιτ. Ήταν επίσης ο τίτλος της βιογραφίας του **Τζέιμς Ντιν** από τον **Τζον Γκίλμορ**. Το σύνθημα «ζήσε γρήγορα, πέθανε νέος» περιγράφει μια ζωή γεμάτη ένταση, περιπέτεια κι απε-λευθέρωση από τους στενούς κοινωνικούς περιορισμούς, αφήνοντας ανοιχτή την πιθανότητα αυτός ο τρόπος ζωής να οδηγήσει σε πρόωρο θάνατο. Η ροκ εν ρολ κουλ-τούρα γοητεύτηκε πολύ από αυτή την προσέγγιση.

© MICHAEL MONTFORT

Μέσα σε δύο χρόνια, από το 1970 μέχρι το 1972, έφυγαν από τη ζωή μερικά από τα μεγαλύτερα ονό-ματα του ροκ – η Τζάνις Τζόπλιν, ο Τζιμ Μόρισον, ο Μπράιαν Τζόουνς και ο Τζιμ Χέντριξ. Ήταν και οι τέσ-σερις 27 ετών. Είχε προηγηθεί πολ-λύ νωρίτερα ο **Ρόμπερτ Τζόνσον**, όμως το Κλαμπ 27 έγινε ευρύτερα γνωστό με την αυτοκτονία του **Κερτ Κομπέιν**.

Πιάνοντας τα πράγματα από την αρχή, για τον Τζόνσον λέγεται ότι σε μια περίπτωση που περιλάμ-βανε και κάποια ύποπτη γυναικο-δουλειά, λίγο αφότου έκλεισε τα 27 του χρόνια, τον Αύγουστο του

1938, ήπие από ένα ήδη ανοιχτό μπουκάλι ούισκι που του το πρόσφεραν και πέθανε τρεις ημέρες αργότερα από δηλητηρίαση με στρυχνίνη κι επιπλέον πνευμονία.

Με τον **Μπράιαν Τζόουνς** τα πράγματα ήταν πολύ παράξενα. Πολλά χρόνια αργότερα, ο **Κιθ Ρίτσαρντς** έλεγε ότι «το μυστήριο του θανάτου του δεν έχει ακόμα λυθεί». Πάντως, το γεγονός είναι ότι το 1969 στο εξοχικό του, μετά από κατανάλωση αλκοόλ και ναρκω-τικών, αποφάσισε να πέσει στην πισίνα για ένα μπάνιο, που έμελλε να είναι μοιραίο.

Από μια χούφτα του βαρβιτουρικού *Vesparax*, έφυγε την Παρασκευή 18 Σεπτεμβρίου του 1970 ο **Τζιμ Χέντριξ**. Ενώ ένα χάπι ήταν αρκετό για έναν οκτάωρο ύπνο, τα έως 9 που πήρε ο μεγάλος κιθαρίστας, τον έστειλαν –δυστυχώς– στον αιώνιο.

Ένα από τα πιο όμορφα τραγούδια του Λέοναρντ Κοέν, το «*Chelsea Hotel #2*» μιλάει για τη σχέση του με την **Τζάνις Τζόπλιν**. Την εποχή που ηχογραφούσε τραγούδια για το «*Pearl*» επέστρεψε στο ξενοδοχείο της και στις 4 Οκτωβρίου του 1970 έκανε μια ένεση ηρωίνης, κατέβηκε στο λόμπι, αγόρασε ένα πακέτο τσιγάρα και επέστρεψε στο δωμά-τιό της, όπου βρέθηκε νεκρή το επόμενο πρωί.

Ο θάνατος του **Τζιμ Μόρισον**, πολύ κοντά στους θανάτους της Τζόπλιν, του Χέντριξ, και του Τζόουνς, πρόσθεσε πολλά στοιχεία στον μεγάλο μύθο που είχε αρχίσει να δημι-ουργείται. Ακόμα μεγαλύτερο μυστήριο πρόσθεσε και ο θάνατος της τότε κοπέλας του –εκείνης που τον βρήκε νεκρό– της Πάμελα Σούζαν Κούρσον, 3 χρόνια αργότερα.

Ο **Κρις Μπελ** ήταν πολύ λιγότερο γνωστός από τον Μόρισον ή τον Χέντριξ, όμως ήταν ένας εξαιρετικός μουσικός. Έπαιζε στους Big Star μαζί με τον Άλεξ Τσίλτον, ο οποίος είχε γίνει ήδη γνωστός από πιτσιρικάς παίζοντας με τους Box Tops. Η εμπορική αποτυχία των Big Star οδήγησε τον Μπελ σε βαθιά κατάθλιψη, η οποία με τη σειρά της τον οδή-γησε μακριά από το συγκρότημα. Τον Δεκέμβριο του 1978, ο Μπελ καρφώθηκε μ' ένα Triumph TR-7 σε έναν στύλο, ενώ επέστρεφε στο σπίτι του από μια πρόβα. Τα εξαιρετικά προσωπικά του τραγούδια, που κυκλοφόρησαν μετά τον θάνατό του, έδειχναν την επιρροή που είχε στον ήχο των Big Star, αλλά και την αγάπη του στους Beatles.

Ο **Ζαν Μισέλ Μπασκιά** δεν ήταν μουσικός αλλά ήταν μια από τις πιο ροκ φιγούρες της Νέας Υόρκης. Δίπλα στον Άντι Γουόρχολ, από τα 20 μόλις χρόνια του θεωρήθηκε ένας σπουδαίος νεοεξπρεσιονιστής καλλιτέχνης της πόλης. Έφυγε από κατάχρηση ναρκω-τικών, ιδίως από κοκαΐνη και οπιοειδή. Επιπροσθέτως, ο ίδιος έλεγε ότι έκανε μέχρι και 100 δόσεις ηρωίνης σε μια μέρα. Δεν θα πήγαινε πολύ καλά αυτό...

Το πτώμα του Κερτ Κομπέιν ανακαλύφθηκε την Παρασκευή 8 Απριλίου 1994. Αυτοпу-ροβολήθηκε αφήνοντας ένα γράμμα στον φανταστικό παιδικό του φίλο Boddah, που έκλεινε με τους στίχους του Νιλ Γιανγκ «*it's better to burn out, than to fade away*».

Συχνά οι μουσικοί αλλά και άλλοι καλλιτέχνες που έχουν έντονη προβολή χάνονται μέσα στη δημόσια εικόνα τους. Η **Είμι Γουαϊνχάους** ήταν πιθανότατα μια τέτοια περι-πτωση. Αν και συχνά έλεγε ότι ήθελε να δοκιμάσει πολλά πράγματα στη ζωή της, από πολύ νωρίς είχε παραιτηθεί από τα πάντα. Βρέθηκε νεκρή στο σπίτι της στο Κάμντεν, στις 23 Ιουλίου του 2011.

Σινεμά

Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΪΜΑΚΗ

critic's CHOICE

To 47 (EL 47) ***

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Μαρσέλ Μπαρένα ΠΡΟΤΑΓΟΝΙΣΤΟΥΝ: Κάρλος Κουέβας, Εδουάρδο Φερνάντες, Κλάρα Σεγούρα, Ζόε Μποναφόντε, Όσκαρ δε λα Φουέντε

JUST THE FACTS

To 47 ***

Η αθέατη πλευρά της Βαρκελώνης

Το μονοπάτι του αλατιού **1/2

Για όσους πειραματίζονται με γλυκά και αλμυρά

Jurassic World: Αναγέννηση **

Μην είστε τόσο αισιόδοξοι

Ο ψυχιάτρός μου τρελάθηκε **1/2

Στο ντιβάνι του Κριστιάν Κλαβιέ

Ο μύθος του Μαρακούντα *

Επιβίωση στην προϊστορική εποχή

Ο μεγάλος δραπετής ***1/2

Ο κουλ Πολ Νιούμαν

Matador ***

Ο οργασμός του ταυρομάχου

Ο Μανόλο είναι ένας οδηγός λεωφορείου που βάζει σκοπό της ζωής του να αποδείξει στους υπεύθυνους των δημόσιων συγκοινωνιών της Βαρκελώνης ότι η άρνησή τους να επεκτείνουν το δίκτυο λεωφορείων της πόλης σε δύσβατη περιοχή είναι λανθασμένη απόφαση.

Η αληθινή ιστορία του οδηγού που έζησε εκ των έσω τη δημιουργία του σύγχρονου συστήματος συγκοινωνιών της Βαρκελώνης κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1970 παρουσιάζεται ως ένα στιβαρό παράδειγμα σθένους και αυταπάρνησης. Ο αγώνας που δίνει ο Μανόλο για το άνοιγμα γραμμής των δημόσιων συγκοινωνιών στην απομονωμένη περιοχή του Τόρε Μπάρο μετατρέπεται σε σύμβολο αντίστασης των περιθωριοποιημένων κατοίκων απέναντι στα συστήματα εξουσίας που προβάλλουν φτηνές δικαιολογίες για να απορρίψουν το αίτημά τους. Τόσο ο Δήμος της Βαρκελώνης όσο και οι διοικούντες του οργανισμού συγκοινωνιών επικαλούνται την κακή κατάσταση των δρόμων (ανηφορικοί και δίχως τσιμεντόστρωση) της περιοχής προκειμένου να μπει στοπ στο λεωφορείο 47. Όμως ο Μανόλο (ο χαρακτήρας είναι εμπνευσμένος από τον Πασκουάλ Μαραγάλ, μετέπειτα δή-

μαρχο της Βαρκελώνης) παίρνει το τιμόνι του λεωφορείου —αλλά και της κατάστασης— στα χέρια του, με συνέπεια η επεισοδιακή διαδρομή που πραγματοποιεί να πάρει τη μορφή μιας αυθεντικής επαναστατικής πράξης που θα εμπνεύσει τους συμπολίτες του και θα προκαλέσει ρωγμές στο σαθρό πολιτικό σύστημα. Μην ξεχνάμε ότι το έτος που διαδραματίζεται η αληθινή ιστορία (1978) ο φρανκισμός βιώνει τις τελευταίες αναλαμπές του, ενώ πολύ εύστοχα η πολιτική χροιά του σεναρίου στρέφεται χωρίς διδακτισμούς ή ωραιοποιήσεις κατά πάντων. Ακόμη και κατά των Καταλανών πολιτικών ή κατά των κατοίκων του Τόρε Μπάρο που ο Μανόλο τούς θεωρεί «κακότροπους και γκρινιάρηδες». Το «47» είναι ένα στέρεο και ρεαλιστικό κοινωνικό δράμα που έσπασε ταμεία στην Ισπανία, καθώς αποπνέει αυθεντικότητα σε όλα τα επίπεδα (οι ανάλαφρες σκηνές καθημερινότητας συνδυάζονται υπέροχα με ντοκουμέντα της εποχής). Παρότι αφορά μια ιστορία από το χτες, μιλάει κυρίως για το σήμερα, έχοντας για πρωταγωνιστές γνήσιους χαρακτήρες —πολλά πρόσωπα του έργου είναι ερασιτέχνες ηθοποιοί— που υπερασπίζονται τα κοινωνικά δικαιώματα και κυρίως την αξιοπρέπειά τους με όσα μέσα διαθέτουν. Βραβείο Γκόγια καλύτερης ισπανικής ταινίας.

ΑΚΟΜΗ

►►► Το animation «**Ο μύθος του Μαρακούντα**» (-) μας μεταφέρει στην εποχή των σπηλαίων, όπου ο μικρός γιος του αρχηγού μιας φυλής πρέπει να αποδείξει πως είναι άξιος πολεμιστής. ►►► Υποψήφιο για 4 Όσκαρ το φιλμ «**Ο μεγάλος δραπετής**» (""½) του Στιούαρτ Ρόζεμπεργκ δίνει την ευκαιρία στον Πολ Νιούμαν να δημιουργήσει μια από τις πιο αξέχαστες ερμηνείες του ως ασυμβίβαστος νέος που δεν πειθαρχεί στους κανόνες της φυλακής. ►►► Το «**Matador**» (""") είναι από τις πρώτες απόπειρες του Πέδρο Αλμοδόβαρ να αφηγηθεί ένα δράμα με σαφή ερωτικό προσανατολισμό.

* ΑΔΙΑΦΟΡΗ
** ΜΕΤΡΙΑ
*** ΚΑΛΗ
**** ΠΟΛΥ ΚΑΛΗ
***** ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΗ

Μηραντ Πιτ, εσύ, σούπερ σταρ

Το μονοπάτι του αλατιού (THE SALT PATH) **1/2)

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Μάριαν Έλιοτ ΠΡΩΤΑΓΟΝΙΣΤΟΥΝ: Γκίλιαν Άντερσον, Τζέισον Αϊζακς.

Έχοντας χάσει το σπίτι τους, η Ρέινор και ο Μοθ αποφασίζουν να πάρουν ένα αντίσκηνο και ελάχιστα εφόδια και να διασχίσουν μια απόσταση 630 μιλίων στη νοτιοδυτική ακτή της Αγγλίας.

Αυτό που με μια πρώτη ματιά δείχνει επιπολαιότητα (οι υπόλοιποι οδοιπόροι στην ίδια δύσβατη περιοχή επιπλήττουν το ζευγάρι για την ανεύθυνη στάση του) μεταβάλλεται σε δήλωση αγανάκτησης για τους απελπισμένους μεσήλικες που είδαν τη ζωή τους να ρημάζεται εντελώς ξαφνικά και άδικα μέσα σε λίγους μήνες. Με έκδηλη αγωνία και φόβο για το επόμενο εμπόδιο που θα συναντήσουν στον δρόμο τους, οι δύο άστεγοι πεζοπόροι συνειδητοποιούν ότι το μόνο που μπορούν να πράξουν πλέον στη ζωή τους είναι να συνεχίσουν να... περπατούν. Αν και το σενάριο (διασκευή του βασισμένου σε πραγματικά συμβάντα ομότιτλου best seller της Ρέινор Γουίν) ακούγεται μελό, η

σκηνοθεσία της Μάριαν Έλιοτ βρίσκει τους σωστούς τόνους και την ψυχραιμία για να αποφύγει τους σκοπέλους. Κάπως έτσι γινόμαστε μάρτυρες ενός τρυφερού οδοιπορικού με ψήγματα ανθρωπιάς (αλλά και διακριτικής ειρωνείας για τη σκληρή σύγχρονη πραγματικότητα) που κοσμεύεται από τις ερμηνείες των Άντερσον και Αϊζακς.

Jurassic World: Αναγέννηση (JURASSIC WORLD REBIRTH) **

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Γκάρεθ Εντουαρντς ΠΡΩΤΑΓΟΝΙΣΤΟΥΝ: Τζόναθαν Μπέιλι, Σκάρλετ Πόχανσον, Μανουέλ Γκαρθία Ρούλφο, Μαχέρσαλα Αλι, Ρούπερτ Φρεντ

Πέντε χρόνια έχουν περάσει από τα γεγονότα του «Jurassic World» και το ενδιαφέρον για τους δεινοσαύρους περνά σε άλλη φάση, καθώς στο DNA τους βρίσκεται το μυστικό για θαυματουργές θεραπείες στην ιατρική.

Η τελευταία τριλογία των δεινοσαύρων έκλεισε με την εμπορική επιτυχία του «Dominion», γεγονός που δεν άφησαν ανεκμετάλλευτο οι παραγωγοί, ανάβοντας το πράσινο φως για έναν νέο κύκλο. Το προσχηματικό στόρι της νέας ταινίας δεν είναι και για πολλά (τα τρία μεγαλύτερα θηρία της ξηράς, της θάλασσας και του αέρα δημιουργούν συνθήκες ασφυξίας και τρόμου), αλλά η ακριβής τήρηση της γνώριμης συνταγής μπορεί να φέρει νέο μπαμ στα ταμεία. Η Πόχανσον σε ρόλο παλαιοντολόγου που έχει τον τελευταίο λόγο στην αποστολή, όπου εμπλέκονται και οι απαραίτητοι στρατιωτικοί-μισθοφόροι, είναι ο βασικός κράχτης ενός φιλμ που πάντως δεν έχει ούτε τη φρεσκάδα ούτε τις ανανεωτικές ιδέες για να μακροημερεύσει το franchise, που θυμίζουμε ότι ξεκίνησε πριν από 30 χρόνια με τη θαυματουργή κάμερα του Στίβεν Σπίλμπεργκ.

Ο ψυχίατρός μου τρελάθηκε (JAMAIS SANS MON PSY) *1/2

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Αρνό Λεμόρ ΠΡΩΤΑΓΟΝΙΣΤΟΥΝ: Κριστιάν Κλαβιέ, Κλερ Σιστ, Κριστιάν Ρεάλι, Μπατίστ Λεκαπλέν

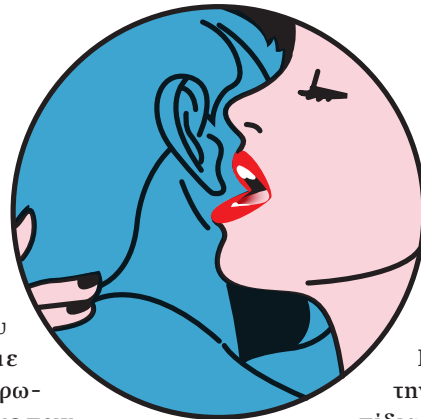

Ο Νταμιέν αποφασίζει να δώσει τέλος στην ψυχοθεραπεία που κάνει εδώ και καιρό, ανακουφίζοντας τον ψυχχαναλύτη του. Λίγες βδομάδες μετά οι δύο άντρες ξανασυναντιούνται, σε διαφορετικές συνθήκες αυτή τη φορά.

Ο Κριστιάν Κλαβιέ, ο επονομαζόμενος και «νέος Λουί ντε Φινέ», είναι για αρκετούς ο κύριος λόγος για να πάνε θερινό σινεμά. Ακόμη κι αν είναι ελάχιστα αστεία η γαλλική κωμωδία που θα δουν, οι μούτρες και η μανιέρα του δημοφιλή Γάλλου αρκούν για να τους κάνουν να γελάσουν. Στο φιλμ του Αρνό Λεμόρ, ο Κλαβιέ είναι ο χαρακτηριστικός ψυχχαναλύτης που έχει περισσότερα θεματάκια από τους ασθενείς του, και πάνω σ' αυτό το γουστόζικο σεναριακό εύρημα ποντάρουν οι συντελεστές του φιλμ για να παράγουν γέλιο κι όχι φυσικά να αφηγηθούν μια ιστορία ρεαλιστικής βάσης.

Μίλα μου Βρόμικα - RELOADED

Της ΤΖΕΝΗΣ ΜΕΛΙΤΑ

Μανεκέν μου! Σου στέλνω γιατί με βασανίζει ένας έρωτας! Γνωριστήκαμε πριν από έναν μήνα περίπου σ' ένα μπαρ με τον παλιό παραδοσιακό τρόπο: αυτός άρχισε να με κερνάει σφηνάκια, μετά ήρθε και μου έπιασε την κουβέντα και όλα αυτά. Μέχρι που του είπα πως έχω γατί στο σπίτι. Άρχισε να με ρωτάει, αν είναι βρόμικο, αν κοιμάται μαζί μου στο κρεβάτι και τέτοια. Αρχικά έπαθα ένα σοκ μ' αυτή την αρνητική συμπεριφορά για το κατοικίδιο μου. Μια φορά βρεθήκαμε και μου λέει έχεις τρίχες στην μπλούζα σου και δεν έκανε καν κίνηση να με φιλήσει και μου είπε αν μπορώ να βγάλω την μπλούζα μου και να την τινάξω. Εγώ τα παίρνω κι αρχίζουμε να τσακωνόμαστε, μέχρι που μου λέει ότι έχει αλλεργία με το τρίχωμα των γατιών. Τελικά μου είπε ότι δεν μπορούμε να συνεχίσουμε αν έχω τη γάτα στο σπίτι. Τι να κάνω;

Είναι πρόβλημα, είναι η αλήθεια, και εννοείται τον καταλαβαίνουμε τον άνθρωπο που έχει αλλεργία, όμως, για μένα δεν τίθεται καν θέμα να μπεις στη διαδικασία να «διαλέξεις». Κι αν πρέπει να διαλέξεις ανάμεσα στο «μιάου» και στο «μα τι έχεις πάλι;», ξέρεις ήδη την απάντηση.

Έχω φτάσει στο αμήν με τον σύζυγο μου. Τον τελευταίο καιρό έχει κάνει στροφή 360 μοιρών σχετικά με τη διατροφή του. Τρέφεται πολύ υγιεινά, δεν πίνει, δεν καπνίζει, πάει κάθε πρωί για τρέξιμο. Δεν τον αντέχω άλλο, γιατί μου έχει απαγορεύσει να τρώω burgers, πίτσες και σουβλάκια. Προχθές, έψαχνα τη ζάχαρη για να βάλω τη μιάμιση κουταλιά που βάζω στον καφέ μου και δεν την έβρισκα. Την πέταξε! Τώρα τελευταία με βάζει να τρώω κάτι νερόβραστα. Το κορφαίο ήταν όταν παράγγειλα μια αλμυρή κρέπα. Φτάνει ο διανομέας στην πόρτα — εγώ ήμουν στο μπά-

νιο. Τι το ήθελα; Βγαίνω και βλέπω την κρέπα στα σκουπίδια! Έρχεται και μου λέει: «Σήμερα, θα φάμε στήθος κοτόπουλο με λαχανικά στον ατμό»!

Ε, όχι, ρε παιδί μου, αυτό είναι βασανιστήριο! Καταλαβαίνω ότι πιστεύει πως το κάνει για το καλό σου, απλά όχι με τον σωστό τρόπο. Δεν θέλεις, όμως, έναν σύζυγο-προσωπικό γυμναστή. Θέλεις έναν σύντροφο που να σε αγαπάει και με τη ζάχαρή σου και με τις κρέπες σου, που στην τελική είναι αυτά που σε κάνουν «εσένα». Μου κάνει εντύπωση αυτή η τόσο ξαφνική αλλαγή στις διατροφικές του συνήθειες. Κάνε μια σοβαρή συζήτηση μαζί του γι' αυτό, το κάνει όντως για λόγους υγείας ή για κάτι άλλο;

Έχω σχέση εδώ και 8 μήνες με ένα παιδί. Το παλεύουμε να μείνουμε παρέα, αλλά τα οικονομικά μας δεν βγαίνουν προς το παρόν. Εγώ μένω με τους δικούς μου κι αυτός πρόσφατα συγκατοίκησε σε ένα μεγάλο σπίτι με 2 φίλους του και μου έχει πει να πάω να μείνω μαζί του για να μοιραζόμαστε το ενοίκιο στα 4 και αυτό θα μας συμφέρει περισσότερο οικονομικά. Μέχρι εκεί το ακούω. Από την άλλη, δεν θέλω να πάω να μείνω σε ένα σπίτι με άλλα δύο άτομα που δεν τα ξέρω και τόσο καλά, δεν νιώθω άνετα καθόλου. Είμαι σε δίλημμα.

Λογικό να μην αισθάνεσαι άνετα να μείνεις σε έναν χώρο με άτομα που τα ξέρεις ελάχιστα, και να μοιράζεστε την ίδια στέγη. Από τη μια, είναι πιο πρακτικό οικονομικά και είναι μια λύση πράγματι, αλλά το σημαντικό είναι να νιώθεις άνετα στο σπίτι σου. Η εξίσωση λέει: εσύ + αυτός + δύο φίλοι = λιγότερα έξοδα. Αλλά η καρδιά σου ψιθυρίζει: Κι εγώ; Πού είμαι εγώ μέσα σ' όλα αυτά; Οπότε η ερώτηση δεν είναι «με συμφέρει;» Η ερώτηση είναι: Θέλω να ζω έτσι κάθε μέρα; Και κυρίως, μαζι του έτσι;

Μίλα μου βρόμικα.
Μίλα μου αλμυρινά.
email: info@athensvoice.gr
instagram: @melitajenny

Κριός

20 Μαρτίου - 19 Απριλίου

Καλή εβδομάδα, Κριέ μου! Σε θέλω ψύχραιμο, καθώς οι εντάσεις –ειδικά γύρω από τα αισθηματικά– δεν θα λείψουν. Η όλη φάση θα σε φέρει και ενώπιον διλημμάτων. Αν όμως κινηθείς με πρόγραμμα και ψυχραιμία, θα καταφέρεις να αντεπεξέλθεις και να χτίσεις γερές βάσεις εκεί. Τόλμησε επίσης δημιουργικές ιδέες και μείνε ευέλικτος στις αλλαγές. Στα ερωτικά, αν είσαι χωρίς ταίρι, δεν αποκλείεται να πετάξεις τη σκουφια σου για κάποια ασυνήθιστη και ξεφρενική γνωριμία, που θα συνδυάζει και την πνευματική σύνδεση. Αν είσαι ήδη με ταίρι, μην τα πάρεις κρανάκι αν νιώσεις ότι το αμώρο σε πιέζει. Βασικά, σε πιέζει όντως ή έτσι νομίζεις εσύ;

Ταύρος

20 Απριλίου - 19 Μαΐου

Καλή εβδομάδα, Ταύρε μου! Αυτό το επταήμερο θα σε νοιάζει το γκομενικό, η πάρτη σου και η εικόνα σου. Παράλληλα, να σου πω πως αυτός ο τομέας επιζητά –επιτέλους!– αρμονία, ηρεμία, τάξη και ασφάλεια, καθώς πού και πού, λόγω βιασύνης, τα σκατώνεις τα πράγματα! Δώσε βάση στις λεπτομέρειες που μπορούν να κάνουν τη διαφορά. Στα ερωτικά, αν είσαι single, ίσως γνωρίσεις κάποιο αμώρο τη στιγμή που το περιμένεις λιγότερο. Μάλιστα, ίσως πρόκειται για κάποιον που είναι εντελώς έξω απ' τα νερά σου. Αν, πάλι, δεν είσαι single, απαιτείς ειλικρίνεια, αλλά θες και περισσότερη ελευθερία; Μήπως κάπου το χάνεις κι εσύ;

Δίδυμοι

20 Μαΐου - 20 Ιουνίου

Καλή εβδομάδα, Δίδυμέ μου! Δείξε προσοχή στα οικονομικά ή στα πιο πρακτικά ζητήματα της καθημερινότητας. Ταυτόχρονα, βάλε στο παιχνίδι νέα σχέδια ή ιδέες, χωρίς ένταση όμως! Φρόντισε να ξεφύγεις και λίγο απ' τη ρουτίνα, καθώς the heart wants what it wants, κι αυτό δεν είναι άλλο από ανανέωση ή και δημιουργική έκφραση. Στα θέματα καρδιάς, αν δεν έχεις μόνιμο δεσμό, ξεκαθάρισε πρώτα τι θες, ώστε να δεις την ευκαιρία που θα σου παρουσιαστεί, γιατί πρόκειται για κάτι που θα έρθει για να μείνει καιρό. Αν έχεις ήδη μόνιμο δεσμό, ευνοούνται οι σοβαρές συζητήσεις, καθώς έτσι θα ξεκαθαρίσεις τα πράγματα. Κατά τ' άλλα, καλά!

Καρκίνος

21 Ιουνίου - 21 Ιουλίου

Καλή εβδομάδα, βρε Καρκίνε! Το πλανητικό σκηνικό σου προσδίδει λάμψη και δυναμισμό. Διεκδίκησε χώρο, χρόνο και προσοχή. Ακόμα, φρόντισε να ανανεωθείς μέσω των διαπροσωπικών σου σχέσεων. Μάλιστα, ίσως παρουσιαστούν ευκαιρίες για νέες γνωριμίες. Ειδικά αν είσαι ελεύθερο πουλί, δεν αποκλείεται να γνωρίσεις κάποιο αξιόλογο αμώρο μέσα από τους φίλους σου ή τις ομάδες όπου κινείσαι. Αν δεν είσαι ελεύθερο πουλί, ίσως δεις ανατροπές στα κοινά σας σχέδια, κάτι που θα σε εκνευρίσει – αλίμονο! Εγώ θα σου πω να μείνεις ψύχραιμος, μην τυχόν και σκίσεις κάνα καλσόν!

Λέων

22 Ιουλίου - 22 Αυγούστου

Καλή εβδομάδα, Λεόντά μου! Θα κληθείς να κάνεις κάποιο εσωτερικό ξεκαθάρισμα ή να ασχοληθείς με τα οικονομικά σου, αλλά, θα καταφέρεις και να μαγέψεις τα πλήθη με το λέγειν σου. Έντονα σκηνικά θα υπάρξουν στα ερωτικά ή στα επαγγελματικά. Η διαχείρισή σου θα δείξει αν πρόκειται για ευκαιρίες ή για ανατροπές! Στα αισθηματικά, αν είσαι αδέσμευτος, δεν θα μείνεις για καιρό, καθώς αυξάνεται η ζήτηση γύρω απ' τ' όνομά σου. Ίσως υπάρξει φλερτ στη δουλειά. Αν είσαι δεσμευμένος, οργάνωσε κοινές δραστηριότητες, βελτίωσε την επικοινωνία και δες τη σχέση σου να παίρνει φωτιά! Thank me later!

Παρθένος

23 Αυγούστου - 21 Σεπτεμβρίου

Καλή εβδομάδα, Παρθένε μου! Επιζητάς ανανέωση και έκφραση κι αυτό παίρνεις! Αν εστιάσεις στις διπροσωπικές ή και κοινωνικές σου σχέσεις, θα τα καταφέρεις! Ωστόσο, θες να δεις και τα οικονομικά και τα ερωτικά σου να βελτιώνονται. Αν είσαι υπομονετικός, αλλά βάλεις και λίγο το κεράκι σου, θα το πετύχεις κι αυτό. Στα γκομενικά, αν είσαι μπακούρι, ή που θα μονιμοποιήσεις κάτι που είναι στα σκαριά ή που θα μάθεις να κάνεις πιο σοβαρές επιλογές. Διάλεξε και πάρε! Αν δεν είσαι μπακούρι, θες χώρο, αλλά δεν θες και να βάλεις νερό στο κρασί σου. Μήπως, όμως, πρέπει να έρθεις στα λογικά σου;

Ζυγός

22 Σεπτεμβρίου - 22 Οκτωβρίου

Ζυγέ μου, καλή εβδομάδα! Για να επιβληθείς μέσω μιας πιο δυναμικής εικόνας, πρέπει να επαναφέρεις κάποιες ισορροπίες. Εστίασε και στα επαγγελματικά, ναι; Μόνα τους δεν προχωρούν! Παράλληλα, πρέπει να οργανωθείς, αλλά να παραμείνεις και ψύχραιμος, αν θες να αντιμετωπίσεις και τα οικονομικά ζόρια ή τις εσωτερικές εντάσεις που σε κυριεύουν τελευταία. Στα προσωπικά, αν είσαι μπακουρομπάκουρο, δεν θεωρώ πως θα αλλάξει τώρα αυτό, καθώς το μόνο που σε νοιάζει είναι η συλλογή εμπειριών και νέων προσώπων! Αν δεν είσαι μπακουρομπάκουρο, μπορείς να επισημοποιήσεις τη σχέση σου. Απλά αυτό πρέπει να στηριχτεί στη σωστή επικοινωνία.

Σκορπιός

23 Οκτωβρίου - 21 Νοεμβρίου

Σκορπιέ μου, καλή εβδομάδα! Οτιδήποτε αλλάζει δεν αλλάζει για κακό αλλά για να ανανεωθείς! Ένας τομέας που θα υποστεί αναμόρφωση είναι αυτός των προσωπικών. Οπότε μην αφήσεις τις ευαισθησίες σου να σε χαώσουν. Διοχέτευσε όλη αυτή την ένταση σε κάτι δημιουργικό. Επίσης προσπάθησε να βελτιώσεις το image σου στα επαγγελματικά. Στα θέματα καρδιάς, αν είσαι ελεύθερος, δεν ενθουσιάζεσαι εύκολα, καθώς δεν σε νοιάζει και τόσο το εφήμερο, αλλά ψάχνεις κάτι το έντονο, το αμοιβαίο και το σταθερό. Καλή τύχη! Αν δεν είσαι ελεύθερος, θα πάρεις μια απελευθερωτική απόφαση. Δεν αποκλείεται, πάντως, μέχρι και να λήξεις τη σχέση αυτή.

Τοξότης

22 Νοεμβρίου - 20 Δεκεμβρίου

Καλή εβδομάδα, Τοξότη μου! Πρέπει να δείξεις πόσο δυναμικός μπορείς να γίνεις όταν το θέλεις! Έτσι μόνο θα παλέψεις τις αλλαγές που θα συμβούν στα οικονομικά ή και στα επαγγελματικά σου. Ίσως υπάρξουν απρόοπτα στην καθημερινότητά σου, αλλά οι φίλοι σου είναι εκεί και μπορούν να σε βοηθήσουν πρακτικά και ψυχολογικά. Όσον αφορά τον έρωτα, αν ανήκεις στους ελεύθερους, θες να ερωτευτείς και να το ζήσεις, άρα δεν σε βλέπω να είσαι για καιρό ακόμα στο ράφι – αν γίνεις πιο ξεκάθαρος και κοινωνικός. Αν ανήκεις στους δεσμευμένους, ενώ έχεις το κεφάλι σου ήσυχο, κάτι θες να αλλάξεις, ε; Μήπως πρέπει να αναθεωρήσεις κάποια πράγματα;

Αιγόκερως

21 Δεκεμβρίου - 19 Ιανουαρίου

Καλή εβδομάδα, Αιγόκερέ μου! Προσπάθησε να συνδεθείς ουσιαστικά με τα άτομα που σε περιβάλλουν – σε ερωτικό ή σε επαγγελματικό επίπεδο. Από την άλλη, θα σε πιάσει και μια ανάγκη για ταξίδια, γνώση αλλά και σταθερότητα. Αν τρέχουν νομικά ή θέματα σπιτιού, μπορείς τώρα να τα επιλύσεις! Γίνε πιο δημιουργικός και αγκάλιασε τις εκπλήξεις που κρύβονται στον έρωτα. Αν δεν έχεις ταίρι, ίσως γνωρίσεις κάποιο άτομο εντελώς διαφορετικό από τα γκομενάκια που κοιτάς, κάτι που θα σου αλλάξει mindset! Αν έχεις ήδη ταίρι, αναζητάς τον αυθορμητισμό και τη δημιουργικότητα, γιατί κουράστηκες από τη στασιμότητα. Να πω ότι έχεις άδικο;

Υδροχόος

20 Ιανουαρίου - 17 Φεβρουαρίου

Καλή εβδομάδα, φίλε Υδροχόε! Καλείσαι να εστιάζεις στα της καθημερινότητας και της δουλειάς. Πάντως, μη σκας, γιατί έχεις και τύχη και αστείρευτη θετική ενέργεια. Αντιθέτως, τα προσωπικά σου απαιτούν προσοχή ή ακόμα και κάποια ξεκαθαρίσματα. Επιπλέον, μπορείς να κάνεις αλλαγές στο σπίτι ή και στον προσωπικό σου χώρο. Στα αισθηματικά, αν ανήκεις στους αδέσμευτους, μέσω του φλερτ και της διασκέδασης, ίσως γνωρίσεις νέο αμώρο, το οποίο θα διακατέχεται από ανέμελα vibes. Το καλύτερό σου! Αν ανήκεις στους δεσμευμένους του ζωδίου, βάλε λίγο πιο γερές βάσεις, αν θες να προχωρήσετε μπροστά με το αμώρο με σταθερά βήματα.

Ιχθύες

18 Φεβρουαρίου - 19 Μαρτίου

Καλή εβδομάδα, Ιχθύ μου! Με τύχη και δημιουργικότητα σε προικίζει το νέο επταήμερο. Εστίασε στα οικονομικά αλλά και στα συναισθηματικά σου. Δείξε ευελιξία και προσαρμοστικότητα σε οτιδήποτε σχετίζεται με την καθημερινότητα και την επικοινωνία. Τώρα μπορείς να ασχοληθείς και με θέματα αξιών, καθώς αυτό δε νομίζω να σ' αφήσει σε πουχία. Στα γκομενικά, αν είσαι ελεύθερο πουλί, ίσως επικοινωνήσεις με παλιό αμώρο, ίσως γνωρίσεις νέο μέσα από τα social; Πάντως, πρόκειται για κάτι που θα σε συναρπάσει. Αν, πάλι, δεν είσαι ελεύθερο πουλί, θες να έρθεις πιο κοντά στο ταίρι σου και να κουκουλιάσετε στο σπίτι. Ε, τι περιμένεις λοιπόν;

ΚΑΛΟΚΕΡ ΙΝΟΣ

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

My favourite ACS Locker

Εδώ
το δώρο σου
σε περιμένει!

Μπες στο acscourier.gr ή στο ACS Mobile App.

Δήλωσε στην ACiStant το αγαπημένο σου ACS Locker.

Αφού παραλάβεις, αξιολόγησε την εμπειρία σου μέσω του Viber/e-mail που θα λάβεις και διεκδίκησε ένα από τα 3 iPhone 16 που κληρώνει η ACS κάθε καλοκαιρινό μήνα!

www.acscourier.gr

Διάρκεια διαγωνισμού, έως 31/08/2025.

ACS
Τα πάντα, παντού.

Metlen
Energy & Metals

Προαιρετική Δημόσια Πρόταση Ανταλλαγής Μετοχών

Η METLEN PLC, στο πλαίσιο της διαδικασίας εισαγωγής στο Χρηματιστήριο του Λονδίνου, απευθύνει Προαιρετική Δημόσια Πρόταση Ανταλλαγής Μετοχών και καλεί τους μετόχους της METLEN A.E. να ανταλλάξουν το σύνολο των μετοχών τους με νέες κοινές ονομαστικές μετοχές της METLEN PLC.

Περίοδος Αποδοχής της Δημόσιας Πρότασης:

ΑΠΟ 27/06/2025

Έως 25/07/2025

Για την ανταλλαγή των μετοχών σας απευθυνθείτε στην τράπεζα ή την επιχείρηση παροχής επενδυτικών υπηρεσιών με την οποία συνεργάζεστε πριν από τη λήξη της περιόδου Αποδοχής.

Μάθετε περισσότερα:

metlengroup.com

+30 211 23 40 240 | 800 888 8018

Χρέωση βάσει παρόχου/ώρας

Δωρεάν από σταθερά Ελλάδα

Προαιρετική Δημόσια Πρόταση Ανταλλαγής Μετοχών (N.3461/2006), προς τους μετόχους της METLEN A.E για την ανταλλαγή των μετοχών με νέες της METLEN PLC (έδρα Λονδίνου), σε ευρώ, με αναλογία 1 προς 1.
Η METLEN PLC προτίθεται να καταστεί η νέα εταιρεία του ομίλου METLEN για διευκόλυνση της κύριας εισαγωγής στο Χρηματιστήριο του Λονδίνου με δευτερογενή εισαγωγή στο Χρηματιστήριο Αθηνών.
Το Πληροφοριακό Δελτίο της Δημόσιας Πρότασης και το Ενημερωτικό Δελτίο για τη δημόσια προσφορά και την εισαγωγή των μετοχών της METLEN PLC στο Χρηματιστήριο Αθηνών, είναι διαθέσιμα στο metlengroup.com.

ATHENS^{voice}

ΚΕΡΔΙΣΕ ΕΝΑ ΤΑΞΙΔΙ
ΣΕ ΜΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ 3
ΠΙΟ ΕΜΒΛΗΜΑΤΙΚΕΣ
ΠΑΡΑΛΙΕΣ ΤΟΥ
ΚΟΣΜΟΥ.

SCAN TO WIN

ΕΛΑΦΟΝΗΣΙ
ΧΑΝΙΑ
ΚΟΛΟΝΑ
ΚΥΘΝΟΣ
ΠΟΡΙ
ΚΟΥΦΟΝΗΣΙ

THIS IS LIVING
SINCE 1925

HECHO EN MEXICO
CERVECERIA MODELO, S.A. DE C.V.
CONT. NET. 330 ml

ENJOY RESPONSIBLY

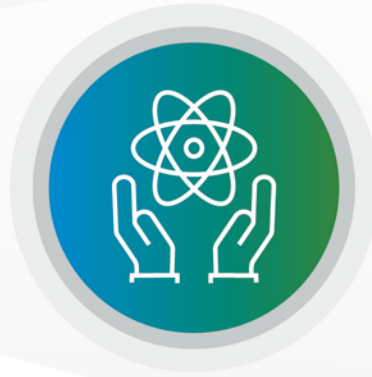
ΔΕΠΑ ΕΜΠΟΡΙΑΣ

ΕΙΜΑΣΤΕ ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΟΣΑ ΠΑΝΕ ΤΗΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΜΠΡΟΣΤΑ

Βιωσιμότητα

Μείωση των εκπομπών ρύπων
άνω του 26% σε έναν χρόνο
Εφαρμογή των κριτηρίων ESG
και των Στόχων Βιώσιμης
Ανάπτυξης του ΟΗΕ

Ενεργειακή Ασφάλεια

Με το ανταγωνιστικό
χαρτοφυλάκιο προμήθειας
φυσικού αερίου
εγγυόμαστε την ενεργειακή
ασφάλεια της χώρας

ΑΠΕ

Ισχύς άνω των 700 MW
σε όλη τη χώρα,
με στόχο το 1 GW
Ανάπτυξη πράσινων καυσίμων
(υδρογόνο, βιομεθάνιο)

Αγωγός IGB

Δυναμικότητα
3 δισεκατομμύρια m³
φυσικού αερίου ετησίως

Τερματικός LNG Αλεξανδρούπολης

Χωρητικότητα
153.500 m³ LNG
Δυναμικότητα
5,5 δισεκατομμύρια m³
τον χρόνο

Ηλεκτροπαραγωγή με φυσικό αέριο

Μονάδα Αλεξανδρούπολης
ισχύος 840 MW προς
αντικατάσταση 3 ρυπογόνων
λιγνιτικών μονάδων
Μονάδα Αλβανίας
ισχύος 174 MW

Διεθνής Δραστηριοποίηση και Εξωστρέφεια

Παρουσία σε όλες τις
βασικές περιφερειακές αγορές
φυσικού αερίου και
ηλεκτρικής ενέργειας
και συνεχής αύξηση
των εξαγωγών

FISIKON

Πανελλαδικό δίκτυο
32 πρατηρίων
με CNG/FISIKON
και προώθηση
της αεριοκίνησης

choose

Είμαστε πίσω από τη δυναμική μεταμόρφωση της ΔΕΠΑ Εμπορίας σε μία σύγχρονη ολοκληρωμένη εταιρεία ενέργειας, με υψηλή καθετοποίηση. Χάρη στον μακρόπνοο σχεδιασμό, τις στοχευμένες επενδύσεις και τις στρατηγικές συνεργασίες, αντιμετωπίσαμε με επιτυχία τις προκλήσεις της ενεργειακής κρίσης και θωρακίσαμε την ενεργειακή ασφάλεια της χώρας. Στηρίζουμε την ελληνική οικονομία εξασφαλίζοντας ενεργειακή επάρκεια και προσιτές τιμές για τις επιχειρήσεις και τις βιομηχανίες της χώρας. Είμαστε πίσω από το πράσινο σχέδιο που μας πάει στο μέλλον, με επενδύσεις σε ηλεκτροπαραγωγή από φυσικό αέριο, ΑΠΕ και πράσινα καύσιμα.

Κ Ρ Α Τ Α Μ Ε Τ Η Ζ Ω Η Ε Ν Ε Ρ Γ Η